

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมุสลิมโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ
ผสมผสานกับเศรษฐศาสตร์อิสลาม
(กรณีศึกษาเพื่อการฟื้นฟูธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย)

โดย

นายทรงรบ ด้านอำไพ
กรรมการ บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด
ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวง
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 - 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมุสลิม โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศผสมผสานกับ
เศรษฐศาสตร์อิสลาม (กรณีศึกษาเพื่อการฟื้นฟูธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย)

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้วิจัย นายทรงรบ ด้านอำไพ

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

เมื่อโลกก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล หรือ Digital Economy วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงมีความสำคัญ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำมาใช้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด และชนชาติใดก็ตาม ก็สามารถนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้กับชีวิตได้ และการที่มีระบบ Digital Economy ทำให้เราเชื่อมโยงข้อมูลของประชากร ชุมชน สังคม ทุกมุมโลกเข้าหากันได้แบบทันทีทันใด (Real time) ด้วยเหตุปัจจัยนี้เองที่ผู้วิจัยได้นำเอาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีพื้นฐานง่าย ๆ ที่มีอยู่แล้วในสังคมทุกสังคมทั่วโลก (Muslim Social Network) นำมาใช้สื่อสาร รวบรวม จัดเก็บ และประมวลผลข้อมูลประชากร เพื่อการกำการลงทุนและการเงิน โดยมุ่งไปที่ ชุมชนมุสลิมที่มีระบบชุมชนเข้มแข็ง แข็งแกร่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว เหมาะสมต่อการศึกษาพัฒนาขึ้นเป็นชุมชนตัวอย่างของโลก ในการพัฒนาชุมชนด้วยระบบข้อมูลสารสนเทศด้านประชากร และนำไปสู่การเชื่อมโยง การตลาด การเงิน ตามหลักเศรษฐศาสตร์อิสลาม (Islamic Economy) ที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพากัน ช่วยเหลือกัน และมีสินค้าและบริการฮาลาล (Halal) อันหมายถึงสินค้าและบริการที่มีกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัยด้วยสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม อันสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและใช้หลักการตลาดในการค้าขายโดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่เข้มแข็งด้วยระบบการเงินอิสลาม เช่น การจัดตั้งร้านค้าสะดวกซื้อชุมชน มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้มีคุณภาพและนำไปสู่แบรนด์สากลระดับโลกได้ เมื่อพัฒนาองค์ประกอบโดยรวมทั้งหมดได้เช่นนี้ ก็จะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มั่นคง และยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมุสลิม โดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศผสมผสานกับเศรษฐศาสตร์อิสลาม (กรณีศึกษาเพื่อการฟื้นฟูธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย)” สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) และบรรดาคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหลาย ๆ ท่านที่คอยให้คำปรึกษาแนะแนวพร้อมสละเวลาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยเรื่องนี้จะมีความรู้และประโยชน์ต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนและนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสังคมโดยรวม

(ชงรบ ค่าน้ำไฟ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	6
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)	9
แนวคิดการพัฒนาโดยใช้กิจกรรม	12
แนวคิดการพัฒนาโดยใช้เครือข่ายชุมชน	13
แนวคิดทางศาสนาอิสลาม	14
แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์อิสลาม (Islamic Economics)	15
แนวความคิดด้าน Digital Economy	20
แนวคิดในการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบ	
การตลาดธุรกิจการค้าและการลงทุน	22
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา	25
ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis)	26
ทฤษฎีการวิเคราะห์สถานะการแข่งขันของอุตสาหกรรม Five Forces Model	32
มูลเหตุจูงใจและแรงบัลดาลใจของผู้วิจัย	33
กรอบแนวคิดของการวิจัย	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	34
บทที่ 3	
สรุป	34
เศรษฐศาสตร์อิสลามที่ใช้ในโลกมุสลิมโดยรวมและบทสัมภาษณ์ ของมุสลิมเกี่ยวกับสถานการณ์การเงินอิสลามในประเทศไทย	35
การร่วมทุนแบบมูฎอเราะฮะฮ์	35
การร่วมทุนแบบมุชาระอะฮะฮ์	37
การร่วมธุรกิจแบบวะกาละฮ์	39
บทสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ใช้ระบบชะรีอะฮ์ในการทำธุรกิจ	42
พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา	42
ท่านอาคิส พิทักษ์คุมพล	43
นายเวดีอราแม มะมิงจิ (ฮัจยีอับดุลเลาะห์หิมาเน) บาบอแม	46
อาจารย์สมหวัง บินหะซัน	48
นายสามารถ บุญธราทิพย์	51
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ บารู	55
คุณวุฒิสาร เจศาสน์	61
อาจารย์อรุณ บุญชม	64
อาจารย์อำนาจ มะหะหมัด	67
สรุป	69
บทที่ 4	
วิเคราะห์วิธีการดำเนินการและผลในการนำเศรษฐศาสตร์อิสลาม และระบบข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการแก้ปัญหาชุมชนมุสลิม	72
สรุปลักษณะที่โดดเด่น และสำคัญของระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลาม	72
แนวทางเศรษฐกิจของอิสลาม	73
ข้อดีของแนวคิดอิสลามเกี่ยวกับเรื่องธนาคาร	73
การเงินอิสลามกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	75
การนำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนมุสลิม	76
การใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน	76
สร้างธุรกิจชุมชน โดยใช้ระบบตัวแทน	78
การสร้าง Brand มุสลิมไปสู่ Brand ระดับโลก	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สาเหตุที่ Brand มุสลิม ไม่ประสบความสำเร็จ	80
การพัฒนาที่ยั่งยืน	81
แปลงหลักคิดที่มีรากฐานจากศาสนาอิสลามให้เป็นแบบจำลองธุรกิจและ แนวปฏิบัติในการพัฒนาชุมชน	85
สรุป	85
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	87
สรุป	87
แนวทางและหลักในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจในระบบอิสลาม	88
การนำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนมุสลิม	91
การสร้าง Brand มุสลิม ไปสู่ Brand ระดับโลก	94
การพัฒนาที่ยั่งยืน	96
แปลงหลักคิดที่มีรากฐานจากศาสนาอิสลามให้เป็นโมเดลและ แนวปฏิบัติในการพัฒนาชุมชน	100
ข้อเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	108
คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ของมุสลิมเกี่ยวกับสถานการณ์	
การเงินอิสลามในประเทศไทย	109
ประวัติย่อผู้วิจัย	111

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 : เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ธนาคารอิสลาม และ ธนาคารพาณิชย์	71

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
2-1 : ประชาคมอาเซียน ภาพจาก เว็บไซต์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กองกรเจ้าหน้าที่ www.hrm.ru.ac.th	21
2-2 : ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) และ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วย PEST Analysis	29
2-3 : กรอบวิเคราะห์การวิจัย	34
3-1 : หลักมูอูเราะะบะฮ์	36
3-2 : หลักมุชาเราะกะฮ์	38
3-3 : แผนภาพแสดงการร่วมลงทุนแบบมุชาเราะกะฮ์	39
3-4 : การประยุกต์ใช้หลักการวะกาละฮ์ เพื่อการร่วมธุรกิจ	41
5-1 : ยุทธศาสตร์ สามเหลี่ยมแห่งความมั่นคงและมั่นคง ในการแก้ไขปัญหา IBANK และ SME BANK อย่างยั่งยืน	102
5-2 : แผนภูมิ Digital Banking (Digital Economy)	104
5-3 : กรอบวิเคราะห์การวิจัย	105

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐศาสตร์อิสลาม (Islamic Economy) เกิดขึ้นในโลกนี้มากกว่า 1,400 ปีแล้วชาวมุสลิมใช้หลักการนี้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คืออยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน ไม่เบียดเบียนกันไม่แข่งขันกัน ไม่เอากำไรต่อมากเกินสมควร และผ่อนผันให้แก่กันและกันเมื่ออีกฝ่ายมีปัญหา

การนำหลักการเงินอิสลาม Islamic Finance หรือหลักการเศรษฐศาสตร์อิสลาม Islamic Economy มาใช้ให้เกิดเป็นผลทางปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องบริหารจัดการด้วยข้อมูลประชากรจริง หรือรู้ความต้องการและกำลังผลิตของชุมชนตรงตามความจริง และต้องมีผู้นำชุมชนทำหน้าที่บริหารจัดการข้อมูล ความต้องการ และการผลิตนั้น ๆ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้นำต้องเข้าไปบริหารจัดการและจัดสรรทรัพยากรของชุมชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างคนในชุมชนเดียวกัน และต้องเอื้อเพื่อเกื้อกูลข้ามชุมชนหรือระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาระหว่างชุมชนต่อชุมชนอีกด้วย โดยนำระบบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ เครือข่ายไร้สาย อินเทอร์เน็ต ระบบสารสนเทศ โปรแกรมต่าง ๆ ที่สามารถบันทึกและรายงานข้อมูลความต้องการและกำลังการผลิตอันแท้จริงของชุมชนตนเอง ส่งตรงมาที่องค์กรบริหารจัดการด้านการเงินอิสลาม แบบวันต่อวันหรือทันทีทันใด (Real time)

ประเทศไทยมีชาวไทยมุสลิมที่อาศัยกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ทั้งสิ้น 39 จังหวัด เป็นชุมชนหลายขนาดทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยที่ใดมีชุมชนที่นั่นก็จะต้องมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน จำนวนมัสยิดที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วเกือบ 4,000 แห่ง และไม่ได้จดทะเบียนอีกมากกว่า 7,000 แห่ง ประชากรมุสลิมในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากตามหลักศาสนา ห้ามคุมกำเนิดประชากร ทำให้ปัจจุบันประชากรมุสลิมในประเทศไทยคิดเป็น 10-12% หรือประมาณ 8-10 ล้านคน ชาวไทยมุสลิมมีวัฒนธรรมการอยู่อาศัยแบบรวมกลุ่มหรือเกาะกันเป็นกลุ่มประชากรมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางและมีอิหม่ามเป็นผู้นำชุมชนที่มีรูปแบบวัฒนธรรมอย่างเดียวกันหรือเหมือนกันทั่วโลก อาจจะเรียกได้ว่าความเป็นมุสลิมไม่มีพรมแดน เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นมุสลิมใด ประเทศใด ก็จะมีความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกันเหมือนกันทั่วทั้งโลก เรียกว่า เป็นวัฒนธรรมอิสลาม (Islamic culture)

อย่างไรก็ตามแม้ชุมชนมุสลิมจะมีจุดแข็งในเรื่องของวัฒนธรรมและศาสนาเป็นหลักการดำเนินชีวิตแต่ปัญหาปากท้องและความเป็นอยู่ของชุมชนมุสลิมก็ยังคงมีอยู่ในหมู่ชาวมุสลิมทั่วโลกและหลาย ๆ แห่งปัญหาปากท้องของประชาชนอาจก่อให้เกิดปัญหาความไม่สงบขึ้นได้ เช่น ปัญหาในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน (เตอร์กิสถานตะวันออก) ปัญหาความรุนแรงในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาปากท้องและความเป็นอยู่ของชาวมุสลิม อีกทั้งการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ทั้งของภาครัฐและเอกชนส่วนใหญ่ยังไม่เกิดประโยชน์โดยตรงต่อชาวมุสลิมระดับชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีวิธีการที่จะสามารถตอบสนองความต้องการต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมระดับชุมชนที่มีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงมีแรงบันดาลใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการด้านธุรกิจและการทำการตลาดที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวมุสลิม ที่กำหนดให้มัสยิดเป็นศูนย์กลางทางข้อมูลและการตลาดในชุมชนของตนเอง โดยมีความสำคัญของปัญหา ดังนี้

1. บริบทของชุมชนมุสลิมภายใต้หลักการที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามและเศรษฐศาสตร์อิสลาม ความเป็นเครือข่ายทางสังคมของชุมชนมุสลิมที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนการประกอบอาชีพและเป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนได้อย่างไร และส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของชุมชนในการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนได้อย่างไร

2. ประสิทธิภาพหรือความสามารถใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่เป็นต้นแบบของการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับชุมชนอื่น ๆ โดยอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือผสมผสานกับแนวทางเศรษฐศาสตร์อิสลาม เพื่อพัฒนาชุมชนมุสลิมให้มีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทความเป็นเครือข่ายทางสังคม (Social network) ความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตของมุสลิมในประเทศไทย และความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐองค์กรมุสลิมและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจและการทำมาหากินประกอบอาชีพของชุมชนมุสลิมในประเทศไทย

2. เพื่อนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐาน ที่สังคมมีอยู่แล้วมาปรับใช้ผสมผสานกับหลักการดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลามหรือ หลักการเงินอิสลาม และหรือเศรษฐศาสตร์อิสลาม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างประโยชน์สุขแก่ชุมชน

และนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือสินค้าของชาวมุสลิมที่แข็งแกร่งในทางคุณภาพภายใต้ Brand ของอิสลามระดับโลก

3. เพื่อเสนอแนวทางการทำธุรกิจตามหลักเศรษฐศาสตร์อิสลามและขยายผลการพัฒนาของชุมชนมุสลิมในประเทศไทยซึ่งจะนำไปเป็นยุทธศาสตร์การผลักดันในชุมชนมุสลิมมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาชุมชนมุสลิมแบบทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงพื้นที่ เนื่องจากชุมชนมุสลิมมีลักษณะความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันทุกชุมชน แต่อาจมีบางชุมชนที่มีข้อจำกัดที่แตกต่างกันได้บ้างในบางพื้นที่ ทางด้านความมั่นคงและการเมือง

2. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาในครั้งนี้ทำการศึกษาภายในระยะเวลา 3 เดือนนับตั้งแต่กลางเดือน มีนาคม พ.ศ. 2558 ถึง กลางเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องนี้ศึกษาบริบทของชุมชนความเป็นเครือข่ายทางสังคมของชุมชน ความเข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืนของชุมชนและคุณภาพชีวิตของชุมชนในการนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน

บริบทชุมชนครอบคลุมเนื้อหาข้อมูลส่วนบุคคล ระบบความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ ประเพณี วัฒนธรรมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของสมาชิก ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ การผลิต การบริหารจัดการการตลาด การอนามัยและสาธารณสุข การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและการใช้ประโยชน์จากที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและการเมือง ทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต

ความเป็นเครือข่ายทางสังคมของชุมชนครอบคลุมเนื้อหาแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเองและการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายทางสังคมในด้านเศรษฐศาสตร์สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมการรู้จักตนเองและมองเห็นภาพอนาคตร่วมกันเพื่อกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนร่วมกัน ชุมชนที่มีความสมดุลมั่นคงและยั่งยืน

ความเข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืนของชุมชนครอบคลุมเนื้อหาของกิจกรรมกลุ่มและ การทำกิจกรรมร่วมของชุมชนเป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืนของชุมชนผ่าน กิจกรรมเพื่อส่วนรวมเป็นการร่วมแรงร่วมใจสามัคคีในชุมชนในการทำกิจการใดกิจการหนึ่งและ เป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันดีในชุมชนอันนำไปสู่ความเข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืนของ ชุมชน

คุณภาพชีวิตของชุมชนครอบคลุมเนื้อหาในด้านปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต ตามความจำเป็นพื้นฐาน และเนื้อหาในด้านจิตใจในส่วนของความเป็นมุสลิมการปฏิบัติกิจต่างๆ ตาม คำสอนและการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามหลักเศรษฐศาสตร์อิสลามทำให้เกิดความสงบความสุข ในจิตใจนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามวิถีของมุสลิม

การนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนครอบคลุมเนื้อหาในด้านความสัมพันธ์ ของบริบทของชุมชนความเป็นเครือข่ายทางสังคมของชุมชนความเข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืนของ ชุมชนและคุณภาพชีวิตของชุมชนในการนำไปสู่แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนที่มีความ สมดุลในมิติของสังคมมิติของเศรษฐกิจและมิติของสิ่งแวดล้อม

4. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ศึกษาคือสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนมุสลิม ผู้นำมุสลิม ในระดับต่างๆ และนักธุรกิจมุสลิม โดยทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของ ผู้ประกอบการผลิต จำหน่ายสินค้า หรือเป็นผู้ให้บริการแก่ชาวมุสลิมในประเทศไทย เพื่อหา แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน ซึ่งจะทำให้มีความสามารถที่ จะแข่งขันในตลาดโลก ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูล ทุติยภูมิ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

โดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่เชื่อถือได้ เช่น กอง ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น ตลอดจนข้อมูลจากแหล่งอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น งานวิจัย บทความ ทั้งในส่วนองงานวิจัยและบทความจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ ภาพรวมของชุมชนมุสลิมในประเทศไทย

2. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และใช้วิธีการเก็บข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทางจดหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจการ และความต้องการในการพัฒนากิจการและสินค้าหรือบริการให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก นอกจากนี้มีการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลบริบทของชุมชน และมีการตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่

2.1 นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย(บทสัมภาษณ์สื่อมวลชน)

2.2 จุฬาราชมนตรี

2.3 กรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี

2.4 นักธุรกิจชาวมุสลิมเช่น นายสามารถ บุญธรทิพย์ ฯ

2.5 ผู้นำสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม เช่น รศ.ดร.วรวิทย์ บารู, นายวุฒิสาร เจสาสน์ ฯ

2.6 ที่ปรึกษา นักวิชาการ นักกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์อิสลาม เช่น นายอรุณ บุญชม,รศ.ดร.อิสมาแอ อาลี เป็นต้น

หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอบทสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีความคาดหวังว่าจะได้ประโยชน์ ดังนี้

1. เข้าใจบริบทของชุมชนมุสลิม เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลความต้องการ Demand และผลผลิต Supply ระบบความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ ประเพณี วัฒนธรรม คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของสมาชิก ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคม อาชีพ การผลิต การบริหารจัดการ การตลาด ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและการเมืองทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนในประเทศไทยมีจิตสำนึกร่วมกันว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยอันแบ่งแยกไม่ได้

2. ชุมชนเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเองและการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายทางสังคมตามหลักเดียวกับศาสนาอิสลามมาปรับใช้กับระบบเศรษฐกิจโลก และนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการทำธุรกิจและในวิถีชีวิตการประกอบอาชีพ การรู้จักตนเองมากขึ้นและมองเห็นภาพอนาคตร่วมกันเพื่อกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนร่วมกัน ให้ชุมชนมีความสมดุล มั่นคงและยั่งยืนเพื่อให้รัฐและสังคมใหญ่ยอมรับและเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนมุสลิม

3. สามารถพัฒนาตัวเองแบบของการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ชุมชนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสารสนเทศและหลักเศรษฐศาสตร์ศาสนาอิสลามเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและสันติสุขต่อไปในทุกชุมชน ทั้งนี้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการป้องกันความเสี่ยงตามแนวปฏิบัติด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ เช่น การเปลี่ยนรหัสผ่าน การจัดหาเครื่องและอุปกรณ์สำรองในกรณีที่เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์จัดซื้อไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ การตั้งค่า Firewall การมีโปรแกรมป้องกันไวรัส เป็นต้น

คำจำกัดความ

การพัฒนาที่ยั่งยืน	หมายถึง การพัฒนาที่มีมุมมองครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกมิติ อย่างสมดุล สมเหตุ สมผล สอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมและมีทิศทางการพัฒนาที่มั่นคงถูกต้องต่อเนื่องตลอดไป โดยเน้นความสมดุลของสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยไม่สร้างผลกระทบด้านลบกับคนในอนาคต โดยพิจารณาบริบทของชุมชน ความเป็นเครือข่ายทางสังคมของชุมชน ความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืนของชุมชน และคุณภาพชีวิตของชุมชน ที่ส่งผลต่อการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับชุมชน ระดับระดับภูมิภาค ระดับประเทศชาติ และระดับโลก
เครือข่ายทางสังคมมุสลิม	หมายถึง การรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง อาจมีรูปแบบที่ชัดเจนและไม่ชัดเจน มีความเกี่ยวพันในระหว่างสมาชิกและระหว่างกลุ่มทั้งทางสายเลือด ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา ประวัติศาสตร์ อาชีพและทางสังคม มีการกระทำระหว่างกันก่อให้เกิดความผูกพันกัน อาจเป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง การใช้ความรู้ที่เป็นเหตุผลในการแก้ไขปัญหาและการวิเคราะห์ตลอดจนการปรับปรุงการดำรงชีวิต โดยรวมถึงการนำเอาเทคโนโลยีและเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ Hardware และ Software เครือข่ายออนไลน์ อินเทอร์เน็ต ที่เหมาะสมนำมาใช้เพื่อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนและการนำมาใช้ในการทำธุรกิจการค้า และการลงทุน การบริหารจัดการ การเงิน บัญชี การขนส่ง และเข้าถึงความต้องการของลูกค้าหรือประชากรในชุมชนอย่างทั่วถึงทั้งประเทศได้แบบ Real-time

บริบทของชุมชน หมายถึง องค์ประกอบของชุมชน สภาพแวดล้อมของชุมชนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง อันประกอบด้วย สภาพทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจสังคม การเมือง เทคโนโลยี วัฒนธรรมของชุมชน และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

เศรษฐศาสตร์อิสลาม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิม ที่มีความเชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพรายได้ รายจ่าย การลงทุน การค้า การผลิต การเงิน กฎหมาย สินค้าและบริการที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามหรือที่เรียกว่า ฮาลาล

การจัดการห่วงโซ่คุณค่าอย่างยั่งยืน

(Sustainable Supply Chain หรือ Supply Chain Sustainability)

หมายถึง การที่บริษัทหรือองค์กรดูแลระบบซัพพลายเชนทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำที่มากกว่าผลตอบแทนทางด้าน Financial Return เท่านั้น ซึ่งบริษัทหรือองค์กรจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environment impact) ด้วยทั้งเพื่อความยั่งยืนของตัวบริษัทหรือองค์กรเองและความยั่งยืนต่อมนุษยชาติหรือคนรุ่นหลังในอนาคต

Digital Economy หรือ The Internet Economy หรือ The New Economy หรือ Web Economy

หมายถึง เศรษฐกิจที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรือไอที (ซึ่งมีอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก) เป็นปัจจัยสำคัญ สิ่งที่เราเรียกว่า E-Commerce หรือการค้าขายกันทางอินเทอร์เน็ตคือลักษณะหนึ่งของ Digital Economy

การสร้างแบรนด์

หมายถึง การสร้างภาพลักษณ์ หรือ การดำเนินการทุกกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองความคาดหวังที่ลูกค้ามีต่อผลิตภัณฑ์หรือ บริการขององค์กร ซึ่งแบรนด์นั้นกินเนื้อความกว้างไกลกว่าคำว่า ตราสินค้า หรือ Logo เท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องราวทั้งหมดที่ผู้บริโภคเกิดการรับรู้เกี่ยวกับองค์กรเป็นเวลานานๆ ทำให้เกิดความเชื่อถือและไว้วางใจ หรือ Goodwill

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นที่ไม่มีความซับซ้อนไปจนถึงระดับประเทศซึ่งมีความซับซ้อนและมีตัวแปร รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องล้วนแล้วแต่ต้องเริ่มจากปัญหาปากท้องและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้น ๆ เป็นสำคัญในประการแรก ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาต้องเริ่มจากการแก้ปัญหาความเป็นอยู่และปัญหาปากท้องของคนในชุมชนเป็นประการสำคัญ ซึ่งได้แก่

แนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

“รูปแบบของการพัฒนาที่สนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคต ต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง” (Sustainable Development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs) เป็นคำจำกัดความที่ให้โดยสมัชชาโลกจาก World Commission on Environment ที่กำเนิดขึ้นจากรายงานเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (The Brundtland Report หรือ Report หรือ Our Common Future)

ภาพรวมของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความมุ่งหมายของการสร้างความร่วมมือในระดับโลก ที่จะรักษาและป้องกันสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไว้ เนื่องจากความเสื่อมโทรมและสูญเสียทางทรัพยากรธรรมชาติที่ได้ปรากฏขึ้น ปรัชญาแนวคิดนี้ได้รับความสำคัญต่อการวางความมุ่งหมายจากองค์กรในระดับโลกต่าง ๆ อย่างมากมาย และทั้งการประชุมเพื่อค้นหาแผนปฏิบัติการที่จะเป็นแนวทางร่วมกัน แต่ความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากรายงานเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น มีการสื่อความหมายที่กว้างครอบคลุมหลากหลายประเด็น

1. การพัฒนาอย่างยั่งยืนประกอบด้วยแนวคิดอย่างน้อย 3 ประการ

1.1 ความต้องการของมนุษย์

การพัฒนาอย่างยั่งยืนคำนึงถึงแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต และความต้องการที่จะมีมาตรฐานที่ดีกว่าเดิม

1.2 ขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม

ระบบสภาพแวดล้อมมีขีดจำกัดในการใช้ทรัพยากร และมีขีดจำกัดในการรองรับของเสีย

1.3 ความยุติธรรมในสังคมทั้งระหว่างรุ่นเดียวกันกับชนรุ่นต่อ ๆ ไป

ความยั่งยืนนั้นไม่อาจมั่นคงอยู่ได้ หากปราศจากนโยบายการพัฒนาที่คำนึงถึงหลักการความยุติธรรมระหว่างชนรุ่นปัจจุบันกับชนรุ่นต่อ ๆ ไป (Intergenerational Equity) และหลักการความยุติธรรมระหว่างชนรุ่นเดียวกัน (Intragenerational Equity)

2. ความเป็นมาของแนวความคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (The Concept of Sustainable Development)

แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับกรอนุวัตแผนปฏิบัติการ 21 และการพัฒนาที่ยั่งยืน และเกี่ยวข้องกับการประชุมระดับโลก 4 ครั้ง คือ

2.1 การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมมนุษย์ เมื่อปี พ.ศ. 2515 ที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน

2.2 การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ปี พ.ศ. 2535 ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล ซึ่งแผนปฏิบัติการ 21 เกิดขึ้นจากการประชุมครั้งนี้

2.3 การประชุมสุดยอดโลกว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน เมื่อปี พ.ศ. 2545 ที่นครโจฮันเนสเบิร์ก สาธารณรัฐอัฟริกาใต้

2.4 การประชุม “คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ” ครั้งที่ 11 (UN Commission on Sustainable Development) หรือ CSD 11 ปี พ.ศ. 2546

ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development: UNCED) ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ประเทศไทย และประเทศสมาชิกสหประชาชาติ รวม 178 ประเทศได้ร่วมลงนามรับรองปฏิญญาริโอ ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration on Environment and Development) และแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งเป็นแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก โดยครอบคลุมการพัฒนาที่สมดุล ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

3. ดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

การพัฒนาดังกล่าวมีเป้าประสงค์ของการพัฒนา 4 ประการ ดังนี้

3.1 คุณภาพ

สังคมไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นสังคมฐานความรู้ มีการพัฒนาศักยภาพและการศึกษาได้ด้วยตนเอง

3.2 เสถียรภาพและการปรับตัว

เศรษฐกิจเกิดการขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพทั้งระดับภายในและภายนอกประเทศ

3.3 การกระจายการพัฒนาอย่างเป็นธรรม

ประชากรมีความเท่าเทียมความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพ และบริการพื้นฐานทางสังคม

3.4 การมีระบบบริหารจัดการที่ดี

ประชากรทุกภาคส่วนของสังคมมีโอกาสและสิทธิในการรับรู้ข่าวสาร

4. หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

4.1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจาก วิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย

4.2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลางและพัฒนาอย่างเป็นขั้นต่อน

4.3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

4.3.1 ความพอประมาณ

4.3.2 ความมีเหตุผล

4.4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.4.1 เงื่อนไขความรู้

4.4.2 เงื่อนไขคุณธรรม

4.5 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

5. บทสรุปของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปัจจัยสำคัญๆ 5 ประการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต ได้แก่

- 5.1 การเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์
- 5.2 การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างประชากรของโลก
- 5.3 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มใหม่
- 5.4 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5.5 แนวโน้มการวางระเบียบกฎเกณฑ์และการเรียกร้องเพื่อปกป้อง

ผลประโยชน์ระหว่างชาติ

ซึ่งหากขาดการบูรณาการแล้ว อนาคตของมนุษยชาติจะดำรงชีวิตอยู่รอดในระยะยาวไม่ได้ ประกอบกับความเสื่อมโทรมและสูญเสียทางทรัพยากรธรรมชาติที่มากขึ้น การดำเนินการเพื่อที่จะรักษาและป้องกันสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไว้ จึงได้เกิดขึ้นจนกระทั่งได้แผนปฏิบัติการ 21 มาใช้ สำหรับประเทศไทย ได้ยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติและการดำรงชีวิตตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แนวคิดการพัฒนาโดยใช้กิจกรรม

แนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วที่สุดคือ “การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือของประชาชน” บทบาทของผู้บริหารจะต้องใช้กลยุทธ์ที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมโดยวิธีที่ดีที่สุดคือจะต้องใช้กิจกรรมที่น่าสนใจให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

1 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมมีดังนี้

- 1.1 คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น
- 1.2 ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง
- 1.3 การสร้างฉันทามติ
- 1.4 การนำไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น
- 1.5 การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด
- 1.6 การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม
- 1.7 การคาดการณ์ความหวังกังวลและทัศนคติของสาธารณชน
- 1.8 การพัฒนาภาคประชาสังคม

2. กระบวนการพัฒนาโดยใช้กิจกรรม

- 2.1 การศึกษาชุมชน
- 2.2 การให้การศึกษาแก่ชุมชน
- 2.3 การวางแผน / กิจกรรม
- 2.4 การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการ
- 2.5 การติดตามประเมินผล

แนวคิดการพัฒนาโดยใช้เครือข่ายชุมชน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งสร้างโอกาสให้คน ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีแนวทางการพัฒนาหลักดังนี้

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในครอบครัวและชุมชน

- 1.1 การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
- 1.2 การส่งเสริมการใช้สื่อสารมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพ

ของครอบครัวและชุมชน

- 1.3 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นระบบ

2. การส่งเสริมการรวมตัวของชุมชน

- 2.1 การสนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนในทุกรูปแบบ
- 2.2 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชนอย่างกว้างขวาง

3. การสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจแก่ครอบครัวและชุมชน

- 3.1 การพัฒนาทักษะและโอกาสทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชน
- 3.2 การส่งเสริมให้ธุรกิจเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ชุมชนและชีวิตครอบครัว

4. การสร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคมแก่ครอบครัวและชุมชน

- 4.1 การจัดและพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและ
- 4.2 การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม

ทั่วถึง

5. การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาครอบครัว และชุมชน

5.1 การปรับปรุงระบบราชการให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชน

5.2 ส่งเสริมให้องค์กรทางสังคมทุกฝ่ายเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

แนวคิดทางศาสนาอิสลาม

ผู้ที่เป็นมุสลิมคือผู้ที่มีความเชื่อและยอมรับนับถือศาสนาอิสลาม โดยศรัทธาอย่างบริสุทธิ์ใจต่อความเป็นเอกภาพของอัลลอฮ์ อิสลามมิได้แยกวัตถุและจิตใจออกจากกัน อิสลามถือว่าชีวิตเป็นเอกภาพ คำสอนของอิสลามประกาศขึ้นมาเพื่อทำให้ชีวิตมนุษย์มีความสมบูรณ์ด้วยเหตุนี้ มุสลิมจึงไม่เชื่อเรื่องการทรมาณกาย ไม่สอนให้มนุษย์หนีออกจากโลกของวัตถุและมีให้หลงใหลในวัตถุปัจจัยเหล่านั้น อิสลามเชื่อโดยหลักการว่า การยกระดับจิตใจนั้นสามารถกระทำให้สำเร็จได้โดยการอยู่ในกรอบธรรมของชีวิต จุดมุ่งหมายของอิสลามอยู่ที่การขัดเกลาและการยกระดับจิตใจให้สูงส่ง สร้างคุณภาพให้แก่ชีวิต โดยการชี้ทางตรงให้มนุษย์ได้ปฏิบัติตาม เพื่อไปสู่ความสันติสุขทั้งด้านการขัดเกลาจิตวิญญาณ การดำรงสันติภาพระหว่างมนุษย์และการดำเนินไปสู่การเป็นมนุษย์ผู้สมบูรณ์

1. คุณลักษณะเฉพาะและความดีงามของศาสนาอิสลาม มีดังนี้

1.1 ศาสนาที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้ารับรอง

มีตัวบทหลักฐานบ่งบอกอย่างชัดเจนว่า อิสลามคือศาสนาที่อัลลอฮ์ ทรงยอมรับ และพระองค์ได้ส่งบรรดาศาสนทูตของพระองค์ซึ่งแต่ละท่านทำหน้าที่สืบทอดต่อกันมาก่อน เริ่มตั้งแต่สมัยนบิอาดจนถึงสมัยท่านนบีมุฮัมมัด

บรรดาศาสนทูตทุกท่านจะชักชวนมนุษย์ให้เชื่อมั่นในเอกภาพของอัลลอฮ์ ห่างไกลจากการตั้งภาคีต่อพระองค์ หลีกเลียงการเปรียบเทียบพระองค์กับมัลลुक สรรพสิ่งที่ถูกสร้าง พวกเขาจะชักชวนคนไปสู่แนวทางการภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ พร้อมทั้งชี้แนะมนุษย์ให้เดินทางไปสู่แนวทางที่สงบสุขทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า

1.2 ศาสนาที่เติมเต็มบทบาทญญติก่อนหน้านี้ให้สมบูรณ์

แท้จริงแล้วศาสนาอิสลามคือศาสนาที่มาสร้างความสมบูรณ์และเติมเต็มบทบาทญญติต่าง ๆ ก่อนหน้านี้ เนื่องจากบทบาทญญติทั้งหลายก่อนหน้านี้ได้ประกอบด้วยหลักการต่าง ๆ ทางจิตวิญญาณและมุ่งหมายเพื่อขัดเกลาจิตใจ โดยไม่ได้ให้ความสำคัญในแง่มุมอื่น ๆ

ทุกด้านที่จำเป็นสำหรับความสถาพรของชีวิตโลกและผลประโยชน์ของมนุษย์ด้วยการวางระเบียบ และการให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว แตกต่างจากศาสนาอิสลามที่ได้มาเพื่อสร้างความสมบูรณ์และจัดการด้านต่าง ๆ ของชีวิต ครอบคลุมทั้งเรื่องคุณยาและอาคิเราะฮฺ อัลลอฮฺ

1.3 ศาสนาสากลสำหรับมนุษย์ทั้งมวล

ศาสนาอิสลามคือศาสนาสากลสำหรับมนุษย์ทั้งปวงไม่เว้นใครในทุกยุคทุกที่ อิสลามไม่ได้ลงมาสำหรับเฉพาะบางเชื้อชาติ หรือบางชนชั้น หรือแค่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือในบางเวลาบางยุคสมัยเท่านั้น หากแต่อิสลามคือศาสนาที่รวบรวมมนุษย์ทุกคน โดยไม่แบ่งสีผิว ภาษา อาณาเขต เผ่าพันธุ์ เวลาและสถานที่ แต่ทุกคนล้วนรวมอยู่บนพื้นฐานการศรัทธาเดียวกัน ดังนั้นไม่ว่าใครก็ตามที่เชื่อว่าอัลลอฮฺ คือพระผู้เป็นเจ้า อิสลามคือศาสนา มุฮัมมัดคือท่านศาสนทูต เขาขอมอยู่ภายใต้ร่มเงาแห่งอิสลามไม่ว่าเขาจะอยู่แห่งใดและสมัยไหนก็ตาม

แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์อิสลาม (Islamic Economics)

ในภาษาอาหรับเรียกเศรษฐศาสตร์อิสลามว่า อิลมุล-อิกติซอด อัลอิสลามีย (عِلْمُ الإِقْتِصَادِ الْإِسْلَامِيِّ) หมายถึง วิชาการที่ประมวลเอาไว้ซึ่งบรรดาหลักการและกฎเกณฑ์ทางศาสนบัญญัติอันเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ และวิธีการพัฒนาสินทรัพย์ให้งอกงามโดยมีที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอานและฮัซ-สุนนะฮฺ ตลอดจนการวินิจฉัยทางสติปัญญาของบรรดานักวิชาการ คำว่า “อัลอิกติซอด” หมายถึง ความพอดีหรือความเป็นกลางระหว่างความฟุ่มเฟือย, สรุ่ยสุร่าย และความตระหนี่ถี่เหนียว

1.1 ที่มาของเศรษฐศาสตร์อิสลาม

บรรดาหลักการและกฎเกณฑ์ต่างๆ ในภาควิชาเศรษฐศาสตร์อิสลาม มีที่มาจากแหล่งเดียวกัน กับภาควิชากฎหมายอิสลาม และหลักคำสอนของท่านนบี ที่ปรากฏในฮัซ-สุนนะฮฺ อาทิเช่น พระคำรัสที่ว่า :

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا

“และบรรดาผู้ซึ่ง เมื่อพวกเขาได้ใช้จ่าย พวกเขาก็ไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย และพวกเขาก็ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว และระหว่างทั้งสองสภาพนั้น พวกเขาอยู่สายกลาง” และหะดีษที่ระบุว่า

مَاعَالٍ مِّنْ افْتِصَادٍ

“บุคคลที่มีความพอดี (ไม่ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่าย และไม่ตระหนี่) ย่อมไม่ขัดสนยากจน” เป็นต้น

นอกจากนี้ หลักเศรษฐศาสตร์อิสลาม ยังมีปรากฏอยู่ในตำราของบรรดานักวิชาการมุสลิม อีกเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นตำราอธิบายอัลกุรอาน ตำราอธิบายอัลหะดีษ และตำราเฉพาะ ที่ถูกเขียนขึ้น ในเรื่องของทรัพย์สิน เช่น ตำราอัลอัมวัลของท่านอบูบัยด์ หรือตำราอัลคอรอญ์ของท่านอบูยูซุฟ ในเรื่องของภาษี ตลอดจนตำรากฎหมายอิสลาม ที่กล่าวถึงเรื่องชะกาต หรือการค้าขาย และธุรกรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะตำรากฎหมายอิสลาม (อัลฟิกฮุล อิสลามีย) ซึ่งถูกแต่งและรวบรวมมามากกว่า 1 พันปีนั้น จะมีระบอบเศรษฐศาสตร์ที่เป็นเอกเทศ ซึ่งบรรดานักปราชญ์มุสลิม ได้อธิบายถึงแหล่งที่มา ของรายได้ของคลังบัลตุลมาล และแหล่งที่จะจ่ายงบประมาณ จากคลังออกไป ตลอดจนพูดถึงภาษีที่ดิน ภาษีอัลญิซยะฮ์ ทรัพย์สินสงคราม และประเภทของชะกาต การจัดเก็บชะกาต และกลุ่มบุคคลที่มีสิทธิรับชะกาต

นอกเหนือจากกฎหมายอิสลามในภาคของการทำธุรกรรมต่าง ๆ การค้าขาย แม้กระทั่งเรื่องของการแบ่งมรดก ซึ่งบรรดานักปราชญ์มุสลิม ได้ศึกษาวิเคราะห์เอาไว้ อย่างละเอียด ภายในกรอบ ของหลักมูลฐานที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอาน และอัซสุนนะฮ์ โดยประมวลกฎเกณฑ์และหลักการต่าง ๆ เอาไว้อย่างครบถ้วน ซึ่งนักวิชาการร่วมสมัยเรียกว่า “เศรษฐศาสตร์อิสลาม”

2. หลักพื้นฐานสำคัญของเศรษฐศาสตร์อิสลาม

2.1 ความมีลักษณะเป็นเอกเทศ

ระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลาม เป็นระบอบที่แยกเป็นเอกเทศจากระบอบเศรษฐศาสตร์อื่น ๆ โดยมีความแตกต่างทั้งในด้านเป้าหมาย วิธีการ และการตราบัญญัติต่าง ๆ เพื่อปกป้องควบคุม ส่งเสริม และขับเคลื่อนระบอบอย่างเป็นรูปธรรม การที่ปรากฏว่า ระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลาม ได้สอดคล้องกับระบอบเศรษฐศาสตร์อื่น ๆ ในข้อปลีกย่อยบางส่วน มิได้หมายความว่าระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลาม เป็นระบอบสังคมนิยม หรือเป็นระบอบทุนนิยม แต่อย่างใด

2.2 ความเป็นส่วนหนึ่ง จากองค์รวมของหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม

กล่าวคือ ระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลามมีความผูกพันอยู่กับหลักความเชื่อ, จริยธรรมอิสลาม และหลักบัญญัติทางศาสนาอิสลามข้ออื่น ๆ อย่างยิ่งยวด ทั้งนี้ เราไม่สามารถแยกส่วนระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลามออกจากระบอบอิสลามอื่น ๆ ได้เลย เนื่องจากระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลามไม่อาจแสดงบทบาทที่ถูกต้องในการปฏิรูป เรื่องการเงินการคลังของประชาชาติได้เลย ตราบใดที่ระบอบนี้ ไม่นำเอาหลักคำสอน ทางจิตวิญญาณมาเป็นปัจจัยพื้นฐาน ในการพัฒนาจิตใจของปัจเจกบุคคล การปลูกฝังคุณค่าทางจริยธรรม ในจิตใจของผู้คนเหล่านั้น

ตลอดจนการล้อมสังคมด้วยรั้วทางจริยธรรมอันงดงามอันเป็นสิ่งที่กำหนดวิถีทางของปัจเจกบุคคล และสังคมโดยรวม

2.3 เศรษฐศาสตร์อิสลาม เป็นระบอบที่สอดคล้องกับธรรมชาติและ สัญชาตญาณของมนุษย์

กล่าวคือมนุษย์มีธรรมชาติ ของความรักในการครอบครองและการมี กรรมสิทธิ์ อิสลามได้อนุมัติในเรื่องดังกล่าวด้วยภาพลักษณ์ที่เปิดกว้าง อิสลามเพียงแต่กำหนด เงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อควบคุมไม่ให้ธรรมชาติ ในการรักที่จะครอบครอง และมีกรรมสิทธิ์นั้น ส่งผล กระทบต่อปัจเจกบุคคล และสังคม ตลอดจนยังอนุมัติในเรื่องการทำงาน การประกอบสัมมาอาชีพที่ ไม่ส่งผลร้ายต่อตัวเองหรือผู้อื่น ซึ่งในกรณีนี้ ระบอบอิสลามจึงมีความแตกต่างจากระบอบ เศรษฐศาสตร์แบบสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ และระบอบศักดินาของพวกชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย

2.4 ความเป็นทางสายกลางและความมีดุลยภาพ

ปัญหาของระบอบเศรษฐศาสตร์อื่น ๆ ก็คือการมองถึงด้านหนึ่งด้านใด เป็นการเฉพาะจากข้อเท็จจริง ดังปรากฏในระบอบเศรษฐศาสตร์แบบทุนนิยมซึ่งมีการตรากฎหมาย มากมาย เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิ ในการครอบครองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ความเสรีในการทำงาน และการประกอบอาชีพ แต่ระบอบทุนนิยมก็ละเลยเป็นอันมากในการให้ความสำคัญ ต่อสิทธิของ สังคมส่วนรวม บรรดาคนร่ำรวยและเศรษฐีในระบอบดังกล่าวได้รับอภิสิทธิ์มากเกินไป จึงเกิดความ ไม่เป็นธรรมในสังคม และสร้างผลกระทบต่อคนอื่นอย่างมากมาย

ส่วนระบอบเศรษฐศาสตร์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ กลับมุ่งเป้าหมาย ไปยังการคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของสังคมมากเกินไป จนเกิดความไม่เป็นธรรมต่อปัจเจกบุคคล และริรอนสิทธิของพวกเขาในด้านการครอบครองกรรมสิทธิ์และการทำงาน แต่ในระบอบ เศรษฐศาสตร์อิสลามได้มีการกำหนดระเบียบที่เหมาะสมต่อการดำรงอยู่ของปัจเจกบุคคล และวิถี ชีวิตของสังคมส่วนรวมทั้งสองภาคส่วน ได้รับการคุ้มครองสิทธิของตนอย่างมีความสมดุลและเป็น ธรรม ซึ่งสิ่งนี้จะไม่มีระบอบอื่นนอกจากระบอบอิสลาม อันเป็นระบอบที่พระเจ้าทรงประทาน ลงมาให้กับมนุษยชาติ

2.5 ความเมตตาซึ่งกันและกัน และการเกื้อกูลอย่างเป็นรูปธรรม

การตราบัญญัติในระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลาม มุ่งชี้้นำให้บรรดาผู้ร่ำรวย ได้พยายามทุ่มเทไปในการเกื้อหนุนสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของเหล่าผู้ยากจนขัดสน ให้หิบบ ยื่นความช่วยเหลือแก่คนเหล่านั้น ซึ่งมีใช่เป็นเพียงเรื่องของความเวทนาสงสาร หากแต่เป็นคำสั่ง ของพระเจ้าที่ผู้ใดเบี่ยงเบนออกจากคำสั่งนั้น ย่อมถูกลงโทษ อิสลามได้ประกาศอย่างชัดเจน

ต่อเหล่าอิสลามิกชนว่า “พวกท่านคือพี่น้องกัน และทรัพย์สินที่พวกท่านมีอยู่ในครอบครองเป็นทรัพย์สินของพระเจ้า และบรรดาผู้ยากจนขัดสนย่อมมีสิทธิอันชอบธรรมในทรัพย์สินของพวกท่าน” และเพื่อทำให้สิ่งดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อิสลามจึงได้บัญญัติเรื่องชะกาต ภาษีที่ดิน และส่งเสริมให้มีการบริจาคทาน และการใช้จ่ายในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นการลดช่องว่างหรือระยะห่างระหว่างคนรวยกับคนจน ซึ่งนำไปสู่สภาพสังคมที่เต็มไปด้วยความรักและการเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกในสังคมนั้น

2.6 การปฏิเสชระบบชนชั้นวรรณะ

ในระบอบอิสลามไม่มีระบบชนชั้น วรรณะ ถึงแม้ว่าความรวยความจนจะเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในทุกสังคมแต่ระบอบอิสลามก็ไม่ยอมรับระบบชนชั้นวรรณะ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความร่ำรวยและความยากจน หากแต่ความประเสริฐของบุคคลขึ้นอยู่กับความยำเกรงและการประกอบความดี ทั้งนี้หลักคำสอนของอิสลาม ได้กำหนดแนวทางในการจัดระบบชนชั้นวรรณะให้หมดไปจากจิตใจของผู้ศรัทธาด้วยการประกอบศาสนกิจ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เน้นถึงความเสมอภาคและภราดรภาพ บรรดาผู้ปกครองในยุคต้นของอิสลามต่างก็ถือว่าบรรดาผู้ที่อ่อนแอต้องได้รับการเอาใจใส่และคำนึงถึงมากกว่าบรรดาผู้มีฐานะสูงส่งในสังคม ดังปรากฏว่าในสมัยการปกครองของท่านอุมัร(ร.ฎ.) นั้น มีคำสั่งห้ามบุคคลสำคัญต่าง ๆ ของตระกูลกูรอัยศ ออกไปตั้งหลักแหล่งอยู่ในเขตแคว้นต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อมิให้พวกเขากลายเป็นชนชั้นที่มีอภิสิทธิ์เหนือผู้คนทั้งหลาย

2.7 การสร้างความใกล้ชิดระหว่างคนรวยกับคนจน

ระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลามยอมรับว่าความรวยความจนเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในทุกสังคม ดังปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานว่า

نَحْنُ فَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَّعِيشتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا

“เรา (อัลลอฮ์) ได้จัดสรรปันส่วนการดำรงชีพในชีวิตแห่งโลกนี้ของพวกเราระหว่างพวกเขา และเราได้ยกให้บางส่วนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางส่วนหลายชั้นนัก ทั้งนี้เพื่อพวกเขาจักได้อำนวยความสะดวก ซึ่งกันและกัน”

ข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเพราะว่าผู้คนในสังคมย่อมมีความเหลื่อมล้ำกัน ในด้านศักยภาพทางความคิดและวัตถุ ตลอดจนมีความแตกต่างกันในเรื่อง โอกาส และสถานภาพในการแสวงหาปัจจัยยังชีพ อิสลามได้พยายามในการเยียวยา ปัญหาความยากจนด้วยการจัดปัญหาที่ต้นตอของมัน เพื่อให้ระยะห่างระหว่างคนรวยกับคนจนแคบลงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยกำหนดลู่ทางหลายประการด้วยกัน เช่น ส่งเสริมให้แสวงปัจจัยยังชีพ, การทำงานด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเองเป็นสิ่งที่มิเกียรติในทัศนะของอิสลาม, ปฏิเสชการกระจุกตัวของสินทรัพย์ในกลุ่มชน

ส่วนน้อย, กำหนดค่าปรับ, ค่าไถ่ และบทลงโทษในรูปการเลี้ยงอาหารแก่คนยากจน และบัญญัติเรื่องการจ่ายชะกาดและการทำทาน เป็นต้น

2.8 ทรัพย์สิ้นคือสื่อกลางมิใช่เป้าหมายสูงสุด

อิสลามถือว่าทรัพย์สิ้น เป็นเครื่องประดับและเป็นเพียงปัจจัยของความสุขในโลกนี้ซึ่งไม่จีรัง การใช้ทรัพย์สิ้นเป็นสื่อกลาง ในการประกอบคุณงามความดีและแสวงหาความโปรดปราน ของพระองค์อัลลอฮ์ในโลกหน้าคือสิ่งที่อิสลามเรียกรื่องผู้ศรัทธา

ระบอบอื่น ๆ นอกจากอิสลาม ต่างก็มุ่งสู่การกำหนด ให้ความร่ำรวย การมีชีวิตที่สุขสบายแบบวัตถุนิยม และการได้มาซึ่งทรัพย์สิ้นเป็นเป้าหมายสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงหลักคำสอนของศาสนาและหลักจริยธรรมอันดีงามจนในที่สุด ผู้คนในปัจจุบันได้ตกเป็นทาสของเงินตราและบูชาวัตถุไปเป็นจำนวนมาก

2.9 หลักแห่งความเป็นธรรม

ในระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลามจะมุ่งให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นธรรมของราคาสินค้า, ค่าจ้าง ที่เป็นธรรม ตลอดจนผลกำไรที่เป็นธรรม การเอาใจเอาเปรียบผู้บริโภค การปลอมแปลงสินค้า การผูกขาด และการแสวงหากำไรที่เกินจริง เป็นสิ่งที่ระบอบอิสลามปฏิเสธ และเพื่อรักษาหลักการข้อนี้เอาไว้ อิสลามจึงอนุญาตให้ผู้มีอำนาจ สามารถเข้าไปแทรกแซงการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้ กล่าวคือรัฐอิสลามสามารถห้ามการผูกขาดสินค้า, ห้ามเพิ่มราคาสินค้า ตลอดจนห้ามการโกงตางั่ง และการปลอมปนสินค้า โดยมีระบบอัล-ฮิสบะฮ์ (أَلْحِسْبَةُ) อันเป็นระบบในการตรวจสอบและควบคุม

2.10 หลักมูลฐานทางศาสนบัญญัติ

อันหมายถึง เรื่องที่อนุมัติ(ฮะลาล) และเรื่องที่ไม่อนุมัติ(ฮะรอม) ทั้งในด้านการค้าขายและการธุรกรรมในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลาม ก็คือการห้ามในเรื่องดอกเบี้ย และการประกอบอาชีพที่ต้องห้ามตามหลักคำสอนของศาสนา เช่น อาชีพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสุรา, ธุรกิจการพนัน, ธุรกิจสถานบันเทิงเรีงรมย์ และการค้าประเวณี เป็นต้น

2.11 เศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการอิสลาม

ความหมายคำว่าเศรษฐกิจ เป็นคำที่เกิดจากการนำเอาคำ 2 คำมาสนธิกันคือคำว่า เศรษฐ- (เสดตะ) ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ดีเลิศ, ดีที่สุด, ยอดเยี่ยม, ประเสริฐ กับคำว่า กิจ (กิด) หมายถึง ธุระ, งาน ดังนั้น คำว่า “เศรษฐกิจ” จึงหมายถึง งานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน

ซึ่งหากพิจารณา ความหมายตามรากศัพท์เดิม ก็จะได้ความหมายแบบง่าย ๆ ว่า : งานที่ยอดเยี่ยม หรืองานที่ดีเลิศ ซึ่งมีความหมาย และนัยกว้าง โดยครอบคลุมถึง การผลิต การจำหน่ายจ่ายแจกการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ทั้งในส่วนของปัจเจกบุคคล และสังคมโดยรวม

ส่วน คำว่า “พอเพียง” หรือ “เพียงพอ” เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือ หมายถึง ได้เท่าที่ต้องการ หรือได้เท่าที่กะไว้ หรือ เหมาะควรในระดับปานกลาง ดังนั้น ความหมายโดยรวมของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” จึงมีนัยบ่งชี้ที่อยู่ในกรอบหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งยึดทางสายกลางเป็นหลัก ดังมีหลักคำสอนระบุว่า :

خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا

“ที่ดีที่สุดของกิจการทั้งหลายคือตรงกลางของมัน”

แนวความคิดด้าน Digital Economy

Digital Economy คือ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตมวลรวมของประเทศให้ทันกับโลกในยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ Knowledge Economy หรือ เศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ และ Creative Economy ที่วางเป้าหมายในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ให้กับสินค้าและบริการผ่านทางนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ปัจจุบันคนไทยจำนวนมากใช้เทคโนโลยี Digital ทั้งการเล่น Facebook, Smartphone และ Tablet แต่สิ่งที่พบมากที่สุดคือการใช้เพื่อความบันเทิง และไม่ได้ถูกนำไปใช้ในการทำงานมากนัก ดังนั้น การเร่งพัฒนาความรู้ การสร้างความตระหนักรู้ด้านการใช้เทคโนโลยี Digital ให้กับทุกภาคส่วนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งภาคธุรกิจ การศึกษา ราชการ เกษตรกรรม การท่องเที่ยว การขนส่ง และการทำอุตสาหกรรม เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเข้าสู่ Digital Economy โดยเน้นการปฏิรูปการศึกษาให้เยาวชนไทยมีความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น มีพื้นฐานของงานวิจัยและพัฒนาทางด้านไอทีเพื่อลดการนำเข้าอุปกรณ์ Hardware, Communication และ Software จากต่างประเทศ ทั้งยัง พัฒนาให้มีการใช้ซอฟต์แวร์ที่ผลิตภายในประเทศ ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของนักพัฒนาซอฟต์แวร์ทั่วโลกโดยผลิตบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านไอทีให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน เมื่อสังคมไทยมีความตระหนักรู้ด้าน Digital มากขึ้นการใช้ข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ ก็มากขึ้นด้วย สังคมและธุรกิจก็จะเข้าสู่การเป็น Digital Economy และเศรษฐกิจของสังคมไทยจะก้าวเข้าสู่ Real-Time

แนวคิดในการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับยุค Digital Economy แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. Digital Commerce ในอดีตมักกล่าวถึง E-Commerce แต่ในยุคปัจจุบันตลาดการค้าดิจิทัลได้แตกแขนงไปสู่ Mobile-Commerce และ Social Commerce ที่ขายของผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ หรือการค้าบนระบบดิจิทัลที่กระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจได้รวดเร็ว
2. Digital Transformation คือ การนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดมูลค่าทางธุรกิจนอกเหนือจากการค้า แต่เป็นเรื่องของประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ และขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการทำงาน ลดต้นทุน เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า
3. Digital Consumption คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นช่องทางการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการที่มีอยู่เดิม และการใช้เทคโนโลยี Digital มาประยุกต์เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในการทำธุรกิจต่าง ๆ

นอกจากนี้ เพื่อรองรับกับเทคโนโลยีที่จะเกิดใหม่ และเพื่อก้าวให้ทันกับยุคไอที ในการให้บริการ และ ถ่ายทอดความรู้สู่ภาคประชาชนอย่างทั่วถึง จึงควรให้ความสำคัญและตั้งเป้าที่จะปฏิรูปประเทศสู่เศรษฐกิจเชิง Digital อย่างจริงจัง เพื่อให้มีการขนส่งข้อมูลจำนวนมากโดยสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และมีโครงข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วสูง เชื่อมต่อกันทั่วทุกพื้นที่ด้วยความรวดเร็ว และการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจะสามารถลดช่องว่างเชิง Digital ลดต้นทุนที่เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงไอทีได้ และลดความซ้ำซ้อนในการสร้างเครือข่ายของหน่วยภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้เครือข่ายที่มีคุณภาพและประหยัดการลงทุนสูงสุดเมื่อเข้าสู่ระบบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ เออีซี ในปี พ.ศ. 2558

แผนภาพที่ 2-1 : ประชาคมอาเซียน ภาพจาก เว็บไซต์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กองกรเจ้าหน้าที่

www.hrm.ru.ac.th

แนวคิดในการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบ การตลาด ธุรกิจการค้าและการลงทุน

ในยุคสมัยที่วิถีชีวิตเปลี่ยนไปเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในโลกของธุรกิจ แต่การนำเทคโนโลยีมาใช้ควรมีการใช้งานอย่างเหมาะสมเพื่อคุ้มค่างบเงินลงทุนที่เสียไป

1. วิธีการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีดังนี้

1.1 ให้มองว่าการใช้เทคโนโลยีเป็นการลงทุนอีกแบบหนึ่ง การทำธุรกิจจำเป็นต้องใช้ช่วยในการลงโฆษณา การโปรโมทสินค้า ค่าจ้างพนักงาน และอีกมากมาย แต่ในเรื่องเทคโนโลยีผู้คนส่วนใหญ่มองว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งสิ้นเปลือง และหันไปลงทุนกับเทคโนโลยีที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิด ถ้าคุณต้องการให้ธุรกิจของคุณยืนยาวต่อไป การลงทุนด้านเทคโนโลยีให้ธุรกิจเติบโตขึ้นจึงจำเป็นยิ่ง เพราะเทคโนโลยีนั้นช่วยให้อประหยัดทั้งเงินและเวลา จึงต้องเลือกลงทุนในเทคโนโลยีที่เหมาะสม

2.2 การสื่อสารออนไลน์มีความสำคัญ การใช้ Social Media ต่าง ๆ ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า นำเสนอรูปแบบต่าง ๆ พุดคุยกับลูกค้า หรือให้ลูกค้าได้พุดคุยกันเอง แทนการนำเสนอสื่อทางเดียวแบบที่ผ่านมา อีกทั้งด้านตัวนำเสนอเองที่ต้องตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดี เช่น เนื้อหาเว็บไซต์ที่น่าสนใจ มีเว็บบอร์ด มีจดหมายอิเล็กทรอนิกส์อ่านง่าย เป็นประโยชน์ต่อลูกค้า และครอบคลุมในหลายช่องทาง

2.3 เทคโนโลยีไร้สายเคลื่อนที่ การใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารทำให้คุณเข้าถึงอีเมลล์ ไฟล์งานต่าง ๆ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน เทคโนโลยีเคลื่อนที่จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจโดยไม่จำเป็นว่าคุณต้องอยู่ที่ออฟฟิศ ก็สามารถส่งการผ่านเทคโนโลยีไร้สายได้แล้ว

2.4 หาผู้เชี่ยวชาญมาดูแลด้านเทคโนโลยี การจ้างบริษัทต่าง ๆ เข้ามาดูแล ช่วยให้ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมขึ้น ช่วยให้การดำเนินงานด้านธุรกิจคล่องตัว จึงไม่จำเป็นว่าคุณจะต้องดูแลงานการด้านเทคโนโลยีด้วยตนเองก็ได้ การจ้างบริษัทหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญมาดูแลแทนย่อมช่วยให้บริษัทมีประสิทธิภาพในการจัดการสูงสุด

การทำงานต่าง ๆ ในปัจจุบันต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องแทบทั้งสิ้น บริษัทไหนก็ตามที่ไม่มีความเจริญด้านเทคโนโลยีย่อมเสียเปรียบทางการค้ากับบริษัทคู่แข่ง โดยเทคโนโลยีนั้นสามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามส่วนงานต่าง ๆ ในองค์กร เช่น การจัดพิมพ์รายงาน การค้นคว้า การนำเสนอในที่ประชุม หรือนำเสนอให้แก่ลูกค้าได้ทราบ

2. ประเทศไทยนับว่ามีควมได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

มีพรมแดนติดกับประเทศอาเซียนถึง 4 ประเทศ และมีจุดแข็งจากการเติบโตของธุรกิจการบินอย่างโดดเด่นในภูมิภาค ดังนั้นเพื่อเป็นการรองรับธุรกิจการบินที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศไทยจึงมีเป้าหมายที่จะเป็นศูนย์กลางซ่อมบำรุงอากาศยานของภูมิภาคเพื่อรองรับปริมาณเครื่องบินที่จะเพิ่มขึ้นในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ นอกเหนือจากข้อได้เปรียบของไทย ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ยังมีปัจจัยสนับสนุนอีกประการสำคัญคือ การที่ไทยมีอุตสาหกรรมสนับสนุนที่แข็งแกร่ง โดยที่ผ่านมามีบริษัทต่างชาติให้ความสำคัญในการเริ่มเข้ามาลงทุนตั้งฐานการผลิตชิ้นส่วนเครื่องบินเพื่อการส่งออกแล้ว โดยประเทศไทยควรเร่งพัฒนาศักยภาพเพื่อดึงดูดปริมาณเครื่องบินต่าง ๆ ให้มาใช้บริการศูนย์ซ่อมอากาศยานของไทย ซึ่งจะส่งผลดีต่อเป้าหมายในการเป็นศูนย์กลางการซ่อมอากาศยานภูมิภาค และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไป

3. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความจำเป็นมากขึ้นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

3.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

จะต้องอาศัยพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่แข็งแกร่งของประเทศ เพื่อให้คนในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงมิได้หมายความว่าเพียงการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการรู้จักปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ชีวความสามารถ และความพร้อมของแต่ละคน แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกิดขึ้นตลอดเวลา และส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และคุณภาพชีวิตของคนเราทั้งทางสร้างสรรค์ และคุกคามต่อชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน

3.2 เทคโนโลยีสมัยใหม่จำเป็นต้องมีความรู้วิทยาศาสตร์

เป็นระบบต่อเนื่องเป็นฐานรองรับมิใช่แต่เพียงอาศัยประสบการณ์หรือวิทยาศาสตร์สังเกตเท่านั้น และความรู้หรือทฤษฎีใหม่ทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกค้นพบก็มีไม่ว่าจะถูกนำไปพัฒนาเป็นเทคโนโลยีใหม่ตามมาเสมอไป ความรู้และทฤษฎีวิทยาศาสตร์บางอย่างแม้จะถูกค้นพบมานานก็ยังคงเป็นความรู้พื้นฐานสะสมไว้เหมือนเดิม ทั้งนี้เพราะความรู้วิทยาศาสตร์บางอย่างเป็นไปเพื่อความรู้ความสนใจจริง ๆ ไม่ได้เกิดมาจากปัญหาเฉพาะหน้า หรือสถานการณ์บังคับเพื่อแก้ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ ไม่มีแรงผลักดันให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีขึ้นมา ความรู้วิทยาศาสตร์บางอย่างเกิดขึ้นมานานกว่าจะถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นเทคโนโลยี

ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตอย่างมาก ทำให้คนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างดี เพราะได้ประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่เวลานอนจนแม้ในยามหลับ ตั้งแต่เกิดจนตาย แต่คนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจว่าตนจะได้อะไรจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีคนจำนวนไม่น้อยมองว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเรื่องไกลตัวทั้งที่ในความจริงแล้ววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญมากในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและสร้างสรรค์

4. ใช้การจัดการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการทำธุรกิจ

การจัดการเทคโนโลยี คือ วิธีการกระบวนการ ในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาผลผลิตที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและมนุษย์ได้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน การจัดการเทคโนโลยี คือการผสมผสาน หรือองค์รวม หรือจะเรียกว่าการบูรณาการก็ได้ เพราะจะต้องนำศาสตร์สาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมตลอดจนการจัดการเข้าด้วยกัน เทคโนโลยี เป็นฐานปัจจัยหลักในการพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์ แต่ทั้งนี้ต้องให้คำนึงถึงปัจจัยอีกประการ คือการเพิ่มระดับความรู้ (Enhancement of Knowledge) ทูทางปัญญา (Intellectual Capital) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า (Effective Exploitation of Resource) การรักษาสິงแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ การจัดการนี้จะต้องมีการจัดการที่เป็นระบบและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การจัดการเทคโนโลยี จะต้องประกอบด้วยความรู้ที่จำเป็นสำหรับการบริหารเทคโนโลยี หลายองค์ประกอบ เช่น กลยุทธ์ระยะยาวทางเทคโนโลยี นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ขบวนการทางนวัตกรรมเทคโนโลยี การจัดการการวิจัยและพัฒนา สิ่งสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีเพื่อธุรกิจขนาดย่อยและความเสี่ยง วงจรชีวิต ขบวนการและผลผลิต การพยากรณ์เทคโนโลยีและการวางแผน นวัตกรรมเทคโนโลยีและการวางแผนกลยุทธ์ การถ่ายโอนเทคโนโลยี การถ่ายโอนเทคโนโลยีสู่สากลและบทบาทความร่วมมือระหว่างประเทศ การวิเคราะห์ความเสี่ยงทางเทคโนโลยีและการประเมิน การวิเคราะห์เศรษฐกิจ มนุษย์ สังคม และเทคโนโลยี สาธารณวัฒนธรรม มนุษย์ สังคม และเทคโนโลยี การศึกษาและการฝึกอบรมในการจัดการเทคโนโลยี การจัดการเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมการผลิต การจัดการเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีอื่น ๆ การตลาด การผลิต และภายหลังการเชื่อมโยงการตลาด การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและโครงสร้าง

องค์กร เทคโนโลยีการเงินและการตัดสินใจทางการเงิน สาระ คุณภาพ และผลผลิต วิธีการจัดการ เทคโนโลยี การไม่ใส่ใจในสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. หลักการ

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กร โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหา/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรที่ต้องกำหนดถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุและแนวทางในการที่จะทำให้บรรลุถึงสภาพการณ์นั้น

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของสังคม

อย่างรอบด้าน หมายถึง การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งมิติด้านการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม องค์กร(การบริหารจัดการ) และการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ตลอดจน **มิติในเชิงพื้นที่** ทั้ง พื้นที่ใกล้เคียงขยายไปสู่พื้นที่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับทวีป จนกระทั่งในระดับโลกด้วย

อย่างเป็นระบบ หมายถึง การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรจะต้องดำเนินอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ
2. การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาในปัจจุบัน และกำหนดประเด็นในการพัฒนา
3. การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนา
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนา
6. การกำหนดยุทธศาสตร์และบูรณาการแนวทางการพัฒนา
7. การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา
8. การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis)

SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที้อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

SWOT เป็นตัวย่อของข้อความที่มีความหมายดังนี้

Strengths หมายถึง จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

Weaknesses หมายถึง จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

Opportunities หมายถึง โอกาสที่จะดำเนินการได้

Threats หมายถึง อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

1. หลักการสำคัญของ SWOT

ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจสภาพแวดล้อม 2 ด้าน ได้แก่สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนเพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่จะมีผลต่อองค์กร และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และกิจกรรมดำเนินการขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

2. ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายใน ที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

3. ขั้นตอนวิธีการดำเนินการทำ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้าง ด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคขององค์กร ทำให้มีข้อมูล ในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมาบนจุดแข็งขององค์กรและแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถ กำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนขององค์กรให้มีน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร

4. การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรแหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือ ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้าน โครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากร (คน เงิน วัสดุ การจัดการ) ค่านิยมองค์กร รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กรเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์ และผลของวิธีการดำเนินการก่อนหน้านี้ด้วย

5. จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths)

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั่นเองว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

6. จุดอ่อนขององค์กร (W-Weaknesses)

เป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรนั้น ๆ เองว่า ปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

7. การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

โดยพิจารณาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่จะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่

7.1 สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบาย การเงิน การงบประมาณ

7.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น โครงสร้างประชากร ระดับการศึกษาอัตราผู้หนังสือ การตั้งถิ่นฐานการอพยพและการย้ายถิ่น ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม

7.3 สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติ คณะรัฐมนตรี

7.4 สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึง กรรมวิธีใหม่ ๆ และพัฒนาการทางด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและให้บริการ

7.5 สถานะสุขภาพ อัตราการป่วย/ตายด้วยโรคและภัยสุขภาพของประชากร พฤติกรรมทางสุขภาพ รวมถึงระบบสุขภาพ

7.6 สภาพแวดล้อมทางสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติภูมิอากาศ ระบบนิเวศ ผลกระทบจากการเกษตร อุตสาหกรรม เป็นต้น

8. โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities)

เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผล กระทบ ประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

9. อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats)

เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผล กระทบในระดับ มหภาคในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มี ความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระแทกดังกล่าวได้

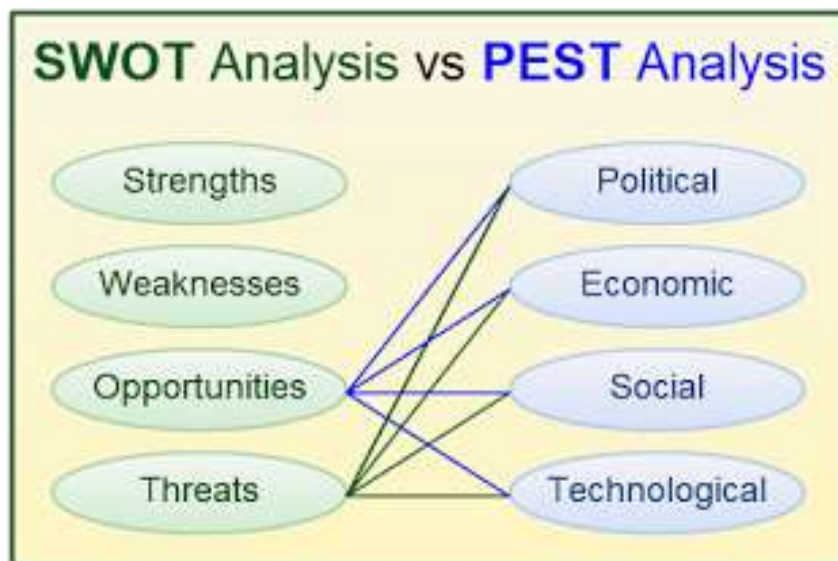
10. ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้วให้นำจุดแข็ง-จุดอ่อนภายในมาเปรียบเทียบกับ โอกาส-อุปสรรค จากภายนอกเพื่อดูว่าองค์กร กำลังเผชิญสถานการณ์เช่นใดและภายใต้สถานการณ์เช่นนั้น องค์กรควรจะทำอย่างไร

11. การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วย PEST Analysis

PEST Analysis เป็นเครื่องมืออีกตัวหนึ่งในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกโดยหากเข้าไปดูใน SWOT แล้วจะทำให้ทราบว่า PEST เป็นการวิเคราะห์ในปัจจัยของ โอกาส (O) และอุปสรรค (T) ซึ่งปัจจัยทั้งสองนี้เราไม่สามารถควบคุมได้ แต่เราสามารถนำข้อมูลมาประกอบเพื่อนำไปวิเคราะห์หาวิธีการในการตั้งรับหรือเสริมสร้างโอกาสให้กับกิจการเราได้

แผ่นภาพที่ 2-2 : ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) และการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วย PEST Analysis

P - Politic

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านนโยบายและการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดย รัฐบาลอาจมีการออกนโยบายบางอย่างที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านดีและด้านเสียต่อธุรกิจเราก็เป็นได้ ฉะนั้นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านนี้ก็ขึ้นอยู่กับสถานะการเมืองเป็นหลักด้วย เช่นปัจจุบันนี้ การเมืองมีการปลุกดันการปฏิรูป ซึ่งส่งผลถึงเสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคงก็จะส่งผลให้กิจการต่าง ๆ ต้องตั้งรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น โดยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- สถานะความมั่นคงและรูปแบบของทางรัฐบาลว่ามีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด

- ปัญหาอุปสรรคที่มีในประเทศมีมากจนภาษีของประชาชนไม่ได้ถูกนำไปส่งเสริมในด้านสาธารณูปโภคอื่น ๆ หรือไม่

- อิสรเสรีภาพในการทำธุรกิจหลากหลายรูปแบบของแต่ละท้องถิ่น

- กฎระเบียบปฏิบัติและข้อห้ามในการทำธุรกิจ

- การควบคุมการนำเข้าและการส่งออก

- มีการเรียกเก็บอัตราค่าธรรมเนียมและการจัดเก็บภาษีอย่างไร

- กฎหมายในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการละเมิดลิขสิทธิ์ การขโมยข้อมูล สวัสดิการพนักงาน

E - Economic

เป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยสถานะแวดล้อมของเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ เช่นกิจการที่นำเข้าส่งออกย่อมต้องสนใจในอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความผันผวน อันจะส่งผลให้เกิดกำไรหรือขาดทุนในอัตราแลกเปลี่ยน รวมถึงอัตราดอกเบี้ยก็เป็นอีกตัวหนึ่งที่มีความสำคัญโดยหากอัตราดอกเบี้ยเพิ่ม จะแสดงให้เห็นถึงสถานะเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลต่อภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินของบริษัทที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจมีดังนี้

- ภาวะเงินฝืด ภาวะเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ย

- อัตราแลกเปลี่ยนในประเทศ

- อัตราการว่างงานของคนในประเทศ

- อัตราค่าแรงขั้นต่ำและค่าแรงของพนักงาน โดยเฉลี่ย

- ระดับชนชั้น และกำลังซื้อของคนในประเทศ

- เพดานราคาของสินค้าและบริการที่เราสนใจ

- ตลาดหุ้นของประเทศ

- วงจรของธุรกิจที่เราสนใจ

S – Social

เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมไม่ว่าจะเป็นสถานะแวดล้อม วัฒนธรรม ซึ่งแต่ละชนชาตินั้นไม่เหมือนกัน

- มีการเพิ่มหรือลดของประชากรในสังคมมากน้อยเพียงใด

- ทักษะคิดต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน

มากกว่ากัน

- การจับจ่ายใช้สอยของคนในชุมชนเน้นสินค้านำเข้าหรือสินค้าพื้นที่
ชุมชุน เป็นต้น

- ข่าวสารและการบอกต่อมีผลมาน้อยแค่ไหน
- พฤติกรรมอื่น ๆ เช่น การดูแลสุขภาพ ความสะดวกจากการเดินทางใน
- วิถีชีวิตของคนในสังคม
- พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า
- อัตราการอพยพเข้าหรือออกของคนในชุมชน
- คุณภาพชีวิตการเป็นอยู่
- อายุและเพศ
- การแบ่งชนชั้นวรรณะ
- สิทธิเสรีภาพของผู้คน

T - Technology

ปัจจัยด้านนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีมีการพัฒนา
ส่งผลต่อธุรกิจทุกภาคส่วนที่ต้องนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้าไปใช้งาน เพื่อลดต้นทุน หรือเพิ่ม
ศักยภาพในการแข่งขันกับคู่แข่ง

- เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานของพื้นที่นั้น
- อัตราการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
- ปริมาณนักสร้าง และนักพัฒนา
- ระดับของเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมในชุมชน
- เทคโนโลยีการสื่อสาร
- การเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ

G – Globalization

เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสและอุปสรรคขององค์กรเช่นเดียวกัน โดยจะ
สังเกตเห็นว่าโลกเราเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็น การสื่อสาร เทคโนโลยี การขนส่งที่มีความ
สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ซึ่งการมองถึงโลกาภิวัตน์มักเป็นองค์กรใหญ่ ๆ ระดับประเทศเพื่อมองถึง
ความเป็นไปหรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอันจะส่งผลต่อธุรกิจ

ทฤษฎีการวิเคราะห์สถานะการแข่งขันของอุตสาหกรรม Five Forces Model

Five Force Model คือ โมเดลในการวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมและคู่แข่ง เพื่อนำไปใช้ในการวางกลยุทธ์การแข่งขัน ในทฤษฎีนี้ ระบุว่า มี 5 ปัจจัยสำคัญ ที่ควรพิจารณาว่า บริษัทในอุตสาหกรรมที่จะเข้าไปลงทุนนั้น มีอุปสรรคในการดำเนินงานมากน้อยแค่ไหน

1. การแข่งขันในอุตสาหกรรม

1.1 การคุกคามจากคู่แข่งรายใหม่

หากธุรกิจไหนง่ายต่อการเข้ามาของกลุ่มคู่แข่งรายใหม่ จะส่งผลเกิดการแข่งกันสูง ปัจจัยที่จะช่วยป้องกันคู่แข่งเพิ่มเข้าสู่ตลาดอุตสาหกรรมเดียวกัน คือ ตราสินค้าที่แข็งแกร่ง, กลุ่มฐานลูกค้าประจำ, ต้นทุนในการดำเนินการสูง, ทรัพยากร หรือ วัตถุดิบ ที่จำกัด, ข้อจำกัดทางกฎหมายในการดำเนินธุรกิจ การผูกขาดโดยรัฐบาล เช่น ธุรกิจสัมปทาน

1.2 อำนาจต่อรองของผู้จำหน่ายวัตถุดิบ

หากลูกค้ามีอำนาจต่อรองสูงมาก อาจส่งผลให้บริษัทต้องสูญเสียกำไร และขาดความคล่องแคล่วในการดำเนินการต่าง ๆ ปัจจัยที่ใช้วิเคราะห์ว่าอำนาจต่อรองของผู้จำหน่ายวัตถุดิบมีมากหรือน้อย พิจารณาได้จาก มีจำนวนลูกค้าในอุตสาหกรรมไม่มาก, ไม่มีวัตถุดิบทดแทนแม้ราคาวัตถุดิบจะสูงขึ้นเท่าไรก็จำเป็นต้องซื้อ, การเปลี่ยนแปลงไปใช้วัตถุดิบอื่นมีต้นทุนสูง, วัตถุดิบของลูกค้ามีความสำคัญกับบริษัทมาก ไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ หากปราศจากสินค้าจากลูกค้า, ธุรกิจของบริษัทลูกค้า มีผลกำไรสูงกว่า ธุรกิจของบริษัทที่ซื้อสินค้า

1.3 อำนาจของผู้บริโภค

หากธุรกิจไหนที่ลูกค้ามีอำนาจในการต่อรองสูง จะส่งผลให้บริษัทอาจมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของผลกำไรและปริมาณการขายได้ง่าย ปัจจัยที่สังเกตว่าธุรกิจนั้น ๆ ลูกค้ามีอำนาจต่อรองสูงหรือไม่ ดูได้จากกลุ่มลูกค้ามีขนาดเล็ก จำนวนไม่มาก บริษัทต้องเอาใจลูกค้า, การซื้อของลูกค้าเป็นการซื้อจำนวนมาก ทำให้สามารถต่อรองได้มาก, ลูกค้ามีทางเลือกในการเปลี่ยนไปซื้อสินค้าของคู่แข่งอื่น, สินค้าไม่ได้มีความสำคัญมากกับลูกค้า ลูกค้าอาจไม่ต้องใช้สินค้าก็ได้ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง, ราคาสินค้ามีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า ถ้าเจอสินค้าบริษัทไหนถูกกว่า ลูกค้าก็พร้อมจะเปลี่ยน

1.4 สินค้าทดแทน

หากธุรกิจที่ดำเนินการอยู่ของบริษัทใด มีสินค้าหรือบริการที่สามารถทดแทนได้ ซึ่งลูกค้าสามารถเปลี่ยนไปใช้แทน โดยไม่ได้มีต้นทุนเพิ่มเติมที่สูง ธุรกิจนั้นก็มีความเสี่ยงต่อการรักษากำไรให้คงที่ เพราะอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เช่น สินค้าของบริษัทที่มีสินค้าใกล้เคียงกันที่สามารถทดแทนได้หรือไม่ เช่น ถ้าราคากาแฟขึ้นสูงมาก ผู้บริโภคอาจเปลี่ยนไปดื่มชาแทน

1.5 การแข่งขันในอุตสาหกรรมเดียวกัน

ธุรกิจในอุตสาหกรรมใดก็ตามที่มีการแข่งขันสูง จะมีแนวโน้มที่ได้รับอัตราผลกำไรต่ำ เพราะจะต้องแบ่งงบประมาณจำนวนมากไปใช้ในการแข่งขัน เราสามารถพิจารณาได้ว่า ในอุตสาหกรรมนั้นมีการแข่งขันสูงหรือไม่ ดังนี้ ในอุตสาหกรรมนั้น ขนาดของแต่ละบริษัทใกล้เคียงกัน, มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างสินค้าของแต่ละบริษัทในอุตสาหกรรม, การเติบโตของแต่ละบริษัทมีอัตราที่ต่ำ และทุกบริษัทมีช่องทางที่จะแย่งชิงลูกค้าของแต่ละฝ่ายได้

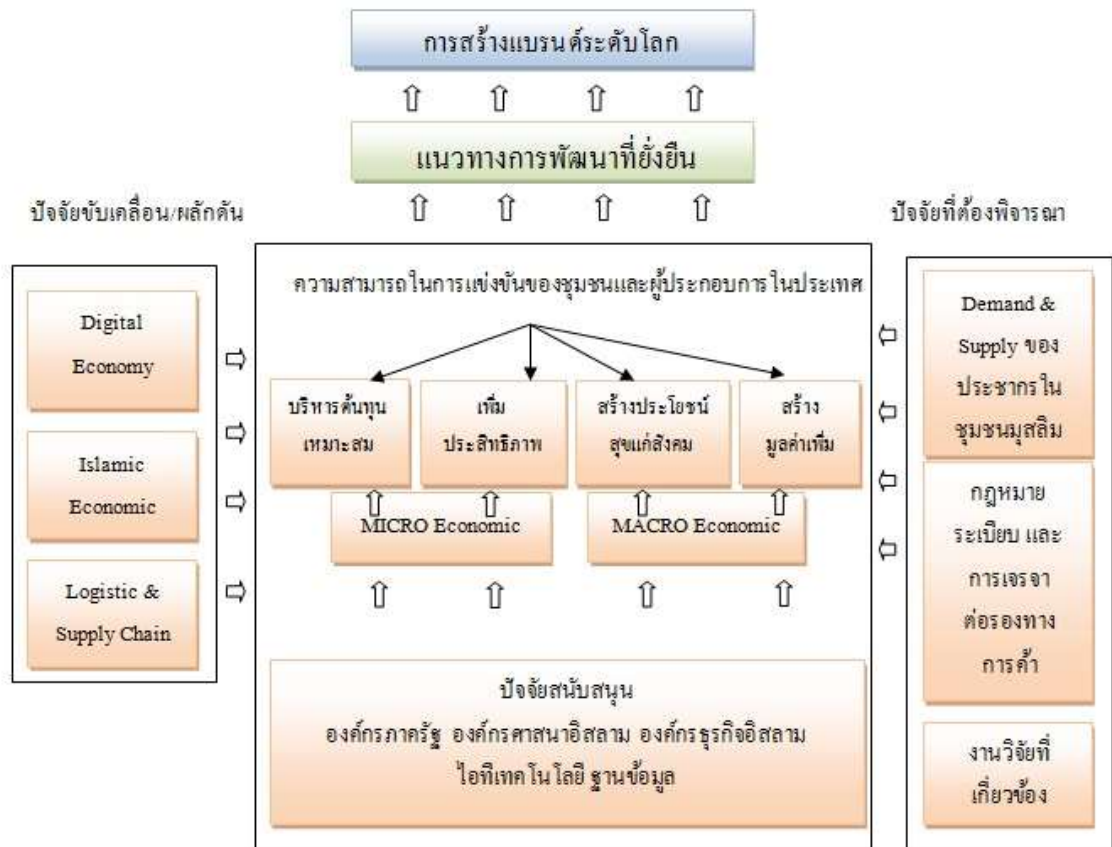
มูลเหตุจูงใจและแรงบัลดาลใจของผู้วิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมในทุกระดับ คือ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และบริษัทในเครือ ทำให้ได้รู้เห็นปัญหา ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมตั้งแต่ระดับรากหญ้าไปจนถึงระดับนักธุรกิจที่มีความเป็นอยู่ในระดับสูง แต่สิ่งที่เหมือนกันไม่ว่าจะเป็นชาวมุสลิมในระดับใดก็คือวิถีชีวิตของชุมชนที่มีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยเชื่อว่า การดำเนินชีวิตภายใต้หลักการที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม และเศรษฐศาสตร์อิสลาม โดยมีการพัฒนาปรับปรุงด้วยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาช่วย ประกอบกับความเป็นเครือข่ายทางสังคม อันเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวมุสลิมที่มีมัสยิดของแต่ละชุมชนเป็นศูนย์กลาง จะช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งหากได้มีการบริหารจัดการภายใต้การบริหารธุรกิจและการตลาดที่ดี อย่างมีอาชีพจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมในระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศหรือระดับภูมิภาคได้ต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยใช้แนวทางตามกรอบการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2-3 : กรอบวิเคราะห์การวิจัย

สรุป

ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาโดยใช้กิจกรรมร่วมหรือแนวความคิดในการพัฒนาอื่นใดก็ตามที่ที่กล่าวในบทนี้ ล้วนแล้วแต่สอดคล้องกับแนวความคิดของศาสนาอิสลามและเศรษฐศาสตร์อิสลามทั้งสิ้น

ดังนั้นแนวความคิดด้านการพัฒนาต่าง ๆ ในบทที่ 2 นี้ จึงไม่มีอะไรที่ขัดแย้งกัน ทั้งยังอาจส่งเสริมกันในบางเรื่องนี้เป็นรายละเอียดได้อีกด้วย หากมีการนำมาใช้ร่วมกันในลักษณะของสหสัมพันธ์วิทยาการ (Interdisciplinary) ดังแนวทางของผู้วิจัยที่จะนำเอาแนวความคิดด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับแนวความคิดด้านศาสนาอิสลามและเศรษฐศาสตร์อิสลามในการตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชนมุสลิม ดังที่จะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 3 และ 4

บทที่ 3

เศรษฐศาสตร์อิสลามที่ใช้ในโลกมุสลิมโดยรวมและ บทสัมภาษณ์ของมุสลิมเกี่ยวกับสถานการณ์

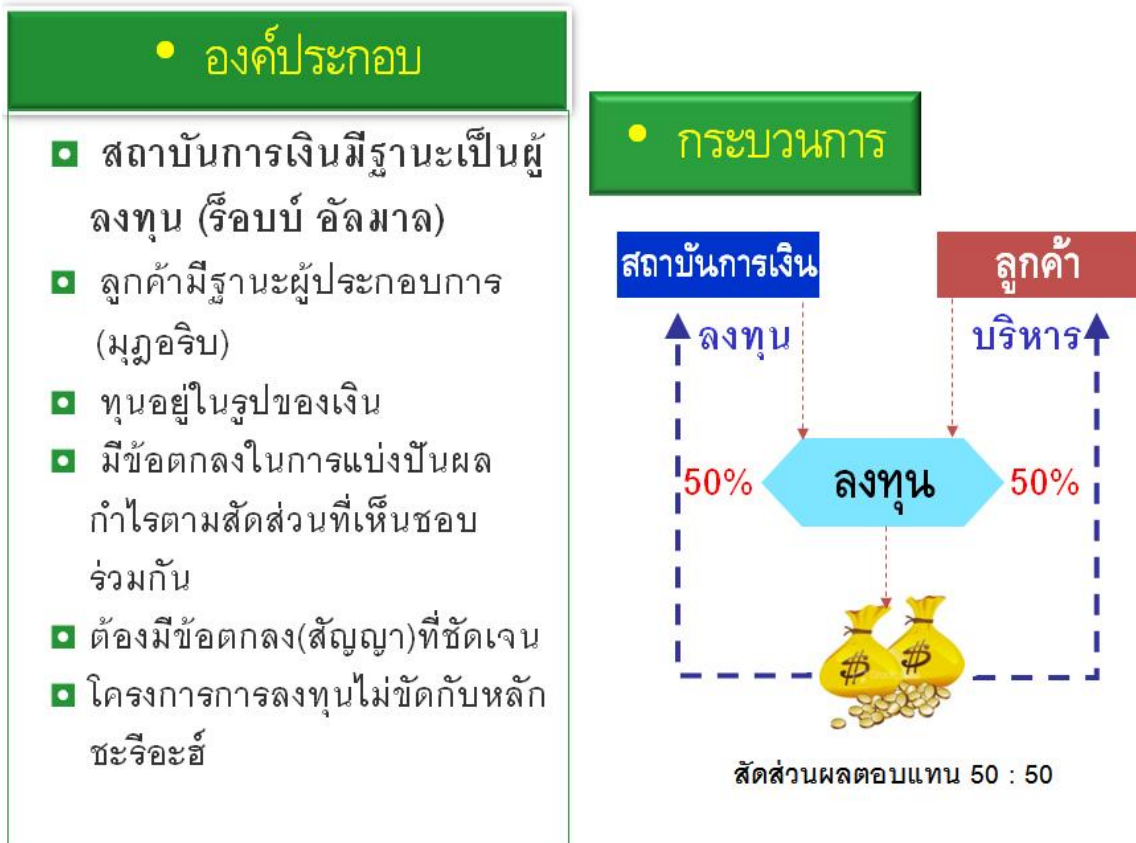
การเงินอิสลามในประเทศไทย

การร่วมทุนแบบมูฎอเราะฮะฮะฮ์

การทำสัญญาตามหลักมูฎอเราะฮะฮะฮ์ (مضاربة) หมายถึง การทำสัญญาการร่วมทำธุรกิจหรือร่วมลงทุนระหว่าง 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือเจ้าของทรัพย์สินหรือเงินทุน (Raab ul-mal: ร็อบบุลมาล) ให้ทุนแก่อีกฝ่ายหนึ่งคือผู้ประกอบการหรือผู้เชี่ยวชาญในการทำธุรกิจนั้น (Mudarib: มูฎอริบ) ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อนำเงินทุนไปบริหารจัดการและดำเนินธุรกิจที่ไม่ขัดหลักศาสนาอิสลามหรือหลักชะรีอะห์ โดยมีข้อตกลงในการแบ่งปันผลกำไรตามสัดส่วนที่ตกลงร่วมกัน (Mutual Consent) เช่น 50:50 หรือ 60:40 เป็นต้น ในกรณีที่ขาดทุน เจ้าของทรัพย์สินหรือเงินทุนต้องยอมรับการขาดทุนในส่วนของตนเอง ฝ่ายเดียว ขณะที่ผู้ประกอบการหรือผู้เชี่ยวชาญรับผิดชอบหรือขาดทุน ในส่วนที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการบริหารจัดการและเสียต้นทุนของเวลาและแรงที่ลงทุนไปในการบริหารจัดการ ดังนั้นเจ้าของทรัพย์สินหรือเงินทุน (Raab ul-mal: ร็อบบุลมาล) โดยทั่วไปมักจะต้องการสัดส่วนจากกำไรมากกว่าเพื่อมาชดเชยความเสี่ยงในกรณีที่ขาดทุน

แผนภาพที่ 3-1 : หลักมูลอเราะะบะฮ์

หลักมูลอเราะะบะฮ์ (การร่วมลงทุน)

1.1 ขั้นตอนการร่วมทุนแบบมูลอเราะะบะฮ์

1.1.1 เจ้าของทรัพย์สินหรือเงินทุน (Raab ul-mal: ร็อบบุลมาล) ให้ลงทุนโดยการให้เงินทุน

1.1.2 ผู้ประกอบการหรือผู้เชี่ยวชาญในการทำธุรกิจนั้น (Mudarib: มุกอริบ) ลงทุนด้วยการบริหารจัดการด้วยความเชี่ยวชาญ

1.1.3 การแบ่งปันผลกำไร (Profit Sharing) ตามสัดส่วนที่ตกลงร่วมกัน (Mutual Consent) เช่น 50:50 60:40 70:30 หรือ 80 : 20 เป็นต้น ในกรณีที่ขาดทุน เจ้าของทรัพย์สินหรือเงินทุนต้องยอมรับการขาดทุนในส่วนของตนเองฝ่ายเดียว ขณะที่ผู้ประกอบการหรือผู้เชี่ยวชาญรับผิดชอบหรือขาดทุน ในส่วนที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการบริหารจัดการและเสียต้นทุนของเวลาและแรงที่ลงทุนไป

1.2 ลักษณะของการทำสัญญาแบบมุลออเราะาะบะห์ (Mudarabah)

1.2.1 เจ้าของทรัพย์สินหรือเงินทุน (Raab ul-mal) สามารถกำหนดเงื่อนไขให้กับผู้ประกอบการตามตกลง แต่เจ้าของทรัพย์สินหรือเงินทุน (Raab ul-mal) ไม่มีสิทธิที่จะก้าวก้าวยการบริหารจัดการของผู้ประกอบการหากไม่ได้รับอนุญาต

1.2.2 การทำสัญญาแบบมุลออเราะาะบะห์ (Mudarabah) เป็นหลักการที่เกี่ยวกับความไว้วางใจ (Amanah) ผู้ประกอบการจะต้องทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต และไม่กระตุกริทธิทำโดยประมาทเลินเล่อให้เกิดความเสียหาย

1.3 ประโยชน์ของการทำสัญญาแบบมุลออเราะาะบะห์ (Mudarabah)

1.3.1 เป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการที่มีความสามารถหรือเชี่ยวชาญแต่ไม่มีเงินทุนเพียงพอ

1.3.2 เป็นทางเลือกสำหรับผู้มีเงินทุน แต่ไม่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจเพียงพอได้ทำการลงทุนเพื่อต้องการเพิ่มพูนความมั่งคั่ง(wealth)

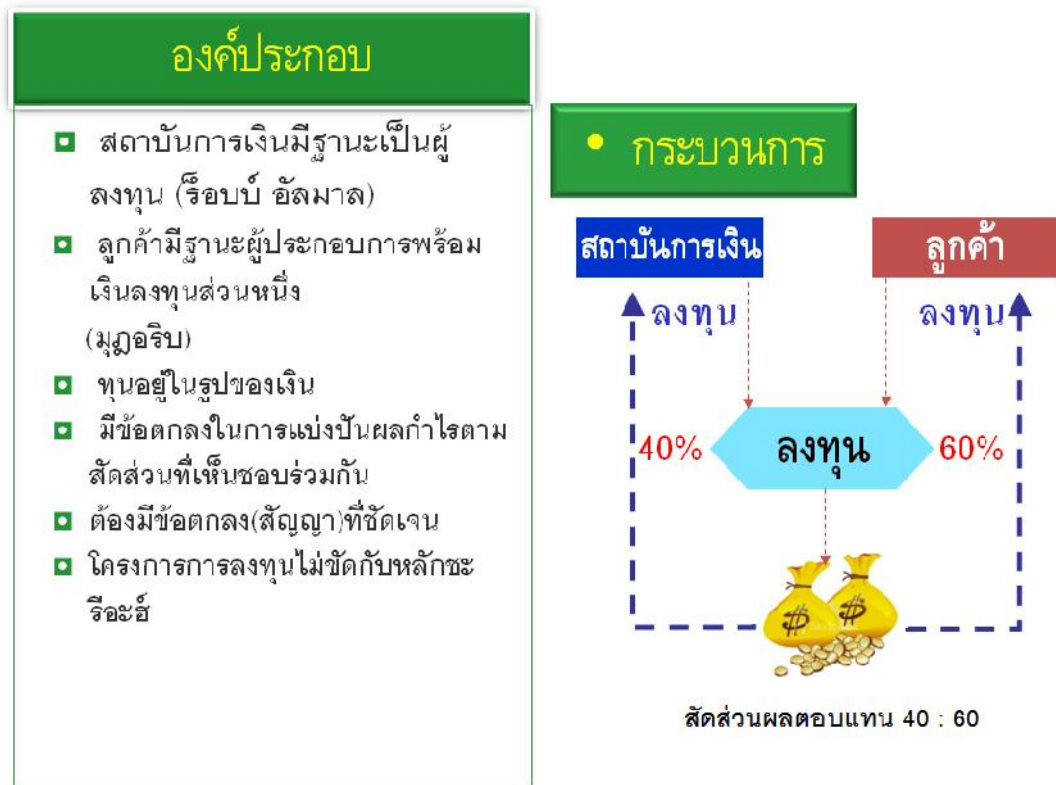
การร่วมทุนแบบมุซารอะกะฮ์

มุซารอะกะฮ์ ภาษาอาหรับ มาจาก مشاركة หมายถึง ต่างฝ่ายต่างเป็นหุ้นส่วนซึ่งกันและกัน

มุซารอะกะฮ์ (Musharakah) หรือ partnership คือการเป็นหุ้นส่วนกันระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายหรือมากกว่า ในการร่วมทุนดำเนินธุรกิจ โดยที่แต่ละฝ่ายจะต้องลงทุนไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเงินหรือ ทรัพย์สิน กรณีที่ธุรกิจมีกำไร จะถูกแบ่งกันตามสัดส่วนที่ตกลง หากธุรกิจเกิดขาดทุน จะต้องแบ่งความเสียหายตามสัดส่วนการลงทุนด้วยเช่นกัน

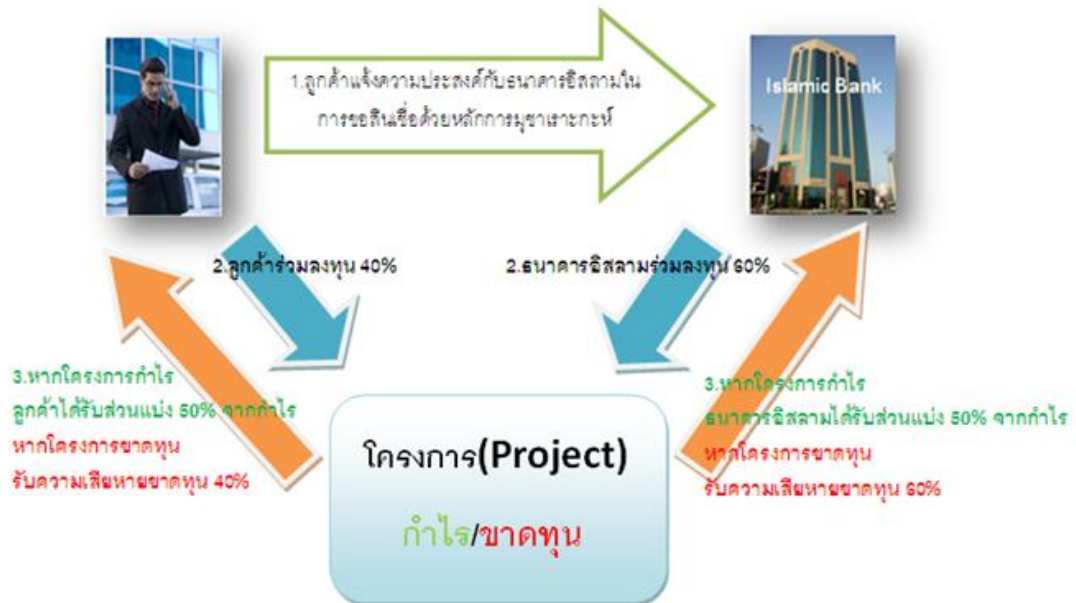
แผนภาพที่ 3-2: หลักมุขาระกะฮ์

หลักมุขาระกะฮ์ (การร่วมลงทุน)

มุขาระกะฮ์ (Musharakah) เป็นการร่วมกันลงทุน ร่วมกันลงแรง ช่วยกันบริหารทำให้ธุรกิจเกิดผลกำไร จากนั้นก็แบ่งรายได้ตามสัดส่วนที่ตกลงกันไว้ มุขาระกะฮ์ (Musharakah) เป็นการให้สินเชื่อโดยที่ธนาคารลงทุนร่วมกับลูกค้าในกิจการหนึ่งและแบ่งปันผลกำไรตามสัดส่วนที่ตกลงกัน โดยผลกำไรนี้อาจเป็นไปตามอัตราส่วนของการลงทุนหรือไม่ก็ได้ซึ่งขึ้นอยู่กับทำการตกลงร่วมกัน (Mutual Consent) แต่ถ้านิยามที่ธุรกิจขาดทุนต่างฝ่ายต่างรับภาระร่วมกันตามอัตราส่วนที่ได้ลงทุนไป (Capital Contribution) เช่น ลูกค้า (Customer) ลงทุน 40% ธนาคารอิสลาม (Islamic Bank) ลงทุนอีก 60% รายได้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจก็จะแบ่งกันตามสัดส่วนที่ตกลงกัน (Mutual Consent) ซึ่งอาจจะตกลงแบ่งผลกำไรกันที่ ลูกค้า (Customer) 50% ธนาคารอิสลาม (Islamic Bank) 50% เป็นต้น ดังที่แสดงในรูปภาพ

แผนภาพที่ 3-3 : แผนภาพแสดงการร่วมลงทุนแบบมุซาระกะฮ์

การร่วมลงทุนมุซาระกะฮ์ (Musharakah) จะแตกต่างกับการร่วมทุนหรือมูฎอรอบะฮ์ (Mudharabah) หลักการมุซาระกะฮ์ (Musharakah) หรือการร่วมลงทุน นั้นลูกค้าและธนาคารต้องลงทุนร่วมกัน (partnership) ทั้งด้านเงินทุนหรือทรัพย์สิน หากเกิดการขาดทุน ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องช่วยกันรับผิดชอบความเสียหายตามสัดส่วนของการลงทุน (Capital Contribution) แต่สำหรับหลักการมูฎอรอบะฮ์ (Mudharabah) หรือการร่วมทุนนั้น ฝ่ายหนึ่งเพียงแต่นำเงินมาลงทุน แต่ไม่สามารถร่วมบริหารกิจการนั้นได้ กรณีเกิดการขาดทุนฝ่ายที่ลงทุน (Rab al mal) รับผิดชอบขาดทุนฝ่ายเดียว ส่วนฝ่ายที่บริหารจัดการ (Mudarib) ก็จะไม่รับผิดชอบแทนใด ๆ

การร่วมธุรกิจแบบวะกาละฮ์

อัล-วะกาละฮ์ คือ การให้ผู้ที่สามารถใช้สิทธิได้เหมือนตัวเขาทำหน้าที่แทนในสิ่งที่ (ศาสนา) อนุญาตให้มีการทำแทนกันได้ การมอบอำนาจนั้นถือเป็นอีกคุณค่าหนึ่งของศาสนาอิสลาม เนื่องด้วยมนุษย์ทุกคนย่อมต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บางครั้งเรามีสิทธิต่าง ๆ เหนือผู้อื่นและบางครั้งผู้อื่นมีสิทธิเหนือตัวเรา ซึ่งเขาอาจลงมือทำด้วยตัวเองไม่ว่าจะเป็นการรับหรือการให้ หรือเขาอาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทน และแน่นอนว่าไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถลงมือทำงานของตนด้วยตัวเองได้ ด้วยเหตุนี้อิสลามจึงอนุญาตให้เขามอบอำนาจให้ผู้อื่นทำหน้าที่แทนเขาได้

1.1 กรณีต่าง ๆ ที่อนุญาตให้ทำการมอบอำนาจได้

การมอบอำนาจสามารถกระทำได้สำหรับบุคคลที่สามารถดำเนินการด้วยตัวเองได้ และสามารถทำการมอบอำนาจให้ทำหน้าที่แทนกันได้ในเรื่องที่สามารถทำแทนกันได้ที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาต่าง ๆ เช่น การซื้อการขาย การเช่า-จ้าง เป็นต้น และที่เกี่ยวกับการยกเลิกข้อตกลง เช่น การหย่า การปล่อยทาส การยกเลิกการซื้อขาย เป็นต้น และที่เกี่ยวกับอาญาทั้งในการตัดสินและการลงอาญา เป็นต้น

1.2 ลักษณะของระยะเวลา

การมอบอำนาจโดยกำหนดเวลา(ชั่วคราว)ถือว่าใช้ได้ เช่น ผู้มอบอำนาจกล่าวว่า “คุณมีอำนาจแทนผมหนึ่งเดือน” และถือว่าใช้ได้เช่นกันในการมอบอำนาจโดยมีเงื่อนไข เช่น ผู้มอบอำนาจกล่าวว่า “เมื่อการเช่าบ้านของฉันสิ้นสุดลงท่านก็จงขายบ้านหลังนั้นไปเสีย”

นอกจากนี้ถือว่าใช้ได้เช่นกันในการมอบอำนาจแบบทันทีเช่นผู้มอบอำนาจกล่าวว่า “เรามีอำนาจแทนทันทีเดี๋ยวนี้” และถือว่าใช้ได้สำหรับผู้รับมอบอำนาจที่จะรับการมอบอำนาจทันทีหรือรับภายหลัง

1.3 ข้อกำหนดการมอบอำนาจอีกทอดหนึ่งของผู้รับมอบอำนาจ

ถือว่าใช้ไม่ได้ (ไม่อนุญาต) ที่ผู้รับมอบอำนาจจะมอบอำนาจในสิ่งที่ได้รับมอบอำนาจให้ผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากผู้มอบอำนาจในเรื่องดังกล่าว และถ้าหากเขาไม่สามารถดำเนินการสิ่งที่เขาได้รับมอบอำนาจด้วยตัวเองได้เขาสามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นได้ ยกเว้นในเรื่องที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ถือว่าจะต้องได้รับการยินยอมจากผู้มอบอำนาจเสียก่อน

การมอบอำนาจจะเป็นโมฆะด้วยสาเหตุต่อไปนี้

1. ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอทำการยกเลิก
2. ผู้มอบอำนาจได้ถอนการมอบอำนาจจากผู้รับมอบอำนาจ
3. ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เสียชีวิต หรือ วิกลจริต
4. ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกอายัดเพราะสติฟั่นเฟือน

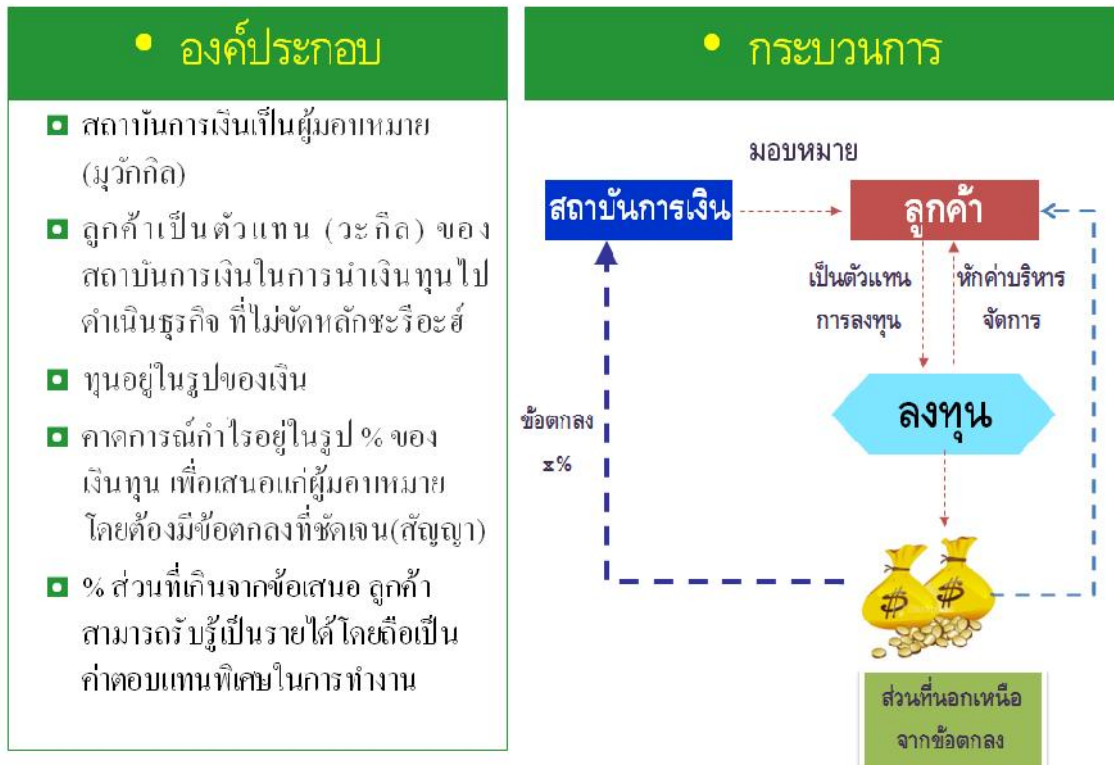
1.4 วิธีการมอบอำนาจ

อนุญาตให้มีการมอบอำนาจโดยมีสินจ้างหรือไม่มีสินจ้างก็ได้ และผู้รับมอบอำนาจถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจในสิ่งที่เขาได้รับมอบอำนาจ เขาจะไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยมีข้อแม้ว่าเขามีได้บกพร่องในหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจนั้น และถ้าหากเขาละเมิดหรือบกพร่องเขาต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย และให้ยึดถือคำพูดของเขาถ้าหากเขากล่าวว่าเขาได้บกพร่องพร้อมคำสาบาน

แผนภาพที่ 3-4 : การประยุกต์ใช้หลักการระยะเวลาสำหรับการร่วมธุรกิจ

หลักการระยะเวลา (การเป็นตัวแทน)

บทสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ใช้ระบบชะริอะฮ์ในการทำธุรกิจ

บทสัมภาษณ์ : พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา

ตำแหน่ง : นายกรัฐมนตรี

คำถาม : ท่านนายก มีความเชื่อมั่นอย่างไรบ้าง เกี่ยวกับการผลักดัน พ.ร.บ.ฮาลาลในประเทศไทย

คำตอบ : ผมก็ได้มีการกล่าวถึงแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทยกับการออกพระราชบัญญัติฮาลาล ซึ่งป็นกฎหมายที่ควบคุมการผลิตอาหารฮาลาลเหมือนในต่างประเทศ เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งผมยืนยันว่ารัฐบาลจะผลักดัน พ.ร.บ. ฮาลาล วันนี้ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ พ.ร.บ.ฮาลาล แต่อยู่ที่ผู้ประกอบการ ยังสร้างไม่ได้ ที่ผ่านมามีการเปิดร้านอาหารและร้านสินค้าฮาลาลที่จังหวัดปัตตานี ก็ยังไม่ถึงไหน ยังออกสู่ต่างประเทศไม่ได้ เพราะคนลงทุนไม่ขยายการลงทุน และวันนี้ก็มีแผนที่จะเปิดไปในทางเลือกเพิ่มอีกตรงไหนของประเทศที่ทำได้ก็จะทำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการและการตลาด ซึ่งมีคู่แข่งขยันเยอะพอสมควร แต่เราต้องผลักดันให้ได้ ขอให้ใจเย็น ๆ เราต้องมีแผนในการส่งเสริมสินค้าฮาลาลของรัฐบาล การส่งเสริมสินค้าฮาลาลจะเชื่อต่อวัสดุต้นทุนการผลิตภายในประเทศ และส่งต่อธุรกิจไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศตุรกี ประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งได้มีการหารือกันแล้ว เพื่อเชื่อต่อธุรกิจและการดูแลพี่น้องมุสลิม

คำถาม : เกี่ยวกับข่าวของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ที่น่าจะมีส่วนในการผลักดันให้ผู้ประกอบการได้ใช้เป็นฐานการเงินในการขยายธุรกิจแต่ในทางปฏิบัติ ชาวมุสลิมกับความเชื่อถือ และพลังศรัทธาที่จะเข้าใช้บริการกับธนาคารอิสลาม ที่มีการจัดตั้งมาเพื่อเป็นธนาคารของพี่น้องอิสลาม ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้

คำตอบ : ผมมีความเห็นว่า การบริหารจัดการหนี้ของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ที่ทำให้มีปัญหาต่อเนื่องมาในแต่ละสมัย โดยในเบื้องต้นต้องหาทางทำอย่างไรให้หนี้เสียเป็นหนี้ดี ซึ่งมีขั้นตอนการบริหารหนี้อยู่แล้ว ต้องตัดหนี้เสียออกไปแล้วหากกองทุนมาหนุนเพิ่ม ภายใต้อการดูแลคณะกรรมการชูปเปอร์บอร์ด ซึ่งมีคณะกรรมการขับเคลื่อน 11 คณะ ที่ตั้งมาก่อนหน้านี้เพื่อทำงานเป็นมหภาค และเจาะลงไปข้างล่าง ซึ่งยังไม่มีแนวคิดที่จะยุบ เพียงแต่ต้องแก้ไขปัญหาให้ได้ และตนคิดถึงพี่น้องชาวอิสลาม ทำอย่างไรจะให้เกิดผลประโยชน์โดยตรงให้ได้ ไม่ใช่เข้าไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น วันนี้สหกรณ์ทั้งหมดมีปัญหาถูกสอบสวน และดำเนินคดีอยู่หลายแห่ง ส่วนใหญ่เป็นการให้กู้โดยไม่มีคนค้ำประกัน หรือกู้เกินจำนวน ซึ่งเรื่องคดีความต้องไปว่ากัน อย่างมาไล่คนให้ไป

นั่งจับทุกคนมันไม่ไหว วันนี้ต้องไปไล่ทุกเรื่องซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เกิดขึ้นในรัฐบาลของตนเอง ขอให้เข้าใจว่ารัฐบาลเข้ามาเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งหมด ซึ่งประเทศมีปัญหาหลายอย่าง ทั้งความขัดแย้ง และปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งเรื่องที่สามารถดำเนินการได้เลยก็จะทำทันที ส่วนเรื่องข้อกฎหมายก็ต้องใช้เวลา โดยต้องทำให้ได้ในเวลา 1 ปี ปัญหาเหล่านี้ ที่ผ่านมาไม่ได้รับการแก้ไขเลย รัฐบาลต้องฟังเสียงจากทุกภาคส่วน เราจะต้องนำความก้าวหน้าที่เราสร้างความรับรู้ให้กับเขาว่าจะทำอย่างไรให้เกิดความลื่นไหลในการทำงานด้านเศรษฐกิจ รวมถึงเรื่องของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย เช่นกัน ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่จะต้องทำการแก้ไข ให้กับพี่น้องชาวอิสลามต่อไป

บทสัมภาษณ์ : ท่านอาซิส พิทักษ์कुมพล

ตำแหน่ง : จุฬาราชมนตรี

คำถาม : มีหลายท่านยังไม่ทราบประวัติของท่านก่อนที่จะเข้ามารับตำแหน่งที่สำคัญในฐานะผู้นำทางด้านศาสนาของชาวอิสลามในประเทศไทย

คำตอบ : ผมเกิดที่ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร เรียนหนังสือชั้นประถมศึกษาที่บ้านเกิด เติบโตแล้วผู้ปกครองส่งไปเรียนศาสนาที่อำเภอจะนะ โดยบวบอผู้ประสาทวิชา คือคุณลุงของผมเอง ในวัยเด็กเป็นคนอ่อนแอแต่ว่าชอบเล่นกับเพื่อน ๆ เคยฝึกชกมวยหลังจากเรียนจบประถมศึกษา แต่ไม่ถึงกับขึ้นชกเป็นอาชีพ เรียนรู้ไว้เพื่อป้องกันตัวเองและป็นวิถีของผู้ชาย เติบโตในหมู่บ้านชนบทคล้าย ๆ กับอยู่ในชุมชนแออัด มีทางเดินเล็ก ๆ ลัดเลาะไปตามบ้านของผู้คน ชาวบ้านรู้จักกันทั้งหมู่บ้าน

ในช่วงที่เรียนปอเนาะนั้นได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ได้เรียนรู้ในระบบปอเนาะมาตลอด อาจารย์ฮาซัน หมัดหมาน ญาติผู้พี่ ผู้ซึ่งมีคุณูปการกับผม ท่านเรียนจบมาจากอียิปต์ และขณะนั้นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ริเริ่มที่จะจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาขึ้น ในฐานะที่ท่านเป็นญาติใกล้ชิดของผมและเป็นญาติของภรรยาด้วย ตอนนั้นผมยังไม่ได้แต่งงาน ยังศึกษาอยู่ที่ปัตตานี ไปหา ดร.ฮาซัน หมัดหมาน อาศัยคูดาราที่ท่านนำมาจากอียิปต์ บางช่วงของวันทั้งเช้าและเย็น ออกจากบ้านของ ดร.ฮาซัน เข้าไปนั่งในห้องสมุดของมหาวิทยาลัย อ่านไปทุกเรื่อง จนเจ้าหน้าที่คิดว่าเป็นนักศึกษาทำให้เห็นวิสัยทัศน์ว่าโลกยุคใหม่ คนรุ่นใหม่ไม่เหมือนกับคนรุ่นเก่าแล้ว ต้องเตรียมอนาคตให้กับลูกหลานของเราที่จะเกิดต่อไปข้างหน้า นั้น เนื่องจากเขาเป็นคนที่ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อวันนี้ แต่เขาถูกสร้างขึ้นเพื่อวันข้างหน้า เพราะฉะนั้นความที่เป็นพ่อแม่ก็ต้องคิดจัดเตรียม ขณะเรียนที่ปัตตานี ปกติผมจะชอบอยู่ตามร้านหนังสือ สมัยนั้นไม่ค่อยมีเงินซื้อหนังสือ หนังสือจะเป็นชุดสามสี่เล่มใหญ่ ๆ ตำราภาษาอาหรับ ชุด

ละ 700-800 บาทแพงมาก ไม่มีเงินซื้อก็ไปอาศัยขอยืมอ่าน ตอนแรกทางร้านก็ไม่ค่อยพอใจเท่าไร เพราะเป็นหนังสือใหม่ที่เพิ่งจะวางขาย มีอยู่วันหนึ่งเขาถามผมว่าอ่านหนังสือภาษาอาหรับได้มั้ย ผมบอกว่าพออ่านได้บ้าง เขาอยากรู้ว่าอ่านได้จริงมั้ย อ่านแล้วแปลให้เขาฟังได้ประมาณครึ่งหน้า เขาก็บอกให้หยุดแล้วก็ยกน้ำชามาเลี้ยง หลังจากนั้นผมไปทุกครั้งก็จะมีชามาเลี้ยงทุกที แม้ว่าเจ้าของร้านไม่อยู่ ลูกน้องก็ยังปฏิบัติเช่นเดียวกัน ในปีตตานีมีอยู่ 3 ร้านใหญ่ ๆ สนุกกันมาจนถึงทุกวันนี้ ยังหวังว่าจะได้มีโอกาสพบปะกันอีก

วันศุกร์และวันเสาร์ที่ไม่มีเรียนก็จะไปที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ออกไปอยู่ในตลาดปัตตานี เป็นเด็กปอเนาะที่ค่อนข้างจะไม่เหมือนคนอื่นคือไม่ชอบไปกินบุญเพราะเห็นว่ามันใช้เวลาเยอะ บางทีไปละหมาดอะซะห์ใกล้ ๆ ต้องไปเช้กว่าจะกลับก็ช่วงเย็น ผมรู้แล้วว่าวันนี้ไม่มีเรียนแน่นอน ผมก็ไม่ได้ไปด้วยแล้วผมก็ออกไปตลาด ไปร้านหนังสือ ไปมหาลัย ไปอ่านหนังสืออ่านจนแปลได้

จนกระทั่งวันหนึ่งอาจารย์อับดุลเลาะห์ ะนะยา หรือที่คนปักษ์ใต้เรียกว่า ครูเลาะห์ เด โตะ ครูชื่อดังชาวพัทลุง มาเห็นแล้วบอกว่า ถึงเวลาแล้ว การที่จะต้องออกไปทำประมงด้วย ขายอาหารด้วย ท่านบอกว่าทำไมไม่ถูกนะ บอกว่าผมไม่ควรจะอยู่อย่างนี้ ให้วางงานตรงนี้บ้าง ต้องออกไปสู่สังคมบ้าง เผยแพร่ความรู้ให้กับสังคม เริ่มพาผมออกไปบรรยาย ครั้งแรกบรรยายในตัวเมืองสงขลา หลังจากนั้นก็ไปทั่วในจังหวัดภาคใต้ ได้เจอกับอาจารย์มรวาน สะมะฮุน ซึ่งไปบรรยายด้วยกันบ่อยมาก อยู่มาวันหนึ่ง ชมรมวิทยุภาคมุสลิมจัดงานที่สมาคมอันยุมันอิสลาม สมัยท่านจุฬาราชมนตรีท่าน สุวรรณศาสน์ ผมก็ไม่ทราบว่าผมได้รับเชิญมาร่วมบรรยายในงานใหญ่มาก คร.อิมรอน มะลูลีม เพิ่งกลับมาจาก อินเดีย มีโอกาสได้ขึ้นเวทีเดียวกัน รู้สึกเป็นเกียรติที่ได้ขึ้นไปร่วมบรรยายบนเวทีเดียวกับคนที่มีความรู้ หลังจากนั้นก็ทำให้เป็นที่รู้จักในกรุงเทพฯ จึงต้องขึ้นลงบ่อยกระทั่งถึงวันนี้ นั่นคือเหตุการณ์ที่ผลักดันผมให้มาอยู่ตรงนี้

คำถาม : ทราบว่าท่านจุฬาราชมนตรีได้เข้ามาเป็นวุฒิสมาชิกในสมัยนายกบริหารไซใหม่ อยากให้เล่าถึงการเข้าไปทำหน้าที่

คำตอบ : ผมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอยู่ตั้งแต่ปี 2524 ร่วมเขียนตำราหลายเล่ม ทำอยู่หลายปี จนกระทั่งเข้ามารับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการอิสลามจังหวัดสงขลา ทำให้มีภารกิจมาก แสบไม่ว่าง ต้องบริหารมาก เป็นผู้ประสานงานให้กับ ศอ.บต. จนกระทั่งงานส่วนตัวต้องละวางไป ตอนเป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อปี 2539 ยุคนายบริหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ผมได้รับการเสนอชื่อโปรดเกล้าฯ อยู่ในตำแหน่ง ส.ว. เป็นเวลา 4 ปี ทำงานเรื่องพระราชบัญญัติบริหารกิจการศาสนาอิสลาม ร่วมเสนอการแก้ไขปัญหาภาคใต้โดยมีคุณอารีย์ วงศ์อารยะ เป็นประธานกรรมาธิการในขณะนี้ อีกทั้งผมได้มีส่วนร่วม

เป็นกรรมาธิการวิสามัญ เรื่องการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยการข่มขืนสุจริต เป็นกรรมาธิการเกี่ยวกับสตรีและเด็ก ทำให้มีโอกาสศึกษาเรื่องของผู้หญิง ทำให้ได้มีความเข้าใจ เห็นใจผู้หญิงไทยเรามาก เมื่อเข้าไปทำงานแล้วก็เห็นว่าดี ได้เข้าไปดูแล ไปช่วยดูแลในเรื่องของสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้หญิง ซึ่งผู้หญิงไทยถูกเขาเอาไรด์เอาเปรียบมาก ในเรื่องภาระหน้าที่ทั้งงานบ้าน ดูแลลูก และที่สำคัญต้องไปทำมาหากินนอกบ้านอีกด้วย คนอาหรับเคยพูดแซวว่า ขอชมเชยผู้หญิงไทยว่า เก่งมาก เพราะไปที่ไหนเห็นแต่ผู้หญิง ไม่ว่าจะในตลาด ในสวนยางพารา ในไร่นา

คำถาม : ท่านจุฬาราชมนตรีมีมุมมองเกี่ยวกับเรื่องฮาลาล ซึ่งจะเป็นธุรกิจที่ทางรัฐบาลเองก็ให้การสนับสนุนอย่างไรบ้างครับ

คำตอบ : เรื่องฮาลาลนั้น ในประเด็นที่ประเทศไทยจะเป็นครัวโลกมันมีความเป็นเหตุเป็นผล เพราะประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตอาหารสูงมากและอาหารฮาลาลนั้นเป็นอาหารที่มุสลิมทุกคนต้องพึงบริโภคเฉพาะอาหารประเภทนี้เท่านั้น มันมีกฎเกณฑ์กติกาในการดำเนินชีวิตของมุสลิมในทุกเรื่องทุกมิติ ตั้งแต่ตื่นนอนจนเข้านอน แม้กระทั่งของการบริโภค ต้องมีมาตรฐานที่ควบคุมด้วยหลักการทางด้านศาสนา เพราะฉะนั้นวันนี้เรามีมุสลิมอยู่นับเป็นพันล้านคนทั่วโลก แปลว่าเรามีตลาดฮาลาลอยู่ไม่ใช่น้อย ๆ เพียงแต่ประเด็นสำคัญก็คือว่าเราจะเจาะตลาดอาหารฮาลาลที่มีอยู่ในโลกมุสลิมนั้นได้มากน้อยแค่ไหน อันนี้อยู่ที่ศักยภาพและความสามารถของผู้บริหาร ส่วนมาตรฐานฮาลาลนั้นผมคิดว่าที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยดำเนินการอยู่ มาตรฐานที่มีอยู่นั้นก็เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับแล้ว การส่งออกที่ได้รับการรับรองฮาลาลจากเราก็ได้รับการเชื่อถือจากนานาประเทศ โดยไม่มีใครปฏิเสธว่าฮาลาลนี้ไม่เป็นที่รับรอง ไม่เป็นที่เชื่อถือ ตรงนี้เป็นความสำคัญที่เราจะต้องรักษาเอาไว้ และต้องพัฒนาศักยภาพให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

คำถาม : ท่านจุฬาราชมนตรีมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับข่าวการยุบของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และมีข้อเสนอแนะอย่างไร ในการแก้ไขปัญหา

คำตอบ : ผลมีความกังวลว่าการตัดสินใจยุบธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยนั้น ไม่ใช่ทางออกในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากแนวคิดในการจัดตั้งธนาคารอิสลามได้ริเริ่มขึ้นจากความต้องการของมุสลิมไทยที่ดำเนินชีวิตตามหลักการอิสลามอย่างเคร่งครัด พยายามเรียกร้องและผลักดันให้มีการจัดตั้งธนาคารตามหลักการอิสลามมายาวนาน เพื่อให้มีช่องทางทางการเงินที่ถูกต้องตามหลักการศาสนา โดยในปี พ.ศ.2541 รัฐบาลได้ผลักดันให้ธนาคารอิสลามเกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการสำหรับชาวไทยมุสลิม และต่อมา ด้วยความตั้งใจของรัฐบาลที่จะให้ธนาคารอิสลามถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นเอกเทศและถูกต้องตามกฎหมาย จึงได้มอบหมายให้กระทรวงการคลังจัดเตรียมพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยนำเสนอสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาผ่านออกมาเป็นกฎหมายและสำเร็จในเดือนตุลาคม พ.ศ.2545

ดังนั้น การมีอยู่ของธนาคารอิสลามจึงเป็นความภูมิใจและศักดิ์ศรีของสังคมมุสลิมไทย เป็นทางเลือกให้กับนักธุรกิจและผู้ประกอบการทั้งที่เป็นมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมจากระบบธนาคารทั่วไปซึ่งเป็นระบบดอกเบี้ย สำหรับมุสลิมนั้นระบบการเงินที่ปราศจากดอกเบี้ยเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต ตามบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน ความว่า “และอัลลอฮ์ทรงอนุมัติการค้าขาย และทรงบัญญัติห้ามดอกเบี้ย” (อัล-บะกอเราะฮฺ โองการที่ 275)

บทสัมภาษณ์ : นายเวดีอราแม มะมิงจิ (อัยยิบดุลละห์มาน) บาบอแม

ตำแหน่ง : ประธานกรรมการจังหวัดปัตตานี

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ลำดับที่ 4

คำถาม : เหตุใดมุสลิมจึงไม่ค่อยขวนขวายทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง

คำตอบ : มุมมองของبابอส่วนหนึ่งที่สังคมของเราให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของยุโรปสังคมเราขาดความรู้เลยด้อยในตรงนั้นถ้าผู้นำศาสนาบรรดาโต๊ะครูที่มีความน่าเชื่อถือในพื้นที่นั้นขาดความรู้เกี่ยวกับทางโลกและเน้นสอนในด้านตำราและเรานั้นไม่ได้บอกในเรื่องของเศรษฐกิจเรื่องของสังคมและในบทของวิชาฟิคว์ก็ไม่ได้กำหนดตรงนั้นไว้ทำให้ประชาชนที่ไปศึกษามันไม่พอกับความต้องการของสังคมวันนี้ทางสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ก็ควรจะมาปรับเปลี่ยนเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและสถาบันปรับเปลี่ยนให้ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่และประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามตนมลายูแต่ ณ วันนั้นبابอได้ตั้งข้อสังเกตแล้วว่ามีสหพันธ์นักธุรกิจมุสลิม มลายูมุสลิม กำลังตื่นตัวอยู่ในการจัดตั้งคณะกรรมการ 3 จังหวัด ชายแดนใต้ อาจขยายไป 5 จังหวัด ทั้ง สงขลา สตูล ด้วย จับมือกันทำธุรกิจโดยอาศัยคนที่มีประสบการณ์ในส่วนนี้ให้ข้อคิดเห็นนำเสนอในเรื่องต่าง ๆ เพื่อจะได้ขยายในความรู้เพื่อให้ได้รับทราบและไปปรับเปลี่ยน ลบล้างเกี่ยวกับความคิดต่าง ๆ ในสังคมต่าง ๆ โดยเฉพาะอาเซียนถ้าอยู่ในลักษณะแบบนี้ไม่ว่าจะเป็นผู้นำศาสนาที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ณ วันนี้ บาบอเองกำลังปรับปรุงแก้ไขอยู่ในระดับผู้นำศาสนา อิหม่าม คอเต็บ บิหลัน ในเรื่องของการบริหารจัดการในพื้นที่ต้องให้ความรู้ของเรานั้นเพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกให้ผู้นำศาสนามีความรู้เพิ่มเติมในการบริหารจัดการพื้นที่ให้ครอบคลุมกับระดับเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องของการศึกษารวมถึงสหกรณ์ที่กำลังเริ่มในกลุ่มของผู้นำศาสนาและของกำนันผู้ใหญ่บ้านเหมือนกันที่มีความสำคัญแล้วอยู่แบบทุกวันนี้ไม่ได้แล้วในเรื่องของเศรษฐกิจ บรรดาผู้มีความรู้ผู้ก้าวหน้าต้องนำเสนอในสิ่งนี้ในการพัฒนาทางโลกเหมือนกับท่าน เชคตอลตอวีที่ท่านนั้นเป็นนักธุรกิจที่ยิ่งใหญ่ที่เป็นต้นแบบให้ลองเอาคนเหล่านี้มานำเสนอแล้วนำความคิดของคนเหล่านี้ในเรื่องเศรษฐกิจการค้าขายนั้นเป็นเรื่องวายิบ (สิ่งจำเป็น) และในเรื่องความศรัทธาความ

ต้องการทางเศรษฐกิจของเราตราบใดที่เศรษฐกิจของเรานั้นมันเข้มแข็งสังคมต้องเข้มแข็งอิหม่านเราต้องเข้มแข็งอีกด้วยตราบใดเศรษฐกิจของเราอ่อนแอเมื่อมันอ่อนแอแล้วทำให้คนเรานั้นยากจน เมื่อยากจนมันจะไปทำลายทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไปฆ่าคน ขโมยของ ทำให้สังคมของเราเสื่อม ฉะนั้น การสนับสนุน ส่งเสริมให้คนเรานั้นสร้างจิตสำนึกจากหัวใจจากกลุ่มเล็ก ๆ วันนี้มีนักธุรกิจมลายู สมาพันธ์นักธุรกิจ กำลังจับมือกันมีประธาน โครงสร้างที่เป็นมุสลิมของเราชื่อ โรงแรมส่วนหนึ่งแล้ว เปิดหุ้นให้ทุกภาคส่วนมาลงทุนเป็นธุรกิจของภาคมวลชนไม่ใช่บุคคลมีโครงการจัดซื้อเครื่องบิน สายการบิน และ ให้เป็นที่ปรึกษา บาบอ์ก็คิดไม่ถึงเหมือนกันในเรื่องนี้ ความคิดของบาบอ์ที่ว่าจะซื้ออย่างไร เอาเงินที่ไหน ไปซื้อบริษัทสายการบิน แต่ในเมื่อคนที่มาสรุปแนะนำนำเสนอเป็นคนที่มีความประสบการณ์ในการลงทุนของบริษัทของสายการบิน ได้บอกถึงประสบการณ์และนำเสนอถึงความชัดเจน ในการพิธีเช่นต้นนี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องพยายามเอาความรู้ในด้านเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์ ไปร่ำเรียนให้โต๊ะครูก็ดี นักวิชาการก็ดีให้ได้รับรู้และรับทราบที่อิสลามนั้น ไม่ใช่เฉพาะการทำอียาคะฮ์ อิสลามไม่ใช่เฉพาะเกษตรกรรมอย่างเดียว

คำถาม : การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยลดปัญหาความยากจนใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ เพียงใด อย่างไร

คำตอบ : คือปัญหาปัจจัยส่วนหนึ่งของวัตถุและส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจแย่ออย่างอื่นก็แย่ ถ้าเศรษฐกิจอย่างอื่นของเราเข้มแข็งเราก็จะสร้างงานให้กับประชาชน ชาวชน ให้มีงานทำเราต้องเตรียมเยาวชนของเราในการเรียนรู้ รัฐบาลเองก็กำลังจัดการอยู่ของ วิทยาลัยเทคนิค อาชีวะ มีการส่งเสริมรับนักศึกษาที่มีความต้องการในพื้นที่โดยเฉพาะในด้านของอาชีวะว่าต้องการอะไรต้องไปปรับก่อนอาชีวะจะมาสู่ประเทศไทยต้องพัฒนาให้ทันและรองรับในด้านที่ถนัดโดยทางด้านภาษานั้นรัฐบาลได้ส่งเสริมเปลี่ยนหลักสูตรให้พูดเขียนเป็น ภาษาอังกฤษ และเน้นในทางแกรมมา เป็นสิ่งที่เราต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขซึ่งไม่เหมือนกับมาเลเซียที่เขาเข้มแข็งในด้านภาษา จุดอ่อนของเรานั้นในด้านภาษาคือ โรงเรียนเยอะ อาจารย์เยอะ แต่เด็กกลับมีจุดอ่อนทางด้านภาษาที่เราจะต้องนำมาปรับปรุงและแก้ไขต้องเตรียมบุคคลที่ให้ความรู้ความเข้าใจให้บรรลุถึงเป้าหมาย

คำถาม : มุสลิมมีความหนักแน่น เข้มแข็งในการเงินอิสลามที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยมากนักจริงจังกะไหน

คำตอบ : มุสลิมในหลักการของอิสลามในเชิงธุรกิจมีหุ้นส่วนในกำไรในเรื่องกำไรนั้นเป็นริบาไม่ได้อีก (ดอกเบี้ย) ในศาสนาอิสลามได้กำหนดไว้แล้วเปิดโอกาสให้ทำธุรกิจอิสลามก็ปฏิเสธไม่ยอมรับในเรื่องของดอกเบี้ยเพราะถ้าเรื่องของดอกเบี้ยนั้นถ้าเรียนกันลึก ๆ แล้วศาสนานั้นห้ามเด็ดขาดและมีเหตุผลของศาสนาด้วยบางทีมันจะขึ้นไปในระดับขอเล็ม (ความอยุติธรรม) ในเรื่องของอิสลามจะมาจัดในเรื่องของดอกเบี้ยนั้นเป็นผลกระทบต่อหลาย ๆ เรื่องในด้านความรู้ลึก

ของคนเราบางที่เขาขาดความรู้ทางด้านศาสนา เราต้องลงไปทำความเข้าใจของระบบดอกเบี้ยนั้นว่า ฮารอม (ต้องห้าม) อย่างไรบ้าง และสำหรับคนที่ใช้ดอกเบี้ยนั้นก็จะได้รับโทษอย่างร้ายแรงจาก พระองค์อัลเลาะห์ ซ.บ. ในโลกหน้าเราต้องนำเรื่องนี้มาสร้างความเข้าใจกันโดยเฉพาะมุสลิมเองก็ยังไม่เข้าใจในอิสลามเลย ฉะนั้นในวันนี้เราก็มีธนาคาร ไอแบงก์ ของเราแล้วรองรับในเรื่องต่าง ๆ ใน การที่เป็นหลักมูลอาฆาต ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการฝากเงิน ออมเงิน เพื่อจะปลอดในเรื่องของ ดอกเบี้ยเพื่อที่จะทำให้สบายใจ เพราะว่าอิสลามเองนั้นได้สนับสนุนทุก ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเรื่องเล็กหรือ เรื่องใหญ่ เรื่องศาสนา เรื่องมูลอาฆาต ต้องอยู่ในระบบฮาลาลทั้งสิ้น ต้องไปศึกษาให้ระเอียดการทำให้ ความเข้าใจส่วนนี้ต่อประชาชนต้องเป็นหน้าที่ของบรรดาอุลาม่าห์ (ผู้มีความรู้) ในด้าน เศรษฐศาสตร์ที่ต้องจัดกิจการทำหลักสูตรแจกจ่ายทำความเข้าใจโดยเฉพาะสถาบันการศึกษา กุลลี ยะห์ (คณะ) ต้องร่างหลักสูตรส่วนหนึ่งเพื่อขยายหลักสูตรเพื่อให้เยาวชนของเราได้เรียนรู้เพื่อให้ได้ สิ่งที่ยาฆาตเท่านั้น ไม่ว่าจะด้านบริโภคนิยม หรือปัจจัยในทุก ๆ เรื่อง และเรายังขาดอุลาม่าห์ (ผู้มีความรู้) ที่ให้ความรู้ในเรื่องเป็นอย่างมาก ดังนั้น บรรดาอุลาม่าห์ (ผู้มีความรู้) ต้องมาบูรณาการเองในเรื่อง ของการให้ความรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจ เรื่องแบงค์ ณ วันนี้ต่างประเทศเขามี คณะสาขา เศรษฐศาสตร์อิสลามแล้ว ก็ต้องเรียนเรื่องค่านิยม เรื่องบทบาท บาบเองก็ได้ซื้อkitab (หนังสือ) มา ศึกษาเหมือนกัน บางทีก็ไม่เข้าใจก็ไปศึกษากับบุคคลที่เข้าใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเฉพาะ ประโยชน์ในการใช้ในเรื่องเศรษฐกิจ ความรู้ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ที่ดี การเมืองที่ดีก็จะมีคำศัพท์ เฉพาะของมันต้องไปเรียนรู้ศึกษาต้องเปิดกว้างไม่ใช่รู้แล้วก็สอนแต่แบบพื้นฐานอิสลามอย่างเดียว เราต้องมาบูรณาการกันเรื่องของ การศึกษา ระบบฮาลาล ตั้งแต่เช้าถึง 24 ชั่วโมง ในสถาบันต้อง จัดระบบระเบียบให้ประชาชนคนพื้นที่นั้นเรียนรู้รู้อย่างทั่วถึงกัน

บทสัมภาษณ์ : อาจารย์สมหวัง บินหะซัน

ตำแหน่ง : กรรมการชะรีอะฮ์ บมจ.อะมานะห์ลิสซิง

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

อิหม่ามมัศยิดอัลคอยรียะห์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำถาม : เหตุใดมุสลิมจึงไม่ค่อยชวนขายทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง

คำตอบ : ก็ตั้งแต่เดิมชาวมุสลิมส่วนใหญ่ นั้น จะเป็นเกษตรกรซะส่วนมาก โดยเฉพาะภาคกลาง และภาคใต้ของประเทศ ทำให้ชาวมุสลิมไม่ค่อยชวนขายทำธุรกิจเท่าที่ควร แต่มาในช่วงระยะหลังนี้ที่ดินทำกินของพวกเขานั้นน้อยลงรายได้ของพวกเขาก็ลดลง บางส่วนของ ชาวมุสลิมหันมาทำธุรกิจกันมากขึ้น เช่น เปิดบริการเกี่ยวกับรถยนต์ บริการซ่อมรถ บางส่วนก็

ทำเกี่ยวกับการค้าขาย ถ้ามีที่ดินก็จะมีการลงทุนปลูกบ้านเช่ากัน อีกทั้งยังมีการรับเหมาก่อสร้างไปด้วย มีการซื้อหุ้นเล่นหุ้นกันบ้าง แต่ยังไม่ค่อยอยู่

คำถาม : การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยลดปัญหาความรุนแรงไม่สงบใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ เพียงใด อย่างไร

คำตอบ : การพัฒนาเศรษฐกิจนั้นจะช่วยลดปัญหาความรุนแรงกับ 4 จังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างแน่นอนเพราะว่าถ้าประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประกอบกับการมีรายได้ที่ดีขึ้น และมีความสุข ปัญหาความไม่สงบก็จะไม่เกิดขึ้น ความรุนแรงก็จะลดลงแต่ไม่ถึงกับหมดไป แต่ก็ช่วยให้ดีขึ้นในระดับที่มาก

คำถาม : มุสลิมมีความหนักแน่น เข้มแข็งในการเงินอิสลามที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยมากน้อยจริงจางแค่ไหน

คำตอบ : คือ ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ที่นับถือหลักการความซื่อสัตย์ (อากีดะห์) อยู่ในการดำเนินชีวิตอยู่แล้ว ฉะนั้นแล้วเมื่อมีสิ่งที่ไม่ถูกต้องเกิดขึ้นมา เช่น ดอกเบี้ย (ริบา) นั้น มุสลิมที่มีความศรัทธาที่แท้จริงเขาก็จะละทิ้ง หรืออยู่ให้ห่างไกลกับสิ่งดังกล่าว เพราะสิ่งนี้ถ้าเราไปยุ่งเกี่ยวกับมันแม้เพียงเล็กน้อย เท่ากับเขานั้น ได้ทำสงครามกับพระเจ้าของเขาแล้ว ประเด็นนี้พูดถึงมุสลิมที่มีความศรัทธา (อิหม่าน) ต่อพระเจ้าของเขา ส่วนมุสลิมที่มีความศรัทธา (อิหม่าน) ที่อ่อนแอนั้นก็อาจไปยุ่งเกี่ยวกับริบา (ดอกเบี้ย) ได้ ส่วนนี้ก็ขึ้นอยู่กับความศรัทธาของแต่ละคน

คำถาม : มุสลิมมีเงินออมแล้วเก็บเงินออมกันอย่างไรหากไม่ฝากธนาคารหรือเลิกฝากธนาคารใดหากมีองค์กรการเงินที่ถูกหลักอิสลามมุสลิมจะสนับสนุนมากน้อยแค่ไหนหากเป็นองค์กรที่ไม่ใช่อิสลามการระดมทุนอิสลามเป็นที่นิยมหรือน่าเชื่อถือในหมู่มุสลิมมากน้อยอย่างไร

คำถาม : ถ้าเรามีแหล่งการเงินที่ถูกต้องตามหลักของอิสลาม มีองค์กรที่เกี่ยวกับการเงินที่ถูกต้องนั้น ชาวมุสลิมจำเป็นต้องให้การสนับสนุนอย่างมาก เพื่อที่จะได้ปฏิบัติได้ตามหลักการของอิสลามได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ และเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมอยู่แล้ว ฉะนั้นเมื่อมีสิ่งที่ไม่ถูกต้องเกิดขึ้นมา มุสลิมย่อมต้องคล้อยตามไปยังสิ่งนั้นอย่างไม่ต้องสงสัย อาจจะมองย้อนไปเมื่อสมัยก่อนที่ยังไม่มีธนาคารในระบบของอิสลามก็ยังไปใช้บริการกัน แต่เมื่อมีธนาคารในระบบอิสลามแล้ว มุสลิมจำเป็นต้องให้การสนับสนุนสิ่งที่ตามหลักของอิสลาม และถ้ามีธนาคาร หรือองค์กรหนึ่งเกิดขึ้นมา โดยไม่ใช่คนมุสลิม แต่ได้ใช้การบริหารตามหลักของอิสลาม ก็ต้องดูเจตนาที่เขานั้นจะให้ความเชื่อมั่นกับชาวมุสลิม และอยู่ที่คุณลักษณะของแต่ละบุคคลที่จะเข้าไปใช้บริการกับธนาคาร หรือองค์กร

คำถาม : ใครเป็นผู้นำจิตวิญญาณที่มุสลิมยอมรับในประเทศไทย มีหรือไม่

คำตอบ : ในส่วนของประเทศไทย หรือชาวมุสลิมส่วนใหญ่ นั้น ก็จะมีท่านจุฬาราชมนตรี คนปัจจุบันที่ให้การนับถือ และปฏิบัติตามท่าน

คำถาม : ระบบการแต่งตั้งจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของชาวมุสลิมและมุสลิมนานาชาติมากน้อยแค่ไหน

คำตอบ : สำหรับในประเทศไทยส่วนใหญ่นั้นก็จะเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เพราะว่าการคัดเลือกตำแหน่งจุฬาราชมนตรีนั้นก็มาจากประชาชนเหมือนกัน โดยอันดับแรกคือ สัปบุรุษในแต่ละพื้นที่ในประเทศไทย จะทำการคัดเลือกอิหม่ามแต่ละชุมชนก่อน หลังจากนั้นอิหม่ามที่ถูกคัดเลือกนั้น จะทำการคัดเลือกคณะกรรมการประจำจังหวัด หลังจากนั้นคณะกรรมการประจำจังหวัดที่ถูกคัดเลือกแล้วนั้น จะทำการคัดเลือกคณะกรรมการกลาง หลังจากนั้นคณะกรรมการกลาง จะทำการคัดเลือกจุฬาราชมนตรี โดยต้องการที่จะสื่อว่าการที่แต่งตั้งจุฬาราชมนตรีนั้น พื้นฐานมาจากประชาชนเพียงแต่ไม่ได้เลือกมาโดยตรงเท่านั้น เสร็จสิ้นจากการเลือกแล้วก็จะเป็นที่ยอมรับส่วนทางด้านกรยอมรับในต่างประเทศนั้น จะเป็นที่ยอมรับโดยปริยายอยู่แล้ว เพราะจุฬาราชมนตรีนั้นมีการโปรดเกล้าดำรงตำแหน่งออกเป็นพระราชโองการ จึงเป็นที่น่าเชื่อถือโดยทั่วไป

คำถาม : ธนาการอิสลามในความเห็นของมุสลิมมีความน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน และมุสลิมมุ่งหวังกับธนาการอิสลาม (ไอแบงก์) มากน้อยแค่ไหน เพียงใด และอย่างไร อยากเห็นไอแบงก์เป็นอย่างไร

คำตอบ : อันนี้เป็นความเห็นของผม ผมเห็นว่าก็มีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับหนึ่ง แต่อาจยังไม่สมบูรณ์ 100% แต่ก็สามารถเชื่อถือได้โดยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ส่วนตัวนั้นอยากเห็นไอแบงก์ มีการบริหารงานโดยคนมุสลิม และให้มีพนักงานมุสลิมมากขึ้นแต่ไม่ใช่ทั้งหมด เพื่อที่จะได้บริหารตามแบบหลักการของอิสลามนั้นอย่างเต็มที่ มีจุดยืนที่มั่นคง และมีความเข้าใจที่ตรงกัน

คำถาม : เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไอที จะขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่และชาวมุสลิมพร้อมที่จะยอมรับเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด

คำตอบ : ใช้ได้แต่ต้องไม่ขัดกับหลักการของอิสลาม เราสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในทางที่ถูกต้องได้ ส่วนจะทำให้เกิดประโยชน์นั้นอยู่ที่เรานั้นจะทำให้มันเกิดประโยชน์มากแค่ไหน ถ้าใช้มันไม่เป็นก็อาจทำให้เกิดโทษได้ ฉะนั้นแล้วไอทีนั้นอยู่ที่คนใช้มากกว่าว่าจะใช้ไปในทางใด

บทสัมภาษณ์ : นายสามารถ บุญธราทิพย์

ตำแหน่ง : ประธานกรรมการ

บริษัท โพลีเคมี อินเทอร์เน็ตกรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด

คำถาม : เหตุใดมุสลิมจึงไม่ค่อยชวนขวายเป็นธุรกิจอย่างกว้างขวาง

คำตอบ : มุสลิมเฉพาะประเทศไทยและสยามหลายที่ไม่ชวนขวายเป็นธุรกิจ เหตุผลคือเขานั่นอยู่ต่างกับคนจีน คนอาหรับและคนฝรั่งทั่ว ๆ ไป ที่เขานั่นไม่ชวนขวายเป็นเพราะว่าพวกเขาเหล่านั้นมองอิสลามนั้นแคบเกินไป ทั้ง ๆ ที่อิสลามนั้นส่งเสริมในด้านของการค้าขาย เหมือนกับท่านศาสดามุฮัมมัด ซ.ล นั้นก่อนที่จะถูกแต่งตั้งเป็น นบี ท่านก็ได้ทำการค้าขายมาก่อนแต่มาลาญที่มีอยู่ในประเทศไทย และอีกกลุ่มหนึ่งคือ มาเลเซีย และ อินโดนีเซีย มาเลเซียนั้น 20 ปี ได้วางรากฐานในการค้าขายไว้หมดแล้ว อินโดนีเซียก็เช่นกัน ยกเว้นมาลาญประเทศไทยเท่านั้นที่ไม่รู้จักคำว่า คั้นคว่ำ ทั้ง ๆ ที่เขานั่นต้องทำการละหมาด ในคำภีร์อัลกุรอานก็ได้กล่าวไว้หลายโองการที่เกี่ยวกับการละหมาด และบริจาคซะกาตไว้คู่กัน หลายคนมุสลิมเข้าใจว่าการจ่ายเงินซะกาตนั้นคือของที่เหลือแต่มันไม่ใช่เพราะความเป็นจริงแล้ว ซะกาตนั้นคือการทำงานให้ได้มาซึ่งเงินทอง และทำการจ่ายซะกาต เช่น คุณทำงานได้ 10,000 บาท คุณต้องจ่ายซะกาต 250 บาทเป็นต้น ฉะนั้นแล้วมุสลิมต้องมีหน้าที่ชวนขวายเป็นการทำงาน และมุสลิมต้องช่วยเหลือคนที่ไม่มีโอกาสให้มีโอกาส ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

คำถาม : การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยลดปัญหาความยากจนใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ เพียงใด อย่างไร

คำตอบ : หากมุสลิมที่นั่นยึดหลัก อัซซอลาห์ (การละหมาด) และซะกาต (บริจาค) เขาจะรู้ว่าเขาจะต้องทำอะไรในหลักของการพัฒนา แต่ในวันนี้มุสลิมที่อยู่ใน 4 จังหวัดชายแดนใต้ไม่มีเศรษฐกิจที่ไม่ดี เศรษฐกิจที่จะช่วยส่งเสริมในเรื่องของการศึกษา ตอนนี้มีมุสลิมทั้ง 4 จังหวัด อ่อนในเรื่องของการศึกษา เมื่อเศรษฐกิจไม่ดีเขาก็ไม่สามารถส่งเสริมในเรื่องของการศึกษาได้ ดังนั้นพวกเขาต้องเรียน หรือศึกษาในระดับของหมู่บ้าน และชุมชนเท่านั้น แต่ก็จะมีแต่นักศึกษาทุนซึ่งทุนนั้นก็จะมีแต่เรียนในด้านศาสนาเท่านั้น แทนที่จะไปเรียนในด้านวิชาชีพต่าง ๆ ทุกวันนี้คนที่รวยที่สุดในโลกไม่ได้จบปริญญาตรี แต่เนื่องในวันนี้เขาไม่ได้มีโอกาสออกไปข้างนอก เขาไม่มีโอกาสที่จะออกไป และจะออกไปได้อย่างไรในเมื่อเขานั่นไม่มีเงิน แต่ถ้าเขานั่นมีเงินเขาก็สามารถเดินทางไปต่างประเทศไปดูงานต่าง ๆ ได้ แต่ถ้าผู้นำของเขานั่นไม่เคยส่งเสริมในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เขาก็เลยไม่มีโอกาสได้ออกไปเรียนรู้ เหมือนคำสอนของอิสลามที่สอนเรามาว่า “จงออกไปศึกษาหาความรู้ แม้

ความรู้ันั้นจะอยู่ไกลถึงเมืองจีนก็ตาม” แต่เราก็งยังไม่เคยไปประเทศจีนซึ่งเป็นประชากรอันดับ 1 ของโลกในด้านการค้าขายแต่ทำไมเราไม่คิด ประเทศคู่ไปก็เช่นกันที่เป็นประเทศเศรษฐกิจมุสลิมอันดับ 1 ของโลกในหลาย ๆ ด้าน จะบอกว่าอิสลามนั้นไม่ค้าขายมันไม่ใช่ เฉพาะ 4 จังหวัดภาคใต้ที่ไม่ทำการค้าขายอย่างจริงจังเท่านั้นเอง

คำถาม : มุสลิมมีความหนักแน่น เข้มแข็งในการเงินอิสลามที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยมากนักจริงจังกัไหน

คำตอบ : ถ้ามองย้อนไปในข้อที่ 2 ที่ว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจที่ไม่ดี กลายเป็นว่าในวันนี้ นั้นมุสลิมนั้นไม่มีโอกาสที่จะรวมตัวกันสร้างธุรกิจ ในการจัดตั้งบริษัทที่จะมีการรวมตัวกันซึ่งชาวมุสลิมของเรานั้นยังขาดในสิ่งนี้ และยังไม่สนองในคำสั่งใช้ของพระองค์นั้นเท่าที่ควรในเรื่องของการค้าขาย พวกเราคิดในเรื่องการสร้างผลบุญในโลกหน้าอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงโลกนี้ที่เราจะต้องสร้างธุรกิจเพื่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เพื่อนำพาไปยังอาคีเราะฮ์ (วันพิพากษา) จะบอกว่าทำไมทุกวันนี้ชาวมุสลิมยังไม่มีธุรกิจเป็นของเราเอง ที่เป็นยี่ห้อหนึ่งออกไปขายทั่วโลกได้ เพราะขาดการรวมตัวกันในการที่จะร่วมกันทำธุรกิจอย่างจริงจังเต็มที่ เพราะมุสลิมส่วนใหญ่จะทำงานธุรกิจแบบของใครของมัน ทำให้ธุรกิจของคนในประเทศไทยนั้นอ่อนแอเป็นอย่างมาก และเป็นสิ่งที่เราต้องมาคิดกันแก้ไขกันต่อไป

คำถาม : มุสลิมมีเงินออมแล้วเก็บเงินออมกันอย่างไรหากไม่ฝากธนาคารหรือเลิกฝากธนาคารใดหากมีองค์กรการเงินที่ถูกหลักอิสลามมุสลิมจะสนับสนุนมากนักไหมหากเป็นองค์กรที่ไม่ใช่อิสลามการระดมทุนอิสลามเป็นที่นิยมหรือนำเชื่อถือในหมู่มุสลิมมากนักน้อยอย่างไร

คำตอบ : คือวันนี้องค์กรที่เรียกว่ามุสลิม เรียกร้องคำว่า ธนาคารอิสลาม หรือสถาบันทางการเงิน แต่เขาไม่ประกอบธุรกิจสร้างโครงการ และเงินที่ออมไว้จะเอาไปทำอะไร ถ้าหากวันนี้มุสลิมเข้มแข็งในการค้าขายเงินเหล่านี้จะรวมตัวกันเป็นองค์กรขึ้นมา มันจะมีอยู่ในสถาบันการเงินหรืออยู่ในสหกรณ์ก็ตามแต่ แต่วันนี้มุสลิมนั้นไม่มีโอกาสได้ใช้แม้แต่เรียกร้องไปยังธนาคารอิสลาม ไอแบงก์ คำว่าไอแบงก์ธนาคารอิสลามคุณไม่เคยคิดว่าธนาคารอิสลามเป็นของคุณเลย คุณคิดว่าธนาคารอิสลามเป็นของคนต่างศาสนา การที่คนไม่ใช่มุสลิมมาบริหารธนาคารนั้น เพียงแต่เขาเข้ามาบริหารเพียงแต่เขาไม่ได้เป็นมุสลิมเท่านั้นเอง แต่เขาก็เป็นบ่าวของพระองค์อัลเลาะห์คนหนึ่งเหมือนกัน และเราอยากจะทำให้เขาปฏิบัติตามเงื่อนไขของเรา เราก็ต้องไปใช้บริการของเขา และทำความเข้าใจว่าเรานั้นไม่ต้องการระบบของดอกเบี้ย คือ เรามีการรวมตัวกันที่มัสยิดเพื่อจัดตั้งบริษัทหรือธุรกิจหนึ่งมีการลงทุน เสร็จแล้วเราก็เข้าไปที่ธนาคารอิสลามว่าเราจะทำบริษัทนี้ ธุรกิจนี้ และเป็นยี่ห้อนี้ หลังจากนั้นก็ทำการขายเฟรนไชส์ให้กับพี่น้องมุสลิมที่มีความสนใจในธุรกิจเหล่านี้ ไม่ใช่ไปซื้อรถยนต์แล้วผ่านไอแบงก์เพราะสิ่งนี้มันเป็นดอกเบี้ย คนที่ไม่ใช่มุสลิมนั้นเขาไม่เข้าใจ

ระบบธนาคารอิสลาม เขามองเหมือนธนาคารพาณิชย์ทั่วไปที่เป็นระบบของดอกเบี้ย แต่ความเป็นจริงแล้วสมมุติว่าเราจะขอลงทุนร้านกาแฟในวงเงินเท่านี้ และต้องการให้เบงกั้นนั้นเป็นผู้สนับสนุน เราต้องกลับมาคิดว่าเราจะบริหารอย่างไรภายใน 5 ปีแล้วแบ่งกำไรกันตามข้อตกลง แบบนี้เขาเรียกว่าร่วมลงทุนที่ทำตามแบบชะรีอะฮ์ที่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอย่างแท้จริง

คำถาม : ใครเป็นผู้นำจิตวิญญาณที่มุสลิมยอมรับในประเทศไทย มีหรือไม่

คำตอบ : คือเรื่องเป็นแบบนี้ละครับ มุสลิมนั้นถูกหลอกลงตั้งแต่อยู่ในประเทศไทยแต่ละชั้นตอนก็คือจิตวิญญาณ คือ ผู้นำที่เป็นโต๊ะครูที่ตนเองนับถือ สมมุติเราจะเห็นได้ว่าชาวภาคใต้นั้น เขาจะนับถือฝั่งไหนที่เป็นผู้นำของเขา เขาก็จะบอกว่าอิสลามสอนตามแบบนี้ แต่อิสลามที่แท้จริงเขาไม่ได้สอนแบบนี้ อิสลามนั้นได้ประทานอัลกุรอานมาให้กับเราเพื่อให้เรานั้นได้ค้นคว้าและศึกษา แท้ที่จริงแล้วอัลกุรอานอายะแรกที่ประทานลงมานั้นได้ดำรัสไว้ว่า “อิกระหะ” (จงอ่าน) แต่ทำไมชาวมุสลิมนั้นไม่อ่านกัน ไม่ศึกษาอัลกุรอาน แต่กลับไปเชื่อคำพูดของบรรดาโต๊ะครูสิ่งนี้แหละที่เขาเรียกว่าจิตวิญญาณ แต่ที่จริงแล้วนั้น คำว่าจิตวิญญาณนั้นมันไม่มีอยู่ในศาสนาอิสลาม มีแต่ให้ทุก ๆ วันของเรานั้นมีการเคารพพระเจ้าองค์เดียวปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์ และเจริญรอยตามท่านนบีมุฮัมมัด ซ.ล. แค่นี้ก็สมบูรณ์แบบแล้ว ฉะนั้นแล้วคำว่าจิตวิญญาณนั้นไม่มีนอกจากเขานั้นเคารพคนที่เขานั้นเคารพเท่านั้นเอง

คำถาม : ระบบการแต่งตั้งจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของชาวมุสลิมและมุสลิมนานาชาติมากน้อยแค่ไหน

คำตอบ : คือผู้นำในอิสลามนั้นต้องมาจากการคัดเลือก ยกตัวอย่างเช่น อิหม่ามที่มาจากประเทศจีนไม่ใช่อยู่ที่ ๆ จะมาเป็นอิหม่ามได้ ต้องถูกคัดเลือกเข้ามาเท่านั้น สิ่งนี้จึงเรียกว่าความเป็นประชาธิปไตย แต่เนื่องจากวันนี้พวกเรามีการเล่นพรรคเล่นพวกเป็นส่วนมาก และคุณสมบัติที่จะเลือกมานั้นก็จะมองที่ใครที่อ่านอัลกุรอานได้มากที่สุด ใครที่มีความรู้มากที่สุด และใครที่มีอายุมากที่สุด แต่ถ้าอายุมากแต่ไม่มีความรู้ก็จะเลือกคนที่มีความรู้ก่อน เพราะว่าสิ่งนี้เราไม่ได้บัญญัติหรือเขียนเอาไว้ว่าคนที่จะมาเป็นผู้นำหรือดำรงตำแหน่งต้องเป็นตามที่บัญญัติเอาไว้ ส่วนมากจะมองคนที่มัทรีซิมมากก็จะได้เป็นผู้นำ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เสียหายในสังคมมุสลิม เสมือนอิหม่ามในบ้านเราถ้าเราจะคูอิหม่ามในบ้านเรานั้นหรือจะเรียกว่า CEO ประมาณ 4,000 คนในประเทศไทย มีท่านจุฬาราชมนตรีเป็นประธานกรรมการ เนื่องจากอิหม่าม CEO นั้นไม่เข้าใจอิสลามส่วนใหญ่ เพราะจะเข้ามาเพื่อต้องการตำแหน่งเท่านั้น อิหม่าม CEO ของเรานั้นจึงอ่อนแอทำให้ประเทศก็อ่อนแอไปด้วย ส่วนในสายตานานาชาตินั้นถูกมองว่ายังไม่เข้มแข็งพอเมื่อไปเปรียบเทียบกับผู้นำของเขาเองซึ่งเป็นผู้นำอย่างแท้จริง

คำถาม : ชนาคารอิสลามในความเห็นของมุสลิมมีความน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน และมุสลิมมุ่งหวังกับชนาคารอิสลาม ไอแบงก์ มากน้อยแค่ไหน เพียงใด และอย่างไร อยากเห็น ไอแบงก์เป็นอย่างไร

คำตอบ : คือ ชนาคารอิสลามนั้นผมต้องยอมรับว่าความเข้าใจของคนที่เข้ามาบริหาร ส่วนหนึ่งจะเข้าใจว่าหลักการอิสลามนั้นไม่มีดอกเบี้ย แต่ในวันนี้เราทำใกล้เคียงกับดอกเบี้ยมาก หรือเหมือนกับดอกเบี้ยเลย ถ้าทำเกี่ยวกับธุรกิจในชนาคารอิสลามนั้นจะไม่ไกลจากคำว่าดอกเบี้ย ก็เหมือนกับธนาคารที่ดูไปที่เขาเงินมาฝากแล้วเอาเงินไปทำโครงการต่าง ๆ เขาก็จะเรียกว่า ชนาคาร แต่ถ้าธนาคารนั้นเข้าไปสนับสนุนโครงการโอท็อปต่าง ๆ จะกลายเป็นว่าธนาคารจะไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ย แต่ถ้าเรานั้นเดินไปกู้เงินธนาคารก็จะเรียกว่าดอกเบี้ย ดังนั้นอิสลามไม่ได้ส่งเสริมการกู้เงิน แต่ส่งเสริมให้ทำการสนับสนุนโครงการและสถาบันการเงินต้องสนับสนุนด้วย ต้องไปสำรวจว่าเขาทำธุรกิจอะไรขาดอะไรบ้าง สมมุติธนาคารไปเจอร้านค้าอยู่ร้านหนึ่งธุรกิจ เขาดีมากเลย แต่เขาไม่มีไอเดีย ไม่มีโอกาส ที่จะขยายตลาดออกไป ทางชนาคารอิสลามก็จะเข้าไปสนับสนุนสิ่งที่เขาขาดเพื่อต่อยอดให้กับเขาเมื่อได้ผลกำไรมาแล้วก็มาแบ่งปันกันตามสัญญา แบบนี้ เขาเรียกว่าไปส่งเสริมไม่ใช่เอาเงินไปให้เขา ทุนธนาคารต้องไปส่งเสริมไม่ใช่ไปขอเงินฝากจากเขา พอไปส่งเสริมแล้วเขาก็เอาเงินที่ได้มา มาฝากกับธนาคารเองเพราะเขามีรายได้ ฉะนั้นอิสลาม คือ การส่งเสริมซึ่งกันและกัน

คำถาม : เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไอที จะขัดกับหลักศาสนาอิสลาม หรือไม่และชาวมุสลิมพร้อมที่จะยอมรับเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด

คำตอบ : ท่านนบีมุฮัมมัด ซ.บ. เป็นผู้ใช้เทคโนโลยีคนแรกของโลก พระองค์อัลเลาะห์ ซ.บ. ในขณะที่ลง วะหีย์ (วิวรณ์) ครั้งแรกนั้นท่านนบิได้รับแบบไหนทำการสื่อสารแบบไร สายใช่หรือไม่ (เป็นเชิงการเปรียบเทียบ) แสดงว่าการวะหีย์ครั้งแรกของพระองค์ที่ส่งลงมาของ ท่านนบินั้นเป็นสิ่งมหัศจรรย์มาก ทุกวันนี้ชาวมุสลิมไม่เข้าใจคำว่าไอที เพราะโลกทั้งโลกนั้นอยู่ในมือถือเพียงเครื่องเดียว เปรียบดังอุปมาอุปมัยที่ว่า โต๊ะครูบ้านเรานั้นจะบอกว่ามีมลาอิกะฮ์ (เทวดา) คอยจดบันทึกความดีและความชั่วของเรา มันเป็นคำพูดเมื่อ 1,400 กว่าปีมาแล้วเหมือนกับ พระองค์อัลเลาะห์ ซ.บ. ทรงให้ชีพมาอันหนึ่งอยู่ในหัวใจของมนุษย์คนทำดีมันก็เข้าไปยังชีพนั้นทำ ความชั่วก็เข้าไปเช่นกันในวันกิยามะฮ์ (วันสิ้นโลก) ถามว่าพระองค์จะเอาร่างกายของเราไปไหมก็ ไม่ได้เอาไปเอาไปแต่ชีพสิ่งนี้ก็คือดวงวิญญาณของเรานั้นเอง ถ้ามุสลิมของเรานั้นสอนแบบนี้ (หมายถึงในเชิงการเปรียบเทียบ) ก็จะทำให้ไอทีกับมุสลิมนั้นไปได้ไกล และก้าวหน้ามากขึ้นเพราะ อิสลามนั้นสอนให้อ่านและค้นคว้ามาตั้งแต่แรกแล้ว

บทสัมภาษณ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ บารู
ตำแหน่ง : ประธานเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย
 : อดีตสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดปัตตานี (สว.)
ประธานสหกรณ์ อิบนู อ์ฟฟาน จำกัด
อาจารย์พิเศษ

คำถาม : อาจารย์มีตำแหน่งงานหลายอย่าง มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกัน อาจารย์ชอบงานไหนมากที่สุด ?

คำตอบ : ตอนนี้ผมเป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เคยเป็นอดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดปัตตานี (สว.) และเป็นประธานสหกรณ์ อิบนู อ์ฟฟาน

ตามจริงแล้วผมชอบเป็นอาจารย์ ผมชอบงานสอนมากที่สุด แต่งานที่มีความภาคภูมิใจมากที่สุดคือ การก่อตั้งสหกรณ์อิบนูอ์ฟฟาน เพราะเป็นสหกรณ์ของมุสลิมอย่างแท้จริง และเป็นงานที่มีระบบการทำงานตามหลักชะรีอะฮ์ (กฎหมายอิสลาม) ชุรกิจใดที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย หรือกำลังในการตีความเราจะไม่ทำ ส่วนตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) เพราะเราต้องการต่อสู้เพื่อพี่น้องมุสลิม และมีการประชุมกันในกลุ่มญามาอะฮ์แล้วว่าสมควรที่จะทำหน้าที่ตรงนี้ จึงลงแข่งขันเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่ให้ดีที่สุด

คำถาม : แนวทางและหลักการทำงานมีอะไรบ้าง ?

คำตอบ : การทำงานของผมจะมีคณะชุรอ(ที่ปรึกษา) เป็นกลุ่มญามาอะฮ์ เป็นการทำงานแบบญามาอะฮ์ เพราะในอัลกุรอาน ได้ระบุถึงการทำงานว่าควรผ่านขั้นตอน ขบวนการชุรอแม้กระทั่งนะบีมุฮัมมัด ยังปรึกษากับบรรดาศอฮาบะฮ์ ก่อนทำการรบ เพราะฉะนั้นแนวทางและหลักการของผมจะมีผู้ร่วมทำงานและที่ปรึกษาในงานต่าง ๆ เสมอ

คำถาม : อาจารย์มีอุปสรรค ในการทำงาน และวิธีการแก้ไขอย่างไร ?

คำตอบ : งานทุกอย่างมีอุปสรรค ยิ่งงานที่เกี่ยวข้องและขึ้นหัตตามหลักการศาสนาอิสลาม ยิ่งมีอุปสรรคมากกว่างานอื่น ๆ อย่างที่อิสลามมอร์ทำอยู่ก็ต้องมีอุปสรรคเหมือนกันใช่ไหม ! เมื่อมีการเริ่มต้นในการทำงาน ก็จะมีการ โจมตีกันต่าง ๆ นานา การใส่ร้ายป้ายสี เราก็จะอธิบายเท่าที่เราสามารถให้พี่น้องมุสลิมได้เข้าใจ ส่วนการแก้ปัญหา คือ การอดทน (ซอบร) เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด และปรึกษาหารือกันถึงแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ

คำถาม : การทำงานกับคนต่างศาสนิกมีปัญหาหรือไม่ ? และมีการอธิบายให้พวกเขาเข้าใจเราได้อย่างไร ?

คำตอบ : สำหรับผม ไม่มีปัญหา เพราะทุกอย่างอยู่ที่การวางตัวบุคลิกภาพของเรา ถ้าเราปฏิบัติต่อเขาดี ให้เกียรติกับเขา เขาก็จะให้เกียรติเรา และปฏิบัติตอบกลับเราอย่างดีเช่นกัน ยกเว้นผู้ที่ต่อต้านจริง ๆ ก็มีบ้าง ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับวิถีคิด ทัศนคติของแต่ละคนซึ่งต่างกัน เราปฏิบัติโดยการให้ความเคารพเขา เขาก็ให้ความเคารพต่อเราเช่นกัน จนเดี๋ยวนี้เพื่อน ๆ ผมที่เป็นคนต่างศาสนา เวลาไม่เข้าใจอะไรเกี่ยวกับอิสลามก็จะมาถามผม เราก็จะตอบในส่วนที่เราสามารถตอบได้ครับ เพราะคำถามจะเป็นคำถามโดยทั่วไปที่คนต่างศาสนิกสนใจเหมือน ๆ กันอยู่แล้ว

คำถาม : อาจารย์มีส่วนในการเผยแพร่ศาสนาหรือไม่ ?

คำตอบ : โดยส่วนใหญ่เราจะพูดกันในหลักการ เช่น ทำไมอิสลามไม่ให้กินดอกเบี้ย เพราะตอนนี้เราก็สามารถพิสูจน์แล้วว่า ดอกเบี้ย ทำให้คนล้มจมอย่างไร และคนที่มาฝากเงินในสหกรณ์เขาก็จะเลือกทำตามหลักการอิสลาม เราจะไม่มีดอกเบี้ยให้ แต่คนที่เป็นสมาชิกจะมีเงินปันผล และชะกาดของสหกรณ์ออมทรัพย์อิบนุอัฟฟาน เราก็แจกจ่ายให้กับสมาชิกของเราเช่นกัน และตามรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามความเชื่อในศาสนาของตนเองได้อย่างเสรี และการคบค้าสมาคมกับคนต่างศาสนา ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการกระจายอิทธิพลให้พวกเขาได้เข้าใจ

คำถาม : การทำงานทางด้านสหกรณ์ อิบนุ อัฟฟาน มีรูปแบบการทำงานอย่างไร ?

คำตอบ : เป็นแบบสหกรณ์ ผมจะมีที่ปรึกษาทางด้านศาสนาในทุกผลิตภัณฑ์ที่มีการดำเนินการภายใต้สหกรณ์ อิบนุ อัฟฟาน

คำถาม : การทำธุรกิจ ต้องมีการแสวงหากำไร เรามีวิธีการให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการเข้าใจได้อย่างไร ?

คำตอบ : คนที่เข้ามาใช้บริการในสหกรณ์อิบนุอัฟฟาน จะเป็นสิ่งที่เขาเลือกเข้ามาเอง เข้าใจในรูปแบบของสหกรณ์ เพราะเขารู้อยู่แล้วว่าเงินฝากไม่มีดอกเบี้ย มีการผ่อนของ มีโปรแกรมอื่น ๆ อีก มีสวัสดิการให้สมาชิก มีการจ่ายชะกาด ตอนนี้เรามีสมาชิก สี่หมื่นกว่าคนแล้ว มีสาขาอยู่ 7 สาขา

คำถาม : คนที่ทำธุรกิจ กับคนที่เรียนศาสนาสามารถเป็นบุคคล คนเดียวกันได้หรือไม่ ?

คำตอบ : ได้แน่นอน และจริง ๆ แล้วอยากให้นักที่เข้าใจในด้านศาสนา มาบริหารงานทางด้านธุรกิจ เพราะธุรกิจต้องดำเนินการภายใต้หลักการศาสนาถึงจะเป็นงานที่มีความจำเรียม (บารอ์กัต) แต่เราไม่สามารถทำงานคนเดียวได้ เราต้องมอบหมายงานให้คนอื่น ๆ ให้พวกเขาได้ทำในหน้าที่ ที่พวกเขาถนัด

คำถาม : การเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) อาจารย์ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ?

คำตอบ : เลือกลงรับ เวลาผมไปหาเสียง ถ้าใครมาขอเงินผมก็จะบอกว่าไม่มี และถึงมีก็ไม่ให้ ผมต้องการจะทำตามหลักการอิสลาม ต้องการเข้ามาทำงานเพื่อพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง และถ้ามุสลิม มี สว. และ สส. ที่มีความอติลาศ (บริสุทธิ์ใจ) จำนวนมาก จะทำให้สังคมมุสลิมมีความเจริญมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ด้วยครับ

คำถาม : อาจารย์สามารถประสานงานให้รัฐบาลเข้าใจสังคมมุสลิม และวิถีชีวิตของมุสลิมได้อย่างไร ?

คำตอบ : มีการทำงานกันหลายภาคส่วน และองค์กรต่าง เช่น NGO ได้เข้าไปดูแลทางด้านสิทธิมนุษยชน ทางด้านของ ศอบต. จะมีการอบรมทหารที่จะลงไปในพื้นที่ให้เข้าใจพี่น้องมุสลิม แต่บางครั้งสถานการณ์รุนแรง ก็จะทำให้บางท่านขาดสติได้เหมือนกัน และพี่น้องมุสลิมก็ต้องเรียนรู้และเข้าใจคนอื่นด้วย ไม่ใช่ให้เขาเข้าใจเราอย่างเดียว เราก็ต้องเข้าใจเขาด้วยเช่นกัน ความมั่นคงของประเทศ คือ ความมั่นคง ของประชาชน

คำถาม : อาจารย์แบ่งเวลาทำงานให้กับครอบครัวอย่างไรบ้าง ?

คำตอบ : ผมโชคดีที่แม่บ้าน (ภรรยา) เข้าใจ ดูแลทุกอย่างให้ ดูแลลูก ๆ เพราะผมทำงานบางที่ไม่มีเวลาให้ครอบครัว คนที่ทำงานเพื่อสังคมต้องระวังครอบครัวให้มาก ๆ ต้องดูแลครอบครัว ดีที่สุด ๆ ผมโตกันหมดแล้ว แต่ก็ยังเสียใจที่ตอนเล็ก ๆ ไม่ได้ใกล้ชิดกับลูก ๆ มากนัก และไม่ได้พาเขาไปไหนมาไหนด้วยกัน ทำให้ลูก ๆ ไม่กล้าที่จะเข้าใกล้มาหาพ่อเท่าไรนัก

คำถาม : เหตุใดมุสลิมจึงไม่ค่อยชวนขวยทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง

คำตอบ : ด้วยกับมีองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง โดยต้องดูสังคมการเมือง (Social Politics) เป็นการเปรียบเทียบ เพราะมันให้เกิดความรู้สึกเป็นชนกลุ่มน้อยตลอดมาโดยเฉพาะภาคใต้ที่ไม่ได้รับโอกาสเลย ที่จะคิดในเชิงทำมาหากิน ความคิดนี้เคยเกิดขึ้นที่ประเทศมาเลเซีย และมาเลเซียได้แก้ไขโดยใช้นโยบายที่ให้การสนับสนุนชนพื้นเมืองดั้งเดิม ที่เป็นเจ้าของพื้นที่โดยให้ความรู้กับคนเหล่านั้น โดยที่จะไม่ให้เงินไปใช้แต่จะสอนวิธีที่ทำมาหากิน ฉะนั้นการที่เห็นมุสลิมยังไม่ชวนขวยนั้น เพราะพวกเขานั้นมีอุปสรรคในอดีตที่ผ่านมา จนมาถึงในยุคปัจจุบันเราจะเห็นการมาของ (ไอแบงก์) สถาบันทางการเงินของมุสลิม อย่างเช่น ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ได้มีสหกรณ์อิสลามเกิดขึ้นทำให้คนกล้าที่จะทำธุรกิจมากขึ้น แม้กระทั่งคนธรรมดาทั่วไปก็มีความกระตือรือร้นที่จะทำมาค้าขายให้ดียิ่งขึ้นขายให้รายได้มากขึ้น

คำถาม : การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยลดปัญหาารุนแรงไม่สงบใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่เพียงใด อย่างไร

คำตอบ : แน่นนอนครับ แต่ก็อยู่ที่ธุรกิจด้วยถ้าธุรกิจนั้นไม่มีความยุติธรรมมันก็ไม่สามารรถแก้ไขได้ สาเหตุอันนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก อย่างตัวอย่างที่ว่าการให้ (Soft Loan) คือเงินกู้ผ่อน

ปรนของธนาคารหลาย ๆ ธนาคาร เราจะไม่พูดถึงธนาคารอื่น ๆ แต่เราจะพูดถึงธนาคารที่ปลอดดอกเบี้ยของธนาคารอิสลาม (ไอแบงก์) ที่พี่น้องของเรานั้นที่ทำธุรกิจนั้นแทบจะไม่ได้เลย แม้แต่โครงการที่จะไปสนองต่อชุมชนสังคมก็ไม่สามารถรับ (Soft Loan) เงินกู้ผ่อนปรนได้ คนที่จะได้ส่วนมากก็จะเป็นคนเดิม ๆ ทั้งสิ้นอาจจะมองได้ว่าคนเหล่านี้ นั้น เขามีเครดิตและมีธุรกิจที่มั่นคงอยู่แล้วก็ได้ แต่ถ้าเรามองในด้านนี้โดยเฉพาะในการที่พัฒนาธุรกิจ แต่อีกซีกหนึ่งกลับถูกทอดทิ้งไม่ได้รับในอันเดียวกัน ซึ่งถ้าจะมีโครงการแบบนี้ขึ้นมา นั้น เราควรที่จะให้ประชาชนคนทั่วไปนั้น ได้มีโอกาสที่จะได้เท่า ๆ กัน มันเป็นเรื่องที่ชัดเจนอยู่แล้ว ที่มันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พี่น้องของเราที่เป็นคนพื้นที่ไม่สามารถทำธุรกิจได้เพราะ โอกาสไม่เท่ากัน เศรษฐกิจที่โตไม่เท่ากัน กลายเป็นว่าคนส่วนใหญ่ในพื้นที่นั้น เกิดความรู้สึกว่ามันไม่ยุติธรรม เพราะเป็นแบบนี้เลยทำให้แก้ปัญหาได้ยาก เพราะการแก้ปัญหา นั้น เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ที่ต้องแก้ปัญหาไปพร้อม ๆ กัน

คำถาม : มุสลิมมีความหนักแน่น เข้มแข็งในการเงินอิสลามที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยมากนักจริงจังกี่ไหน

คำถาม : เนื่องจากว่าทุก ๆ คนนั้น ทราบคืออยู่แล้วว่า (ริบา) ดอกเบี้ยนั้นมันเป็นบาปในทางปฏิบัติมันไม่มี คือแต่ก่อนมันยังไม่มีสถาบันทางการเงินมารองรับ และก่อนหน้าที่เราอยู่ในระบบของดอกเบี้ย แต่ความรู้สึกเรานั้นบอกไม่เป็นไร แต่จะถามว่าเขารู้ไหม เขาก็รู้แต่จะอ้างไปถึงสถานการณ์ฉุกเฉิน (คอรูเราะห์) ไม่สามารถที่หลีกเลี่ยงอะไรได้ ถ้าหากเขามีทางเลือกอื่นนั้น ผมคิดว่าคนส่วนใหญ่ถึงแม้จะไม่ใช้ทั้งหมด เขาก็ต้องการทำธุรกิจ เศรษฐกิจที่มันปลอดดอกเบี้ย เข้าใจว่าคนทุกคนนั้นต้องการสิ่งที่ดีสิ่งที่ถูกที่สุด และการศรัทธาก็จะตอบสนองในสิ่งที่เขานั้นกระทำ ฉะนั้นผมคิดว่าคนที่เขานั้นอยู่ในระบบที่ไม่ฮาลาล ก็ทำให้เขาไม่มีทางเลือกที่จะต้องทำไป แต่ถามว่าเขารู้ไหมว่าเรื่องของดอกเบี้ยนั้นเป็นสิ่งที่ถูกห้าม เขาก็ทราบดี แต่ในทางปฏิบัติมันมีหรือไม่มีที่จะให้ปลอดสิ่งเหล่านี้ และเป็นสิ่งที่เราต้องทำให้เกิดขึ้น คือ ระบบของการเงินที่ฮาลาลสะอาดปราศจากดอกเบี้ย

คำถาม : มุสลิมมีเงินออมแล้วเก็บเงินออมกันอย่างไรหากไม่ฝากธนาคารหรือเลือกฝากธนาคารใดหากมีองค์กรการเงินที่ถูกหลักอิสลามมุสลิมจะสนับสนุนอย่างน้อยแค่ไหนหากเป็นองค์กรที่ไม่ใช่อิสลามการระดมทุนอิสลามเป็นที่นิยมหรือน่าเชื่อถือในหมู่มุสลิมอย่างน้อยอย่างไร

คำตอบ : การระดมทุนนั้น ผมมองว่ามันยังยากอยู่ โดยเฉพาะกับคนทั่ว ๆ ไป แต่ในการระดมทุนอย่างตัวอย่างเล็ก ๆ ของสหกรณ์อิสลามนั้น เป็นกองทุนเปิด สำหรับทำโครงการหนึ่งขึ้นมา ถึงมันจะไม่มากอะไรแต่ก็เกิน 50-70% ที่ได้มาจากที่เรานั้นต้องการ 100% อย่างน้อยตัวเลขก็เกินครึ่งหนึ่งที่เราต้องการแล้ว และแสดงให้เห็นว่าผู้ลงทุนนั้นเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง นอกจากนั้นแล้วการมีเครดิต หรือความน่าเชื่อถือขององค์กรนั้นก็มีส่วนสำคัญอย่างมาก เพราะความน่าเชื่อถือ

นั่นมันไม่สามารถที่จะซื้อขายกันมาได้ ซึ่งการที่จะได้มันมานั้น สถาบัน หรือองค์กรต้องสร้างกันขึ้นมาเอง แต่การระดมทุนทั่วไปที่ไม่ใช่องค์กรที่ฮาลาล หรือการซื้อฉลากต่าง ๆ นั้น ถึงแม้มันจะไม่เป็นการเสี่ยงโชค แต่บางทีชนะของนักวิชาการก็ไม่เห็นด้วย ฉะนั้นการระดมทุนที่ไม่ใช่มุสลิมยังเป็นสิ่งที่ยากอยู่ แต่ถ้าเป็นองค์กรของมุสลิมนั้นถึงแม้จะยากแต่ก็พอที่จะทำได้ ถ้ามีการอธิบาย หรือทำความเข้าใจ และองค์กรนั้นมีความน่าเชื่อถือ ผู้ลงทุนก็จะเข้ามาลงทุน

คำถาม : ใครเป็นผู้นำจิตวิญญาณที่มุสลิมยอมรับในประเทศไทย มีหรือไม่

คำตอบ : ความเป็นจริงแล้ว ท่านจุฬาราชมนตรีในสังคมส่วนใหญ่แล้ว ประชาชนยังให้ความเคารพนับถือ แต่ส่วนในความเชื่อมั่น ความศรัทธามากน้อยเพียงใดนั้น ประชาชนยังแยกแยะได้ เหมือนกับท่านจุฬาราชมนตรี ท่านประเสริฐ มะหะหมัด ในช่วงระยะเวลาของท่าน ในการดำรงตำแหน่งซึ่งไม่นานมากนัก ท่านได้ทำคุณูปการต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการในการยื่นหยัดในข้อเท็จจริง ท่านได้บอกให้หน่วยงานกับรัฐบาลนั้นได้ทราบ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมุสลิม ในกรณีถึงการทำความเคารพต่าง ๆ ในประเด็นของศาสนา และท่านสามารถทำให้สังคมยอมรับ และนับถือทั่วไปได้ ฉะนั้นบทบาทผู้นำในด้านจิตวิญญาณนั้นมันก็มีความสำคัญ หากมีการชี้แนะให้กับสังคมในวงกว้าง ที่ไม่ใช่สังคมที่เป็นมุสลิมอย่างเดียว ก็สามารถทำให้ได้รับการยอมรับได้ นอกจากนั้นผู้นำที่มีความรู้ในบ้านเรา เช่น อีหม่าม โต๊ะครู ก็มีพอสมควร แต่ในสังคมปัจจุบันนี้ โต๊ะครูต้องมีความในความรู้ของโลกรู้ด้วย เรื่องของธุรกิจ เรื่องของการศึกษา เรื่องสังคม เรื่องการเมือง ตรงนี้ก็จะได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ในทางกลับกันนั้นถ้าผู้รู้มีความรู้ในทางศาสนาอย่างเดียวปัจจุบันจะเป็นที่ยอมรับได้ยากกว่าผู้ที่มีความรู้ในหลาย ๆ ด้าน

คำถาม : ระบบการแต่งตั้งจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของชาวมุสลิมและมุสลิมนานาชาติมากน้อยแค่ไหน

คำตอบ : ผมว่า พ.ร.บ. กิจการอิสลามนั้นเกิดขึ้นจากฝ่ายของการเมืองจึงมองว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นหนทางที่ดีที่สุด แต่ถ้าจะย้อนมองไม่ว่ากระบวนการของอิสลามนั้นจะผสมกับการเลือกตั้งและสรรหาก็คือการประชุม (ชูรอ) หรือสรรหาในส่วนของต่างประเทศนั้นเขาก็มีการยอมรับสำหรับตำแหน่งเชคคูลอิสลาม (ผู้นำ) ซึ่งปัจจุบันมีการติดต่อเชื่อมสัมพันธ์กับทางตะวันออกกลางมากขึ้นทำให้ได้รับการยอมรับจากนานาชาติเช่นเดียวกัน ฉะนั้นการได้มาซึ่งตำแหน่งในวันนี้นั้นถ้าเป็นไปได้ควรมีการแก้ไข พ.ร.บ. เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีที่จะเกิดขึ้น (ฟิตนะฮ์) ในการคัดเลือกตำแหน่งเหมือนกับการเลือกตั้งอื่น ๆ ทั่วไปที่กล่าวหาว่าเราก็ไม่อยากจะฟังสิ่งเหล่านี้ ฉะนั้นการที่จะหลีกเลี่ยงตรงนี้นั้นก็คือการออกแก้ไข พ.ร.บ. การบริหารกิจการศาสนา มันจะทำให้ดีขึ้นเพราะเราสามารถที่จะทำให้ดีกว่านี้ได้ โดยการประชุมร่วมกันในส่วนตัวของผมคิดว่าน่าจะมีสภาอูลามาฮ์ (ผู้มีความรู้) และไม่ใช่ว่าตั้งขึ้นมาเองเป็นสภาของบ้านคาผู้มี

ความรู้อย่างแท้จริง สิ่งนี้เป็นสิ่งที่น่าจะทำควบคู่ไปกับการบริหารกิจการศาสนาได้แบบนี้จะเป็นการฟัตวา (ข้อชี้ขาด) เลย ถึงว่าท่านจุฬาราชมนตรีจะดำรงตำแหน่งอยู่ก็จะมีสภาพัตวา (ข้อชี้ขาด) อยู่ด้วย ถ้าจะทำให้ชัดเจนในกฎหมายลูกต่าง ๆ ก็สามารถที่จะทำได้และน่าจะดีขึ้นมากโดยปราศจากการเล่นพรรคเล่นพวกและให้อยู่บนแนวทางของศาสนาก็จะทำให้ไปข้างหน้าได้

คำถาม : ธนาคารอิสลามในความเห็นของมุสลิมมีความเชื่อถือมากน้อยแค่ไหนและมุสลิมมุ่งหวังกับธนาคารอิสลาม ไอแบงก์ มากน้อยแค่ไหน เพียงใด และอย่างไร อยากเห็น ไอแบงก์ เป็นอย่างไร

คำตอบ : จริง ๆ แรก ๆ แล้วการเกิดขึ้นมาของธนาคารอิสลามนั้นทุกคนตั้งเป้าและคาดหวังความเชื่อมั่นมากเลยทีเดียวแต่พอเดินไปสักระยะหนึ่งกลายเป็นว่าความเชื่อมั่นนั้นค่อย ๆ ลดลง จริง ๆ จะต้องมีการแก้ไข การที่ลดลงเพราะมันมีองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนเลยทีเดียว เพราะเราเชื่อในระบบแต่เราไม่ศรัทธาในคำสอนของศาสนา มันก็ยากอยู่ เชื่อในระบบแต่ไม่ศรัทธามันก็ลำบาก ฉะนั้นความเชื่อมั่นของลูกค้ายิ่งถอยลง ยิ่งไปเกี่ยวพันกับการเมืองด้วย ประเด็นเหล่านี้ยังทำให้ลดความน่าเชื่อถือลงไปเรื่อย ๆ หมดไปเรื่อย ๆ และเราต้องเชื่อว่าคนใหม่ ๆ ที่รู้จริง ๆ ในด้านชะรีอะฮ์และทางด้านการเงิน คนที่เรียนรู้จริง ๆ ในเรื่องของเศรษฐศาสตร์อิสลามซึ่งทางธนาคารต้องหาบุคคลเหล่านี้มาซึ่งก็มีอยู่ในประเทศไทยและภาพลักษณ์ของผู้บริหารนั้นต้องสวยงามพอสมควรถ้าเป็นคนมุสลิมยิ่งดีและถ้ายังเอาทัศนคติหรือกรอบของกระทรวงการคลังอย่างเดียว ถ้าเป็นแบบนี้ก็ยังคงอีกนานที่จะก้าวไปข้างหน้า อีกอย่างคือ บอร์ดผู้ดูแลของด้านชะรีอะฮ์ก็เหมือนกันและองค์กรในระดับรองและผู้ช่วยนั้นน่าที่จะมีพี่น้องมุสลิมที่รู้และบริหารจัดการกันได้น่าจะมีตรงนั้น แต่มันเป็นที่น่าแปลกใจที่มันไม่มีจะบอกว่าคนมุสลิมไม่มีก็คงไม่ใช่ ฉะนั้นถ้าเราไปจ้างเขาให้ทำสำเร็จในด้านหนึ่งก็ต้องเทียบเคียงความสำเร็จในกระบวนการของธนาคารอิสลามมันก็คงเกิดขึ้นยาก

คำถาม : เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไอที จะขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่และชาวมุสลิมพร้อมที่จะยอมรับเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด

คำตอบ : มีประเทศก้าวหน้ามากมายที่ใช้ประโยชน์จากไอที เหมือนกับประเทศมาเลเซียที่เป็นประเทศมุสลิมที่ใช้ด้านไอทีให้เกิดประโยชน์มาก อิสลามนั้นไม่ได้ห้าม ส่วนที่ห้ามนั้นคือใช้ไปในทางที่ ฮารอม (ต้องห้าม) ไอทีที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ก็ไม่ใช่สิ่งต้องห้ามอะไรสามารถนำมาใช้ในการทำงาน หรือในชีวิตประจำวันได้ ถ้าเราใช้ในทางที่ถูกต้อง และไม่ขัดต่อหลักการของศาสนา

บทสัมภาษณ์ : คุณวุฒิสาร เจสาสน์

ตำแหน่ง : ผู้จัดการใหญ่สหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม จำกัด

คำถาม : เหตุใดมุสลิมจึงไม่ค่อยชวนชายทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง

คำตอบ : ประเด็นนี้นะครับจริง ๆ ปัจจุบันจะมีมากกว่าเมื่อก่อนเยอะเลยแต่อย่างหนึ่งก็คือองค์ความรู้ยังรักความสบายอยู่แล้วมองว่าถูกปลุกฝังในเรื่องความพอเพียงแต่บางที่มีสิ่งมาล่อตาล่อใจก็จะง่ายในการที่จะถูกหลอกเหมือนกัน เหมือนกับว่ามุสลิมนั้นไม่ยอมเหนื่อยในเรื่องของการพยายามหาความรู้การออกแรงผมมองว่าชาวมุสลิมถูกปลุกฝังมาในเรื่องของการทำอิบาดะห์ (การทำความดี) เพื่อนโลกหน้ามากกว่า เพราะฉะนั้นเราก็ต้องพยายามในเรื่องของทำมาหากินเราจะต้องมีความรู้ควบคู่กันไปด้วยให้ได้ดีเหมือน ๆ กัน

คำถาม : การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยลดปัญหารุนแรง ไม่สงบ ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ เพียงใด อย่างไร

คำตอบ : เป็นส่วนหนึ่งนะครับอาจจะไม่ใช่ประเด็นหลักคงจะเป็นส่วนน้อย เพราะว่ามันซับซ้อนและมีอะไรที่เป็นเบื้องลึกเบื้องหลังอีกมากเพราะจริง ๆ แล้ว สหกรณ์กรกลาง 4 จังหวัดชายแดนใต้ก็มีหลายแห่ง เศรษฐกิจมันก็พอที่จะไปกันได้เพียงแต่อย่างหนึ่งในเรื่องของการศึกษานั้น เพราะการศึกษานั้นน่าจะสำคัญกว่าเศรษฐกิจถ้าเกิดพื้นฐานการศึกษาดีเศรษฐกิจก็จะดีตามไปด้วยสามารถที่จะคิดวิเคราะห์ว่าเราสามารถที่จะทำอะไรได้เพราะว่าตอนนี้ทั้ง 4 จังหวัดก็เป็นคนจีนส่วนใหญ่และทำธุรกิจที่เป็นรายใหญ่ ๆ อยู่ไม่ว่าจะเป็น มอเตอร์ไซค์ รถยนต์ โรงแรม และอะไรก็แล้วแต่ก็ยังเป็นคนจีนที่ยังคุมเศรษฐกิจอยู่เพราะว่าพวกเราน่าจะเป็นเรื่องระบบของการศึกษามากกว่าที่ยังไม่เอาจริงเอาจึงสำรวจดูแล้วเหมือนจะมากแต่ดูแล้วเปอร์เซ็นต์กับประชากรมุสลิมยังน้อยอยู่ก็คิดว่าประเด็นเรื่องเศรษฐกิจนั้นน่าจะเป็นประเด็นรองมากกว่าครับ

คำถาม : มุสลิมมีความหนักแน่น เข้มแข็งในการเงินอิสลามที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยมากน้อยจริงแค่ไหน

คำตอบ : น้อยครับน้อยมากโอเคสำหรับคนที่เคร่งครัดเขาจะเอาจริงเอาจังมากถ้าพูดถึงเปอร์เซ็นต์ที่มีอยู่ของมุสลิมในประเทศนะครับก็ยังน้อยอยู่เพราะส่วนหนึ่งผู้รู้ที่นั่นบางที่ก็ยังสุมเสียงในการทำธุรกรรมในระบบของดอกเบี้ยบางที่ถ้าเกิดบททดสอบหนักก็จะมองว่าสิ่งนั้นเป็นความจำเป็นและอีกอย่างคือระบบปลอดดอกเบี้ยของเรานั้นต้องยอมรับว่ายังไม่สามารถรองรับได้อย่างเต็มที่ข้อจำกัดยังมีอีกเยอะมากทั้งผู้ฝากที่ต้องการผลตอบแทนที่ไม่ใช่ดอกเบี้ยและผู้จัดหาแหล่งทุนมาลงทุนก็ไม่ต้องจ่ายเป็นดอกเบี้ยตรงนี้นั้นไม่ว่าจะเป็น ไอแบงก์ เป็นสหกรณ์อิสลาม หรือเป็น

สถาบันอะไรก็แล้วแต่ที่อยู่ในระบบปลอดดอกเบี้ยมันยังไม่สามารถรองรับได้เพราะฉะนั้นทำให้
ความรู้เรื่องนี้ยังไม่แพร่หลายเท่าไรใครคนยังไม่ตระหนักในเรื่องดังกล่าว

คำถาม : มุสลิมมีเงินออมแล้วเก็บเงินออมกันอย่างไรหากไม่ฝากธนาคารหรือเลือก
ฝากธนาคารใดหากมีองค์กรการเงินที่ถูกหลักอิสลามมุสลิมจะสนับสนุนมากน้อยแค่ไหน หากเป็น
องค์กรที่ไม่ใช่อิสลามการระดมทุนอิสลามเป็นที่นิยมหรือน่าเชื่อถือในหมู่มุสลิมมากน้อยอย่างไร

คำตอบ : ประเด็นสำคัญเลยคือเรื่องความเชื่อมั่นมุสลิมให้การสนับสนุนนะครับ
เพียงแต่ว่าตอนนี้มันมี ฟิตนะฮ์ (สิ่งไม่ดี) เยอะครับว่าด้วยเรื่อง คณะเก่า คณะใหม่ มันเป็น ฟิตนะฮ์
(สิ่งไม่ดีเยอะ) ที่ทำให้เรื่องที่ไม่เป็นเรื่องเป็นเรื่องขึ้นมาได้และทำให้เห็นว่าองค์กรการเงินนั้นเป็น
ของพวกนี้อะไรแบบนี้ซึ่งเรานั้นต้องมาปรับให้มันเข้ากัน อีกประเด็นก็คือการบริหารงานแบบมือ
อาชีพก็เป็นเรื่องสำคัญในการวิเคราะห์ ในการที่จะวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แล้วในการทำงานที่ให้ผู้
บริหารหรือสมาชิกนั้นเข้าใจตรงกันว่าเป็นลักษณะของการแบ่งปันอย่าให้เข้าใจว่าบริษัทคิดแพงที่
เหมือนนายทุนซึ่งมันเป็นสิ่งที่ยากที่เราจะทำความเข้าใจสำหรับผู้ที่จะมาใช้บริการ บางทีผู้ใช้บริการ
นั้นจำเป็นต้องมาหาเราในตอนแรก ๆ การพูดคุยมันก็คืออยู่หลอกพอเวลาเขาได้ไปแล้วเขาก็จะมาพูด
ว่าที่นี่ทำไมคิดแพงแบบนี้แบบนี้ ซึ่งเขานั้นขาดความเข้าใจในเรื่องของการซื้อขาย มีราคาสินค้าที่
แน่นอนถ้าเป็นระบบของดอกเบี้ยนั้นจะไม่แน่นอนว่าจบที่เท่าไรแพงหรือไม่แพงไม่รู้แต่ของเรา
นั้นรู้เลยว่าจบที่เท่าไร บางทีมันก็เลยดูแพงและระยะเวลามันนานเลยทำให้ยอดเงินสูง
เพราะฉะนั้นตัวขององค์กรเองจะต้องทำอะไรอีกเยอะในการทำหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะหลัก
ธรรมาภิบาล อินชาอัลเลาะห์ (หากอัลเลาะห์ ช.บ. ประสงค์) ถ้าทำได้ก็จะเป็นที่พึงได้เป็นอย่างดีแล้ว
เขาก็จะมาใช้บริการกัน ส่วนองค์กรที่ไม่ใช่อิสลามนั้นมันเป็นเรื่องของผลิตภัณฑ์ อย่างเช่น มีกองทุน
บริษัทหนึ่งจัดตั้งขึ้นมาก็ยังเงียบอยู่ตอนนี้มันยากขึ้นไปอีกมีทั้งแชร์ลูกโซ่อะไรอีกเยอะซึ่งมันไม่
ง่ายเลยที่จะสร้างขึ้นมาจะต้องมีที่ปรึกษาและการรับรองในรูปแบบต่าง ๆ ที่ต้องชัดเจนมากขึ้น

คำถาม : ใครเป็นผู้นำจิตวิญญาณที่มุสลิมยอมรับในประเทศไทย มี หรือ ไม่

คำตอบ : มีนะครับ

คำถาม : ระบบการแต่งตั้งจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่ง
ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของชาวมุสลิมและมุสลิมนานาชาติมากน้อยแค่ไหน

คำตอบ : ในเรื่องของนานาชาติคงไม่มีปัญหาส่วนภายในนั้นจะอยู่ที่ว่าใครกำกับ
ดูแลพอแต่งตั้งเสร็จทั้งกรรมการกลาง และจุฬาฯ ก็จะทราบกันคืออยู่แล้วว่ามันก็จะมีข่าวออกมาว่าไม่
ค่อยโปร่งใส มีการซื้อกันอะไรกันพอเสร็จแล้วก็โอเคกันเมื่อเขาได้ทำงานแล้วก็จะดูเป็นคน ๆ ไป
คนนี้เป็นคนที่มีอะมานะฮ์ไว้ใจได้อะไรก็ได้ถ้าสังเกตในบริษัทที่ไม่ใช่มุสลิมก็จะมีอาการกรรมการ
กลางมาเป็นบอร์ดหรืออะไรก็แล้วแต่บางที่ท่านจุฬาฯ รับรองหรือกรรมการได้รับรองบางที่แล้วการ

ขายผลิตภัณฑ์ในตลาดก็ไม่ได้จะขายดีมากเพราะว่ายังเป็นที่ยังสงสัยอยู่ เพราะฉะนั้นมันน่าจะเป็นบางเรื่องอย่างเช่น ตรารับรองฮาลาล จะได้ประโยชน์ก็คือ เจ้าของกิจการที่ไม่ใช่มุสลิมถ้าเป็นมุสลิมจริงก็จะเป็นปัญหาตามข่าวที่เคยเกิดขึ้นที่เกี่ยวกับลิขสิทธิ์โดยความรู้และไม่เข้าใจเพราะฉะนั้นในส่วนของผู้นำทั้ง 2 ส่วนนั้นก็มองว่าสำหรับประเทศไทยนั้นห้าสิบห้าสิบ

คำถาม : ธนาคารอิสลามในความเห็นของมุสลิมมีความเชื่อถือน้อยแค่ไหน
อยากเห็น ไอแบงก์เป็นอย่างไร

คำตอบ : ตอนนี้น้ำมันหมดไปแล้วความน่าเชื่อถือตั้งแต่ระบบการคิดอัตรากำไรมันเป็นระบบดอกเบี้ยแล้วในการซื้อขายกันนั้นมีราคาแพงมาก เช่น บอกว่าให้ผ่อนในราคาปกติราคาประมาณนี้ ซึ่งเป็นแบบศรีธนญชัย ซึ่งในสหกรณ์อิสลามก็ไม่ยอมรับระบบการคิดแบบนี้แล้วที่สำคัญที่สุดกระทรวงการคลังเองเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่แต่ไม่เคียดร้อนในการที่ธนาคารอิสลามมีปัญหาเลย มีการขาดทุนทุจริตอย่างไรไม่มีการเคียดร้อนเพราะคิดว่าไม่ใช่เงินของเขาแต่เป็นเงินภาษีของประชาชน และอยากให้ไอแบงก์เป็นไปตามเจตนารมณ์เดิมตั้งแต่แรกตั้ง คือ มุ่งมาที่กลุ่มของพี่น้องมุสลิมก่อนแล้วที่ไม่ใช่มุสลิมต้องเป็นตัวเสริมเข้ามาแล้วก็กรรมการบริหารทุกคนต้องเป็นมุสลิมผู้จัดการต้องเป็นมุสลิม คือเราต้องใช้จิตวิญญาณในการบริหารเราต้องมากกว่าองค์ความรู้ถ้าไม่มีหลัก อะกีดะห์ (หลักศรัทธา) องค์กรรมันก็ไม่สามารถไปได้หรอก คือกรรมการทุกคนต้องรู้ว่ากรอบของอิสลามขนาดไหนอะไรทำได้อะไรทำไม่ได้ถ้าทำได้ในสิ่งที่กล่าวมาทุกอย่างมันจะดีขึ้นเพราะทุกอย่างมันจะทำด้วยความดีกวา (ยำเกรง)

คำถาม : เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไอที จะขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่และชาวมุสลิมพร้อมที่จะยอมรับเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด

คำตอบ : ไม่ขัดเลยคือต้องรู้จักใช้อย่างเหมาะสมเท่านั้นเองจริง ๆ แล้วเทคโนโลยีนั้นที่มีอยู่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิต การศึกษาหาความรู้ บอกเวลาละหมาดอ่านอัลกุรอานได้โดยไม่ต้องพบเป็นเล่ม การคะวะห์ (การเรียกร้องสู่ความดี) ผ่านโซเชียลต่าง ๆ มันช่วยให้อิสลามได้รู้จักและเราจะได้รับรู้ข่าวสารจากทั่วโลกเกี่ยวกับมุสลิมอย่างรวดเร็ว ความรู้ที่เป็นภาษาต่าง ๆ จากต่างประเทศเราก็จะสามารถใช้ประโยชน์จากตรงนั้นได้ เพราะฉะนั้นการใช้ไอที นั้นไม่ผิด จะผิดที่เรานั้นใช้มันไม่ถูกต้องแก่นั่นเอง ดังนั้น มุสลิมที่มีความชำนาญในการเขียนโปรแกรมเพื่อสร้าง Application ที่เป็นการเรียกร้องไปสู่ความดีมันจะยิ่งสร้างประโยชน์ให้มาก ๆ เลย

บทสัมภาษณ์ : อาจารย์อรุณ บุญชม
ตำแหน่ง : ประธานกรรมการอิสลามกรุงเทพมหานคร
ประธานบอร์ดชะรีอะฮ์ บริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิง จำกัด
อดีต ประธานบอร์ดชะรีอะฮ์
ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

คำถาม : เหตุใดมุสลิมจึงไม่ค่อยชวนชายทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง

คำตอบ : เหตุที่มุสลิมไม่ค่อยชวนชายทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง เพราะมุสลิมในประเทศไทยแต่เดิมส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมที่ใช้ชีวิตในการทำงานทำไร่ทำสวนและตกทอดกันเรื่อยมาจากรุ่นสู่รุ่น จึงไม่มีความถนัดในเรื่องการค้าขายและการทำธุรกิจด้านอื่น ๆ และเมื่อต้องการจะทำธุรกิจ ก็จะประสบปัญหาด้านเงินทุนที่ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์ และผู้ที่จะเข้ามาร่วมเป็นหุ้นส่วนหรือเครือข่ายทางธุรกิจ ดังนั้นมุสลิมส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะประกอบอาชีพที่มีความถนัดเช่นทำการเกษตร สร้างอพาร์ทเมนท์ในที่ดินของตนเองเพราะใช้เงินทุนไม่มากและการบริหารงานไม่ซับซ้อนและมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนน้อย

ในปัจจุบันพบว่ามีคนรุ่นใหม่ที่สนใจทำธุรกิจมากขึ้นเนื่องจากได้รับการศึกษา และมีความรู้ในการประกอบธุรกิจมากขึ้น แต่ก็ประสบปัญหาเรื่องแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์ ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการ

ดังนั้นทางภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในการทำธุรกิจแก่มุสลิมให้มากและจัดให้มีแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์

คำถาม : การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยลดปัญหาแรงงาน ไม่สงบ ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ เพียงใด อย่างไร

คำตอบ : แน่อนที่ที่สุดการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นการสร้างงานและสร้างโอกาสให้คนในท้องถิ่น 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ใช้ความรู้ความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัดเป็นการสร้างความหวังให้เขาเหล่านั้นมองเห็นอนาคตที่สดใสและเป็นยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนให้ได้มีงานทำมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและเหลือบางส่วนเก็บออมไว้เพื่ออนาคต ช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่ผู้คน เมื่อผู้คนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นมีความมั่นคงในชีวิต และประกอบศาสนกิจได้อย่างอิสระ ปัญหาความรุนแรงก็จะลดลงได้

คำถาม : มุสลิมมีความหนักแน่น เข้มแข็งในการเงินอิสลามที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ย
มากน้อยจริงจังแค่ไหน

คำตอบ : ศาสนาอิสลามถือว่าดอกเบี้ยเป็นสิ่งที่ ฮารอม คือเป็นสิ่งต้องห้ามและเป็น
บาปใหญ่ และผู้ใดบริโภคสิ่งต้องห้ามเช่นสุรา เนื้อสุกรและดอกเบี้ยเป็นคั้นนั้นพระเจ้าจะไม่
ตอบรับความดีที่เขาทำและไม่ตอบรับคำวิงวอนของเขา ดังนั้นมุสลิมจึงมีความหนักแน่นที่จะไม่ยุ่ง
เกี่ยวกับดอกเบี้ย

คำถาม : มุสลิมมีเงินออมแล้วเก็บเงินออมกันอย่างไรหากไม่ฝากธนาคารหรือเลือก
ฝากธนาคารใด หากมีองค์กรการเงินที่ถูกหลักอิสลามมุสลิมจะสนับสนุนมากน้อยแค่ไหนหากเป็น
องค์กรที่ไม่ใช่อิสลามการระดมทุนอิสลามเป็นที่นิยมหรือน่าเชื่อถือในหมู่มุสลิมมากน้อยอย่างไร

คำตอบ : เก็บซ่อนไว้ในที่ที่แต่ละคนคิดว่าปลอดภัยอย่างในสมัยโบราณก่อนที่จะมี
ธนาคาร และเมื่อมีธนาคารพาณิชย์ในระบบดอกเบี้ยเกิดขึ้นมุสลิมบางคนก็จะใช้บริการการฝากเงิน
ไว้กับธนาคารเพื่อความปลอดภัย บางคนไม่รับดอกเบี้ย เมื่อถอนเงินก็จะถอนแต่จำนวนเงินที่ฝากไว้
คืนเท่านั้น แต่บางคนก็จะรับดอกเบี้ยมาและนำไปใช้ในเรื่องสาธารณกุศลที่ไม่ใช่เป็นการบริโภค

หากมีองค์กรการเงินที่ถูกหลักอิสลาม มุสลิมจะสนับสนุนหรือไม่ขึ้น
ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่นความน่าเชื่อถือขององค์กร เป็นองค์กรที่มีกฎหมายรองรับหรือไม่
ผู้บริหารเป็นใครมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ เรื่องความซื่อสัตย์เป็นปัจจัยสำคัญ และความสะดวกใน
การฝากถอน

หากเป็นองค์กรที่ไม่ใช่อิสลาม แต่การบริหารใช้หลักชะรีอะฮ์ และมีการ
กำกับดูแลที่ดี ก็อาจได้รับความนิยมได้หากองค์กรนั้นมีความน่าเชื่อถือ และต้องชัดเจนว่าเป็นการ
ระดมทุนไปเพื่อประกอบกิจการอะไร มีลักษณะอย่างไร ชัดกับหลักชะรีอะฮ์หรือไม่ มีความเสี่ยง
มากน้อยอย่างไร

คำถาม : ระบบการแต่งตั้งจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่ง
ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของชาวมุสลิมและมุสลิมนานาชาติมากน้อยแค่ไหน

คำตอบ : ตาม พ.ร.บ.การบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้มี
คณะกรรมการระดับต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารมัสยิดจำนวนสิบห้าคน ได้มาจากการคัดเลือกของ
ปวงสัปบุรุษในชุมชนนั้น ๆ

2. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัจจุบันมี 39 จังหวัด ได้มาจากการ
คัดเลือกของอิหม่ามประจำมัสยิดในจังหวัดนั้น

3. คณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทย ได้มาจากการคัดเลือกกันเองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ไปทำหน้าที่กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย มีจำนวน 39 คน ในส่วนของ จุฬาราชมนตรีมีสิทธิ์เสนอชื่ออีกหนึ่งในสามของจำนวนผู้แทนจังหวัดคือ 13 คน จึงมีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 52 คน

4. จุฬาราชมนตรี(ประธานกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยโดยตำแหน่ง) ได้มาจากการคัดเลือกของกรรมการอิสลามประจำจังหวัดซึ่งมีประมาณ 800 คน

การได้มาของจุฬาราชมนตรีและกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้รับการยอมรับจากมุสลิมส่วนใหญ่ของประเทศและนานาชาติ เพราะได้ผ่านการคัดเลือกมาจากประชาชน.

คำถาม : ชนาคารอิสลามในความเห็นของมุสลิมมีความเชื่อถือมากน้อยแค่ไหนและมุสลิมมุ่งหวังกับชนาคารอิสลามมากน้อยแค่ไหน เพียงใด และอย่างไร อยากเห็น ไอแบงก์เป็นอย่างไร

ทราบว่าจะตั้งขึ้นมาทำไมเพราะแบงก์อื่นก็มีทั่วไปเพราะถ้าตั้งแบงก์ขึ้นมาแล้ว แล้วไม่ทำตามแบบของอิสลามมันก็เป็นบาปเหมือนกันแล้วจะถามว่าใครจะรับผิดชอบตรงนี้

คำตอบ : สำหรับข้อนี้คงตอบได้ว่ามีความน่าเชื่อถือของมุสลิมระดับหนึ่ง เนื่องจากไม่สามารถตอบแทนมุสลิมทุกคนได้ จะเห็นได้จากการที่มีมุสลิมนำเงินมาฝาก และขอสินเชื่อเป็นต้น

มุสลิมมีความมุ่งหวังตั้งแต่ต้นที่มีการเรียกร้องให้จัดตั้งขึ้น ก็เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้แก่ธุรกิจมุสลิมที่จะสามารถใช้บริการในการทำธุรกิจในระหว่างสามเหลี่ยมเศรษฐกิจคือ ไทยมาเลเซียและอินโดนีเซีย และให้บริการรับฝากถอน และธุรกรรมต่าง ๆ ที่ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์

เท่าที่ทราบมีปัญหาติดขัดทางกฎหมายหลายเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับหลักชะรีอะฮ์ เมื่อนำหลักชะรีอะฮ์มาใช้โดยตรงไม่ได้ จึงต้องมีการนำหลักการที่นักวิชาการด้านชะรีอะฮ์มีความเห็นต่างกันมาใช้ เช่น ตราสารบัยฮ์ อัลฮินะฮ์ เป็นต้น ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยจึงคัดค้าน ซึ่งเหตุการณ์อย่างนี้ก็เกิดขึ้นในชนาคารอิสลามของมาเลเซีย แต่ทางมาเลเซียได้แก้ไขปัญหาลำนี้

คำถาม : เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไอที จะขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่และชาวมุสลิมพร้อมที่จะยอมรับเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด

คำตอบ : เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีทั้งสิ่งที่ดีมีประโยชน์ และสิ่งที่ไร้สาระและไม่มีประโยชน์ ในส่วนที่ดีมีประโยชน์เช่นข้อมูลทางวิชาการ และข่าวสารที่เชื่อถือได้เป็นต้น ถือว่าไม่ขัดกับหลักศาสนา และมุสลิมยอมรับได้ และได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันกันอย่างแพร่หลาย

คำถาม : หากนำเทคโนโลยีไอทีเข้ามาในระบบการเงินอิสลาม ยกตัวอย่างประเภทสัญญา ฯลฯ จะมีแนวทางนำมาปรับใช้อย่างไร

คำตอบ : สามารถนำมาใช้ในระบบการเงินอิสลามได้แต่ต้องศึกษารายละเอียดเฉพาะเรื่อง เช่น การแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลต่าง ๆ เป็นต้น จึงจะทราบข้อมูลที่ชัดเจน ส่วนการทำสัญญา เช่น ซื้อขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถทำได้โดยมีเงื่อนไขว่า ต้องมีความชัดเจนในตัวสินค้าและราคา ไม่มีการปกปิดข้อมูล ไม่มีการหลอกลวง เป็นต้น

บทสัมภาษณ์ : อาจารย์อำนาจ มะหะหมัด

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำภาควิชา

อิสลามศึกษาและภาษาอาหรับ

และหัวหน้าศูนย์ศึกษาโลกมุสลิม

สถาบันวิทยาการอิสลามและอาหรับศึกษา

มหาวิทยาลัยรังสิต

คำถาม : เหตุใดมุสลิมจึงไม่ค่อยขวนขวายทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง

คำตอบ : ปัจจัยที่มุสลิมไม่ค่อยชอบทำธุรกิจเพราะ

1. ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ย การเข้าหาแหล่งเงินทุนจึงเป็นไปได้น้อย
2. คนรุ่นก่อน ๆ มักจะไม่ค่อยมีการศึกษาด้านธุรกิจ จึงไม่ค่อยกล้าเสี่ยง
3. ความเชื่อที่คลาดเคลื่อนต่อกฎสถานะต่าง ๆ ว่าพระเจ้าเป็นผู้กำหนดทั้งสิ้น จึงไม่ค่อยกระตือรือร้น

4. มุสลิมในประเทศไทยมักมีทรัพยากร มีต้นทุนมาแต่กำเนิด ทำให้ไม่นิยมทำสิ่งทีเสี่ยงต่อการขาดทุน

คำถาม : การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยลดปัญหาแรงงานไม่สงบใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่ เพียงใด อย่างไร

คำตอบ : ปัญหาปากท้องคือปัญหาใหญ่ที่จะก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ไม่เพียงแต่ 4 จังหวัดภาคใต้เท่านั้น ฉะนั้นส่วนหนึ่งของปัญหาความรุนแรงใน 4 จังหวัดภาคใต้ก็เกิดจากเศรษฐกิจของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน

หากมีการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญ และยั่งยืน ย้ำว่ายั่งยืน จะทำให้ปัญหาเบาบางลงมาก จนอาจจะหมดไปได้ในที่สุด หากรวมแก้ปัญหาไปพร้อม ๆ กับมิติอื่น ๆ ด้วย เพราะปัญหา 4

จังหวัดนั้น เป็นปัญหาเรื้อรังที่หยั่งรากลึกลงไป ทำให้ต้องแก้ไขในหลายมิติ ทั้งมิติทางวัฒนธรรม ทางศาสนา ทางสังคม ทางการศึกษา และทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักที่หล่อเลี้ยงให้ปัญหาข้างเกิดขึ้นไม่รู้จบ

คำถาม : มุสลิมมีความหนักแน่น เข้มแข็งในการเงินอิสลามที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ย มากน้อยจริงจังแค่ไหน

คำตอบ : มุสลิม แบ่งออกเป็นสามกลุ่มใหญ่ ๆ คือ เครื่องครัดมาก ปานกลาง และน้อย ซึ่งในกรณีดอกเบี้ย มุสลิมกลุ่มที่เคร่งครัดมากจะมีจำนวนมากที่สุดในสังคมไทย ทั้งในอดีต และปัจจุบัน เพราะจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นมุสลิมที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยจะไม่ฝากเงินกับธนาคาร พาณิชย์ทั่ว ๆ ไป เลย ส่วนในปัจจุบันการศึกษากว้างขวางขึ้นยิ่งทำให้มุสลิมมีทางเลือกที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยมากยิ่งขึ้น

คำถาม : มุสลิมมีเงินออมแล้วเก็บเงินออมกันอย่างไรหากไม่ฝากธนาคารหรือเลือกฝากธนาคารใดหากมีองค์กรการเงินที่ถูกหลักอิสลามมุสลิมจะสนับสนุนมากน้อยแค่ไหน หากเป็นองค์กรที่ไม่ใช่อิสลามการระดมทุนอิสลามเป็นที่นิยมหรือนำเชื่อถือในหมู่มุสลิมมากน้อยอย่างไร

คำตอบ : มุสลิมมีเกราะป้องกันตนเองในเชิงคุณธรรม ความดีสูงมาก ฉะนั้นสิ่งใดที่คลุมเครือมุสลิมจะหลีกเลี่ยง โดยเฉพาะองค์กรที่เกิดขึ้นมาไม่ใช่อิสลาม เขาจะไม่สนับสนุน ไม่เชื่อถือ แม้ว่าจะมีคนมาการ์นต์ก็ตาม เพราะหลักการศาสนาอิสลามมีข้อแตกแยกในประเด็นต่าง ๆ อีกหลากหลาย ทำให้เกิดความเข้าใจในหลักการแตกต่างกันไป ตามกลุ่มก้อน ตามการศึกษา

คำถาม : ใครเป็นผู้นำจิตวิญญาณที่มุสลิมยอมรับในประเทศไทย มีหรือไม่

คำตอบ : มีหลากหลาย แต่ที่สำคัญ ๆ คือจุฬาราชมนตรี ปราชญ์ โต๊ะครู อาจารย์ และโต๊ะอิหม่าม เป็นผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่ลดหลั่นกันไป

คำถาม : ระบบการแต่งตั้งจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของชาวมุสลิมและมุสลิมนานาชาติมากน้อยแค่ไหน

คำตอบ : มุสลิมส่วนหนึ่งให้การยอมรับ และเช่นกันอีกส่วนก็ไม่ยอมรับ ส่วนมุสลิมในระดับนานาชาติเขาเคารพกฎกติกาของแต่ละท้องถิ่น ถ้าไม่ใช่การอธรรม

คำถาม : ธนาคารอิสลามในความเห็นของมุสลิมมีความเชื่อถือมากน้อยแค่ไหนและมุสลิมมุ่งหวังกับธนาคารอิสลาม มากน้อยแค่ไหน เพียงใด และอย่างไร อยากเห็น ไอแบงก์เป็นอย่างไร

คำตอบ : ธนาคารอิสลามฯ ดำเนินการมาหลายปี แต่ไม่ได้ตอบโจทย์ให้กับสังคมมุสลิม และมีผู้บริหารที่ไม่ใช่มุสลิม ยิ่งไปกว่านั้นเป็นเด็กฝากของนักการเมือง ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ธนาคารอิสลามฯ เกิดด้านลบขึ้นเรื่อย ๆ

อยากเห็นแบงก์เข้าถึงสังคมมุสลิมไทยอย่างแท้จริง บริบทหรือวิถีชีวิตของชาวมุสลิมไทยมิให้เป็นกรณีศึกษามากมาย แต่ผู้บริหารมักไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ ง่ายดาย ๆ ชื่อธุรกรรมต่าง ๆ หรือแม้แต่ประเภทบัญชี เรียกตามตะวันออกกลางที่ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษาหลัก เช่น

1. บัญชีวะคิอะห์ ทำไมไม่ตั้งชื่อว่า ออมทรัพย์แบบอิสลาม ให้เข้าถึง เข้าใจ ง่าย ๆ แบบวิถีมุสลิมไทย ที่เขารู้จักบัญชีออมทรัพย์กันอยู่แล้ว ยิ่งคนมีอายุในสังคมมุสลิมไทย เขาไม่ค่อยสัมผัสศัพท์ทางเทคนิคด้านการเงินของภาษาอาหรับ ในอดีตการเรียนศาสนาอิสลามในเมืองไทย นิยมเรียนหนังสือจากภาษามลายู คู่มือได้จากคำพูดของชาวมุสลิมบางค่ายใช้ทับศัพท์มลายู

2. ชุดฟอร์มธนาคาร ทำไมต้องคล้าย ๆ กับแอร์เครื่องบินสิงคโปร์ ใช้ลายปาเต๊ะ เหมือนประเทศอินโดฯ มาเลย์ ทำไมไม่คิดว่าวัฒนธรรมมุสลิม มีชุดกรุง มีเอกลักษณ์ความเป็นมุสลิมภาคกลาง มุสลิมภาคใต้ตอนบน มุสลิมภาคใต้ตอนล่าง มากมายไม่นำมาประยุกต์ใช้ แต่กลับไปเอาเอกลักษณ์ชาติอื่นมาเป็นธีม

ฯลฯ

คำถาม : เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไอที จะขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่และชาวมุสลิมพร้อมที่จะยอมรับเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด

คำตอบ : เป็นคำถามสุดท้ายที่ไม่ค่อยน่าจะถาม ข้ออื่น ๆ ดีมาก แต่ข้อนี้ น่าจะเห็นในเชิงประจักษ์ในสังคม เพราะไม่เฉพาะมุสลิมเท่านั้นที่รับได้กับไอที ทุกชนชาติ สายพันธุ์ไหน ๆ วัฒนธรรมใด ๆ ส่วนใหญ่ก็รับได้ทั้งนั้น นอกจากชนเผ่าที่ห่างไกลการสื่อสารเข้าไม่ถึงความศิวิไลซ์ไปไม่ถึงเท่านั้น

สรุป

จากข้อมูลที่ได้รับรวมถึงบทสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการเงินอิสลาม และนำมาพิจารณาร่วมกับระบบการเงินแบบทุนนิยมในปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เราอาจเห็นได้ว่าระบบการเงินอิสลามกับระบบการเงินดอกเบี้ย ไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้ง 2 ระบบสามารถเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงแต่ในทางปฏิบัติที่แท้จริง เราอาจกล่าวได้ว่าระบบการเงินอิสลามคือระบบการเงินคุณธรรมที่นำหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม หรือคำสอนจากพระผู้เป็นเจ้าที่มีพลังศรัทธาเข้ามาเป็นตัวควบคุมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบทุกภาคส่วนสามารถร่วมขับเคลื่อนอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาค มีความยุติธรรม และจะทำให้สังคมเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยหลักการที่เรียกว่าร่วมทุกข์ ร่วมสุข ร่วมแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน โดยลบข้อจำกัดของความเป็น

เจ้าหนี้ ถูกหนีอย่างสิ้นเชิง จึงก่อให้เกิดความสับสนนั้น ความรักกลมเกลียวในสังคม ด้วยการบริหารระบบเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม ไม่ทำให้เกิดช่องว่างทางสังคมในลักษณะคนรวยยิ่งมีความร่ำรวยมากขึ้น จนกระทั่งกิเลสได้เข้าครอบงำให้เขาเป็นผู้ที่มีจิตใจแข็งกระด้าง และเอาเปรียบสังคมอยู่เสมอ ในทางกลับกันคนยากจนยิ่งมีความยากจนมากขึ้นอย่างทวีคูณ หนีสิ้นสิ้นพันตัวจนกระทั่งมีข่าวการฆ่าตัวตายไปรายแล้วรายเล่าตามที่ได้เห็นได้ในสังคมปัจจุบัน

อิสลามห้ามดอกเบี้ย และอนุมัติกำไรที่ได้จากการลงทุนลงแรงค้าขาย แต่กำไรที่ได้มาจากการค้าขายนั้นต้องเป็นกำไรที่ไม่เข้าข่ายการขูดรีดสังคม โดยกำไรประเภทนี้เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นมาจากการผูกขาดซึ่งเป็นลักษณะของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งการผูกขาดหรือการกักตุนสินค้าไว้เพื่อเก็งกำไรนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลาม ผลกำไรจะต้องไม่ทำให้หน่วยผลิตใหม่เกิดขึ้นอย่างมากมาย และต้องเป็นระดับกำไรที่ไม่ทำให้หน่วยผลิตที่มีอยู่แล้วหายไป นอกจากนั้นก็จะต้องคำนึงด้วยว่าจะไม่มีส่วนใดของสังคมถูกตัดออกจากส่วนแบ่งอันชอบธรรมในระบบการผลิตด้วย ขณะที่อิสลามยอมรับกำไร อิสลามก็ห้ามกิจการดอกเบี้ย

ในกรณีของดอกเบี้ยนั้นแทบจะไม่ต้องพูดถึงเรื่องการขาดทุน เพราะได้ถูกกำหนดไว้ตายตัวแล้ว ขณะที่กำไรเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการจะต้องเสี่ยง กำไรเป็นรายได้ของผู้ประกอบการซึ่งไม่แน่นอนและไม่สามารถรู้ได้ ที่มันไม่แน่นอน เพราะมันเป็นสิ่งที่เหลือจากต้นทุน และที่สำคัญกำไรนั้นคือผลตอบแทนจากการเสี่ยง ที่ไม่สามารถรับรู้ได้ โดยตัวแปรคือผู้ประกอบการที่ดี และมีความสามารถยอมหากำไรได้มากกว่าผู้ที่ไร้ความสามารถ ด้วยความแตกต่างเช่นนี้เอง อิสลามจึงอนุมัติการค้าและประณามดอกเบี้ย และสนับสนุนให้ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการสู่การเป็นผู้ประกอบการที่ดี มีคุณธรรม และมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธนาคารอิสลามเป็นสถาบันการเงินที่ดำเนินธุรกิจไม่ผูกพันกับดอกเบี้ย โดยด้านเงินฝาก ธนาคารอิสลามรับเงินฝากจากลูกค้าในรูปแบบของการฝากเพื่อร่วมลงทุน ซึ่งมีข้อตกลงในการแบ่งปันผลกำไรที่หามาได้ร่วมกัน ทางด้านสินเชื่อ เมื่อลูกค้าไม่มีเงินสดแต่ต้องการซื้อสินค้า ธนาคารจึงไปจัดหาสินค้านั้นมาแล้วขายต่อให้ลูกค้าในราคาบวกกำไร โดยผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปรับเงินฝากจากลูกค้าโดยการให้ดอกเบี้ย และปล่อยเงินกู้ให้ลูกค้าโดยการคิดดอกเบี้ย โดยสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ธนาคารอิสลาม และ ธนาคารพาณิชย์ ดังนี้

ตารางที่ 3-1 : เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ธนาคารอิสลาม และ ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารอิสลาม	ธนาคารพาณิชย์
ใช้หลักการซื้อ/ขาย หรือหลักการค้า	ใช้หลักการให้กู้ยืมเงิน
ทรัพย์สิน คือ สินค้าที่ขาย	เงิน (Money) คือ สินค้า
กำไรจากการค้าและการให้บริการ คือ รายได้	ดอกเบี้ย คือ รายได้
ราคาขายเมื่อตกลงแล้วเปลี่ยนแปลงไม่ได้	ไม่มีราคาขาย
กำไรราคาขายถูกกำหนดจำนวนชัดเจน	ดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
กรณีนี้มีปัญหาใช้หลักคุณธรรม	กรณีนี้มีปัญหาใช้เบี้ยปรับสูงสุด
ค่าปรับเข้าบัญชีกุศล	ค่าปรับเป็นรายได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยนั้นรัฐบาลยังไม่มีแนวคิดที่จะยุบหรือปิดธนาคารแต่ได้หาแนวทางการแก้ปัญหาให้ตรงจุดมากที่สุดเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจให้กับพี่น้องชาวมุสลิม

ปัญหาต่าง ๆ ของชาวมุสลิมรวมถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นสาเหตุหลักคือปัญหาเศรษฐกิจและปากท้องชาวมุสลิม เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนตามหลักการเศรษฐกิจอิสลามได้ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ต้องเริ่มแก้ไขให้ตรงจุด โดยเฉพาะความรู้ในการประกอบธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวมุสลิมในประเทศไทยนั้นสืบเชื้อสายมาจากชาวมลายู ซึ่งมีความเรียบง่ายสมถะ ไม่จวนจวนในการทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ประการสำคัญหากขาดความรู้ในการดำเนินธุรกิจไม่เข้าธุรกิจก็จะเกิดปัญหา ดังนั้นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาวมุสลิมนั้นต้องแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และมีความบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 4

วิเคราะห์วิธีการดำเนินการและผลในการนำเศรษฐกิจศาสตร์

อิสลามและระบบข้อมูลสารสนเทศมาใช้

ในการแก้ปัญหาชุมชนมุสลิม

สรุปลักษณะที่โดดเด่นและสำคัญของระบอบเศรษฐกิจศาสตร์อิสลาม

1. ทรัพย์ทุกประเภท ถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ แต่เพียงผู้เดียวส่วนมนุษย์เป็นผู้มีหน้าที่ดูแลความโปรงปรานชนิดนี้ โดยที่พระองค์อัลลอฮ์ ได้ทรงบันดาลให้มันมีความสะดวกง่ายดายกับมนุษย์ และเป็นการรับใช้มนุษย์
2. ถือเป็นหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ ที่จะต้องใช้จ่ายทรัพย์ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้มีกรรมสิทธิ์ที่แท้จริง คือ อัลลอฮ์ จึงจำเป็นจะต้องใช้จ่ายมันเพื่อสนองตอบคำบัญชาของพระองค์ เพื่อก่อให้เกิดระบอบที่เป็นรูปธรรม
3. แท้จริงแล้วพระองค์อัลลอฮ์ ได้ทรงเรียกร่องปวงบ่าวของพระองค์ ให้ใช้จ่ายทรัพย์ในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหมด และเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของมวลมนุษย์
4. ระบอบเศรษฐกิจศาสตร์อิสลาม ได้ประสานด้านวัตถุกับจิตวิญญาณเข้าด้วยกัน ภายใต้การผูกมัดบริบททางเศรษฐกิจกับบริบททางจริยธรรม บนบรรทัดฐานความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการประกอบธุรกรรม และการแลกเปลี่ยน
5. มีคุณสภาพในการดูแลผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของปัจเจกชนและสังคม
6. มีความปานกลางในการใช้จ่ายและใช้สอยโดยห้ามพฤติกรรมที่สุรุ่ยสุร่าย
7. อิสลามห้ามการสะสมทรัพย์ และเรียกร่องให้เอาทรัพย์สู่สนามการลงทุน โดยถือว่าการสะสมทรัพย์เป็นอาชญากรรมที่เลวร้าย ที่จะได้รับการลงโทษอย่างรุนแรง
8. เงินตราทำหน้าที่สำคัญในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากมีความง่ายง่ายในการประกอบการ และเป็นตัวขับเคลื่อนพลังต่าง ๆ

แนวทางเศรษฐกิจของอิสลาม

มีลักษณะพื้นฐาน 2 ประการดังนี้

1. ความเป็นจริง คือ ระบบเศรษฐศาสตร์ที่เป้าหมายต้องมีความเป็นจริง เนื่องจากเนื้อหาของระบบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ สามารถขับเคลื่อนเป็นเนื้อเดียวกับความเป็นจริงของมนุษย์ทั้งในด้านธรรมชาติ และคุณสมบัติเฉพาะของมนุษย์ โดยที่ระบบเศรษฐศาสตร์อิสลามถูกวางบนพื้นฐานของการมีวิสัยทัศน์ในแง่ความเป็นจริงของมนุษย์ตลอดกาล

2. จริยธรรม คือ อิสลามมิได้ให้ความสำคัญด้านเนื้อหาของทฤษฎีด้านเดียว คือการทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ แต่อิสลามให้ความสำคัญด้านจิตวิญญาณ เพื่อเป็นเส้นทางที่ใช้เดินทางไปพร้อม ๆ กับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

โดยเหตุนี้ อิสลามจึงได้ผสมกลมกลืนระหว่างกลไกด้านจิตวิญญาณ เพื่อเป็นเส้นทางที่ใช้เดินทางไปพร้อม ๆ ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อิสลามจึงได้ผสมกลมกลืนระหว่างกลไกด้านจิตวิญญาณ กับกลไกด้านวัตถุ ด้วยเส้นทางที่จะนำไปสู่การทำให้จุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้มีความเป็นจริง

ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงได้บัญญัติข้อบังคับเกี่ยวกับการครอบครองทรัพย์เมื่อครบเงื่อนไข จำเป็นจะต้องจ่ายซะกาตซึ่งถือเป็นอิบาเดฮ์ (การภักดีพระเจ้า) ทางศาสนา สิ่งดังกล่าวจะออกมาจากจิตที่เปี่ยมไปด้วยความศรัทธาที่ไร้สิ่งอื่น เป็นพลังมหาศาลที่ผลักดันมนุษย์ให้เข้าร่วมในการขับเคลื่อน เป้าหมายของเศรษฐศาสตร์อิสลามให้เป็นรูปธรรม มีศักยภาพอยู่ในครรลองของเจตนารมณ์ของศาสนา และเป็นการแสวงหาความพอพระทัยจากอัลลอฮ์ ﷻ และการเข้าใกล้ชิดพระองค์

แท้จริงหลักจริยธรรมด้านเศรษฐศาสตร์อิสลาม ยังไม่เกิดในรูปแบบที่สมบูรณ์ และครอบคลุมในโลกอิสลาม ยกเว้นจะเกิดอยู่เฉพาะกลุ่มบางกลุ่ม ที่ถือว่าเป็นตัวอย่างในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นหากมีนักคิดหรือนักนิติศาสตร์อิสลามคนใดไม่กลับมาทำให้เกิดเป็นรูปธรรมในรูปของหลักบรรทัดฐานของแนวคิดเศรษฐศาสตร์แล้ว มิได้หมายความว่าในภาพรวมมันคือหลักจริยธรรมของเศรษฐศาสตร์ที่ถูกนำมาปฏิบัติตาม

ข้อดีของแนวคิดอิสลามเกี่ยวกับเรื่องธนาคาร

ถ้าหากวิเคราะห์กันอย่างถี่ถ้วนแล้ว เราจะพบความจริงที่ว่าธนาคารสมัยใหม่ คือผู้ให้สินเชื่อบริการที่มีอิทธิพลในทางตรงกันข้ามกับความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ กล่าวคือโดยปกติแล้ว ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยจากเงินกู้ที่นำไปลงทุนทางอุตสาหกรรม เพราะธนาคารไม่ได้มี

หุ้นส่วนอยู่ในกิจการอุตสาหกรรมด้วย ธนาคารในระบบทุนนิยมจึงเปรียบได้กับธุรกิจที่จะกอบโกยผลกำไรแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงว่าผู้อื่นจะเป็นอย่างไร ดังนั้น ธุรกิจที่กู้เงินมาจากธนาคารจึงต้องหลีกเลี่ยงการขาดทุนด้วยการคิดผลกำไรให้เหนือกว่าอัตราดอกเบี้ยที่จะต้องจ่าย หรือจะให้พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ผลิตจำต้องบวกดอกเบี้ยเข้าไปเป็นต้นทุนด้วย

ในที่สุด ผลร้ายทั้งหลายก็จะตกอยู่กับประชาชนผู้บริโภค และนำมาซึ่งความตกต่ำทางเศรษฐกิจ แต่ธนาคารอิสลาม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ามีฐานะเป็นหุ้นส่วน ความตกต่ำทางเศรษฐกิจจึงมีอยู่น้อยมาก หรือถ้าหากว่ามีความตกต่ำเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่น ธนาคารอิสลามก็ยังอยู่ในฐานะที่ดีกว่าธนาคารในระบบทุนนิยมในการที่จะเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์นั้น เพราะอัตราดอกเบี้ยซึ่งทำให้ “การฟื้นขึ้นจากความตกต่ำ” ช้าลงไม่มีอิทธิพลใด ๆ ในระยะที่มีการตกต่ำทางเศรษฐกิจ

ขณะเดียวกัน ในฐานะที่เป็นหุ้นส่วน ธนาคารก็ต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการได้ผลกำไรและขาดทุนเช่นกัน แต่ในระบบอิสลามนั้น โอกาสที่จะขาดทุนมีน้อยมาก เพราะธนาคารมีความชำนาญและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเงินทุนเป็นอย่างดี และความร่วมมือกันอย่างดีระหว่างเงินทุนกับการอุตสาหกรรมจะเป็นสิ่งก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ความเจริญรุ่งเรืองทางอุตสาหกรรม และการสูงขึ้นของรายได้ประชาชาติ

ในระบบดอกเบี้ย ธนาคารจะเกิดปัญหาการว่างงานหนักขึ้น เพราะอัตราดอกเบี้ยสูงก่อให้เกิดการลงทุนต่ำ นักธุรกิจและนายทุนไม่อยากจะลงทุน เมื่ออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนน้อยกว่ากระแสอัตราดอกเบี้ย ตัวอย่างเช่น ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยทั่วไปในท้องตลาดอยู่ในระดับ 4% และถ้าหากจะมีการลงทุน สมมติว่าลงทุนในการชลประทานซึ่งให้ผลตอบแทน 3% ดังนั้น ในทัศนะของนายทุนแล้ว จะเห็นว่ากิจการชลประทานไม่น่าลงทุน ผู้เอาเงินไปฝากธนาคาร แล้วนอนอยู่ที่บ้านเฉย ๆ ก็ยังได้มากกว่า

ดังนั้น การลงทุนจึงไม่เกิดขึ้น แม้ว่าบางทีการลงทุนนั้นอาจจะมีประโยชน์ทางอ้อมกับสังคมบ้างก็ตาม ผลก็คือ ทรัพยากรจะถูกทิ้งไปโดยไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ การจ้างงานก็จะน้อยลง เคนส์จึงยอมรับว่าอัตราดอกเบี้ยมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างมาตรฐานระดับการจ้างงาน ทั้งนี้เนื่องจากประสิทธิภาพสุดท้ายของทุน (Marginal efficiency of capital) ถูกดึงให้ต่ำลงโดยอัตราดอกเบี้ย

ถ้าจะถามว่า อิสลามมีเหตุผลที่เหมาะสมอันใด ถึงไม่อนุญาตให้มีดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อการประกอบธุรกิจหรือลงทุน คำตอบก็คือ ขอให้ท่านได้พิจารณาว่า ถ้าหากมีความแตกต่างระหว่าง “ผู้ถือหุ้น” กับ “ผู้ถือพันธบัตรการลงทุน” นั้นใด “กำไร” กับ “ดอกเบี้ย” ก็ย่อมแตกต่างกันฉนั้น

อิสลามห้ามดอกเบี้ย เพราะอัตราดอกเบี้ยไม่มีอิทธิพลต่อปริมาณการออม ดอกเบี้ยก่อให้เกิดความตกร้าเรื้อรัง ทำให้มีปัญหาการว่างงานมากขึ้น และในที่สุดก็จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ธนาคารสมัยใหม่คิดอัตราดอกเบี้ยโดยไม่คำนึงถึงการขาดทุนและผลกำไรของนักธุรกิจ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ภายใต้ระบบทุนนิยม ดอกเบี้ยจึงเป็นสิ่งที่คอยตัดโอกาสที่จะสร้างคุณภาพทางเศรษฐกิจขึ้นในสังคม และเพื่อต่อต้านระบบนี้ อิสลามจึงได้พยายามที่จะสร้างความเสมอภาคขึ้นโดยผ่านทางกระบวนการ “ชะกาต” บนเงินทุนส่วนเกิน ทั้งนี้เพื่อที่จะกระจายความมั่งคั่งจากคนมั่งมีไปสู่คนยากจน

การเงินอิสลามกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บางคนอาจคิดว่าระบบการเงินธนาคารอิสลามเป็นสิ่งที่ไม่อาจนำมาปฏิบัติได้ เพราะจะทำให้ประเทศที่ใช้ระบบธนาคารแบบนี้ต้องถูกโดดเดี่ยวจากส่วนอื่น ๆ ของโลก และจะก่อให้เกิดความเสียหายในด้านการค้าระหว่างประเทศ ความจริงแล้ว ระบบธนาคารอิสลามไม่ใช่ของแปลกหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากใด ๆ อย่างที่วิตกกังวลอยู่เลย เพราะถ้าหากประเทศต่าง ๆ ของโลกที่มีทฤษฎีการเมืองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน สามารถอยู่เคียงข้างกันและทำมาค้าขายซึ่งกันและกันได้แล้ว ก็ไม่มีเหตุผลว่า ทำไมประเทศที่ใช้ระบบธนาคารอิสลามจะต้องถูกโดดเดี่ยวหรือแยกขาดออกไปจากส่วนอื่น ๆ ของโลก

ประการที่สอง ถ้าปราศจากการขาดทุนทางการค้าระหว่างประเทศ ธนาคารอิสลามก็สามารถที่จะส่งเสริมปริมาณสินค้าระหว่างประเทศได้ เพราะธนาคารสมัยใหม่จะหารายได้จากการค้าระหว่างประเทศโดยรับค่าจ้างจากการบริการต่าง ๆ เช่น การรับแลกเปลี่ยนเงินตรา การรับและเก็บสัญญาซื้อขาย เป็นต้น แต่ในระบบอิสลาม ธนาคารจะเสนอบริการเหล่านี้ให้โดยไม่คิดค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าหากว่าธนาคารเป็นหุ้นส่วนกับนักธุรกิจ ยิ่งไปกว่านั้นธนาคารจะช่วยนักธุรกิจให้พ้นจากสภาพการเงินที่ฝืดเคือง เพื่อที่อุปสงค์และอุปทานของสินค้าจะสามารถปรับตัวได้อีกด้วย

ประการสุดท้ายหลักการเศรษฐศาสตร์การเงินอิสลามค่อนข้างจะเหมาะสมกับหลักการธนาคารระหว่างประเทศ เพราะโลกสมัยใหม่จะโดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็แล้วแต่ กำลังมีแนวโน้มมาทางปรัชญาทางเศรษฐกิจอิสลามมากขึ้นทุกที

การนำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนมุสลิม

ประชากรมุสลิมในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่มีตัวเลขที่ชัดเจนที่จะสามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ จึงทำให้ไม่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่ความรุนแรงในปัจจุบันเนื่องจากชาวมุสลิมไม่ได้รับการดูแลที่ดีจากภาครัฐ เช่นเดียวกับศาสนาอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงถูกชักนำในทางผิด ๆ ได้ง่าย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้มุสลิมเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันเองในชุมชน

ปัญหาของชุมชนมุสลิมอาจแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ปัญหาอาชญากรรม
2. ปัญหายาเสพติด และอบายมุขอื่น ๆ
3. ปัญหาความแตกแยก และการทะเลาะวิวาท
4. ปัญหาด้านโอกาสทางสังคมและการประกอบอาชีพ

สำหรับระบบสารสนเทศที่สร้างขึ้นเพื่อชุมชน มีทั้งหมด 3 ระบบงาน ได้แก่ ระบบบริหารการพักอาศัยและพยาบาล ระบบงานรองรับด้านการขนส่งความช่วยเหลือ และระบบงานฐานข้อมูลชุมชนที่มีระบบงานรองรับด้านการขนส่งความช่วยเหลือ โดยเป็นการรองรับการบริหารและจัดการด้านพื้นที่พักอาศัย สถานที่ส่งของ เส้นทางขนส่ง สามารถตอบโต้ภัยประวัตติการขนส่งสิ่งของช่วยเหลือเมื่อมีเหตุการณ์จากภัยธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน และระบบงานฐานข้อมูลชุมชน เป็นการรองรับการบริหารและจัดการด้านข้อมูลบ้านพักอาศัย และข้อมูลสมาชิกของประชาคมในชุมชน ข้อมูลอาชีพ ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ข้อมูลสินค้าเด่นในชุมชน ตลอดจนข้อมูลสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่อให้หน่วยงาน หรือองค์กร สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปพัฒนา แก้ปัญหาได้ตรงจุด และเสริมสร้างจุดแข็งของชุมชนได้ โดยระบบสารสนเทศถือเป็นหนึ่งในความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่อาจยังไม่เป็นที่แพร่หลายต่อการใช้งานภายในชุมชนนัก ซึ่งหากมีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ได้ภายในชุมชน จะสามารถทำให้ระบบการบริหารงานภายในชุมชนมีประสิทธิภาพได้ ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันต่อไปในอนาคต ซึ่งในอนาคต จะมีการขยายการติดตั้งและพัฒนาระบบสารสนเทศไปยังชุมชนต่าง ๆ เพิ่มเติม

การใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

การใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเข้าถึงชุมชนมุสลิมซึ่งจะเป็นสังคมปิดที่ยังไม่พร้อมที่จะรับหรือให้ข้อมูลตรง ๆ ดังนั้นการเข้าถึงชุมชนมุสลิมโดยที่ผู้อาศัยในชุมชนไม่รู้สึกว่าคุณคุกคามหรือทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปสามารถผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

1. สถานพยาบาล
2. โรงเรียนหรือสถานศึกษา
3. ธุรกิจค้าปลีกในชุมชน

ดังนั้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนนั้นต้องอาศัยข้อมูลที่เพียงพอ ดังนั้นต้องมีระบบปฏิบัติการที่ดีที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลออกมาได้อย่างแม่นยำเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐานที่มีอยู่แล้วและเข้าถึงชุมชนได้ทันที ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศไร้สาย เชื่อมประชากรในชุมชนและระหว่างชุมชน เพื่อหยั่งรู้ความต้องการ และผลผลิตของชุมชนในการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนทุกมิติ อาทิเช่น ครอบครัว การค้าขาย การเงิน การลงทุน โดยมีรูปแบบการพัฒนาธุรกิจตัวอย่างและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในธุรกิจนั้น ได้อย่างถูกต้องและกลมกลืนตามหลักเศรษฐศาสตร์การเงินอิสลาม

1. สถานพยาบาล

สถานพยาบาลเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ใช้เข้าถึงชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะสนองความต้องการของชุมชนในเรื่องของ สุขภาพ อาทิ เช่น สามารถบอกได้ว่าชุมชนนั้น ๆ มีประชากรอายุ เพศ เป็นอย่างไร มีความต้องการ รักษาโรคอะไรบ้างให้เพียงพอ หรือการจัดการแพทย์พยาบาลที่ให้ความเชี่ยวชาญสำโรคที่มีในชุมชนนั้น และต้องถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

2. โรงเรียนหรือสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นอีกช่องทางที่สามารถบอกตอบสนองความต้องการทางการศึกษา โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดี การตอบสนองความต้องการทางการศึกษานั้นถือเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากการปลูกฝังในสถาบันศึกษาจะสามารถปกป้องกันปัญหาสังคมได้ตั้งแต่ต้นทางซึ่งต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาที่ดีเป็นเกราะกำบังที่ดีและไม่ถูกชักจูงไปในทางที่ผิด

ดังนั้นในการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทยนั้นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากปัจจุบันได้รับความสนใจจากบุคคลต่างศาสนาที่ต้องการทราบเกี่ยวกับหลักการดำรงชีวิตและวิถีคิดของมุสลิม

3. ธุรกิจร้านค้าปลีกในชุมชน

ร้านค้าปลีกในชุมชนถือว่ามีมูลค่ามหาศาลและใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของชุมชนมุสลิมมากที่สุด ความต้องการสินค้าของชุมชนมุสลิมนั้นแตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ เนื่องจากสินค้าและบริการต้องถูกต้องตามหลักของศาสนาอิสลาม ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการสินค้าใน

ร้านค้าชุมชนมุสลิมนั้นยังไม่มีใครเก็บข้อมูลและทราบข้อมูลที่แท้จริง และยังไม่ได้นำใช้เทคโนโลยี มาช่วยในการเก็บและวิเคราะห์เพื่อตอบสนองความต้องการในชุมชนรวมไปถึงการกระจาย ทรัพยากรจากชุมชนหนึ่งไปอีกชุมชนหนึ่งเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าได้อย่างดี

ในการเก็บข้อมูลผ่านร้านค้าชุมชนนั้นจำเป็นต้องใช้ระบบปฏิบัติการที่น่าเชื่อถือ เข้ามาแทนที่ระบบการจดและจำที่ใช้กันอยู่ในชุมชนหรือผู้ประกอบการรายย่อย ระบบปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์นั้นนอกจากบันทึกแล้วยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ออกมาได้แม่นยำกว่าเพื่อ ให้การบริหารความต้องการของชุมชนได้ดีมากยิ่งขึ้น

สร้างธุรกิจชุมชนโดยใช้ระบบตัวแทน

ธุรกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเพียง 5% เท่านั้นที่สามารถอยู่รอด ต่อไปได้ ซึ่งนั่นหมายความว่าในแต่ละปีประเทศไทยมีธุรกิจขนาดเล็กถึง 95% ที่ต้องดำเนินธุรกิจอยู่ บนความไม่แน่นอนทางธุรกิจ เรียกได้ว่าตัวเลขนี้ทำให้เกิดคำถามที่น่าตกใจขึ้นมาว่าอะไรคือสาเหตุ ที่ทำให้ธุรกิจชุมชนจำนวนมากเหล่านี้ ไม่สามารถดำเนินธุรกิจไปให้ถึงให้ถึงฝั่งฝันที่ตั้งใจเอาไว้ได้

ปัญหาของธุรกิจชุมชน

จากปัญหาของ "ธุรกิจชุมชน" ที่ทำให้ธุรกิจชุมชนนั้นไม่ประสบความสำเร็จอัน เนื่องมาจากสาเหตุหลัก ๆ ดังนี้

ปัญหาที่ 1 : การรวมตัว

ธุรกิจชุมชนนั้นจะเน้นต่างคนต่างทำและยังไม่เห็นความสำคัญของธุรกิจท้องถิ่น ยังขาดการรวมตัวเพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรอง

ปัญหาที่ 2 : เงินลงทุน

ยังขาดเงินลงทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยเฉพาะชุมชนอิสลาม เนื่องจากระบบ การเงินการธนาคารมองในมุมของความเสี่ยงเป็นหลักดังนั้นและผลกระทบบางอย่างไปให้ ผู้ประกอบการแทน จึงทำให้ผู้ประกอบการในชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องได้ยาก

ปัญหาที่ 3 : การตลาด

ผู้ประกอบการยังขาดความรู้ด้านหลักการตลาด ทำให้ไม่สามารถปรับตัว และแข่งขัน ได้ยาก เนื่องจากคู่แข่งมีความแข็งแกร่งในทุก ๆ ด้านรวมถึงเป็นที่รู้จักมากกว่า

ปัญหาที่ 4 : การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

การบริหารร้านค้าชุมชนหรือร้านค้าปลีกนั้นถือว่าเป็นหัวใจสำคัญมาก เนื่องจากการบริหารร้านค้าชุมชนหรือร้านค้าปลีกนั้นจะต้องมีความรู้ในทุก ๆ ด้าน ต้องมีวินัยสูงและต้องทำอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งยังต้องมีมาตรฐานในการบริหารจัดการด้วย

ปัญหาที่ 5 : เทคโนโลยี

ร้านค้าชุมชนยังขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาเพื่อช่วยในการบริการร้านค้าชุมชน

จากสาเหตุดังที่กล่าวมานั้นธุรกิจชุมชนโดยใช้ระบบการแต่งตั้งตัวแทน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ระบบตัวแทนนั้นจะอาศัยระบบต่าง ๆ ที่บริษัทเจ้าของธุรกิจได้วางเอาไว้เพื่อช่วยให้การบริหารจัดการในทุก ๆ เรื่อง และยังมีการสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จัก เนื่องจากระบบตัวแทนมีร้านค้าตัวแทนอยู่ทั่วประเทศจึงมีอำนาจการต่อรองสูง และยังช่วยลดต้นทุนในการขนส่งอีกด้วย

การสร้าง Brand มุสลิมไปสู่ Brand ระดับโลก

เนื่องจากประชากรมุสลิมในโลกนี้มีประมาณ 1,800-1,900 ล้านคน กลุ่มผู้บริโภคอาหารฮาลาลนับเป็นตลาดที่มีศักยภาพค่อนข้างสูง ดังนั้นมูลค่าตลาดอาหารฮาลาลในโลกน่าจะประมาณ 6,000,000 ถึง 8,000,000 ล้านบาท (ประมาณ 150,000-200,000 ล้านเหรียญสหรัฐ) ที่สำคัญตลาดอาหารฮาลาลมีได้จำกัดเฉพาะชาวมุสลิมเท่านั้น แต่ยังได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปด้วย ดังนั้นมูลค่าตลาดอาหารฮาลาลน่าจะมีขนาดใหญ่กว่าที่ประมาณไว้ข้างต้น

มุสลิมถือว่าเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือ 1 ใน 3 ของโลก แต่เป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจที่ปัจจุบันยังไม่มี Brand ที่เป็นของมุสลิมเองที่เป็นที่นิยมระดับโลก ซึ่งหากมองแค่จำนวนประชากร Muslim Brand ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจมองข้ามได้ได้เลย ปัจจุบันส่วนใหญ่การสร้าง Brand ของมุสลิมจะมุ่งไปที่วงการอาหารเท่านั้นเนื่องจากมีความชัดเจนทางด้านวัฒนธรรมมากกว่า แต่จริง ๆ และอาหารฮาลาล นั้นไม่ใช่อาหารสำหรับชาวมุสลิมแต่อย่างใดถือว่าเป็นอาหารที่สะอาดปลอดภัยและดีต่อสุขภาพสามารถทานได้ทุกศาสนาแต่ก็ยังไม่สามารถสร้าง Brand ให้เป็นที่นิยมได้ยังคงจำกัดอยู่ในวงของมุสลิมเท่านั้น หากมองถึงวัฒนธรรมของมุสลิมแล้วยังมีสิ่งที่น่าสนใจในหลายวงการอาทิเช่น

1. อาหาร ต้องถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามสะอาดปลอดภัย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งต้องห้าม

2. การแพทย์ การแพทย์สำหรับมุสลิมนั้นต้องคำนึงถึงหลักการอิสลามและประเพณี เช่น การเข้าใจในการจ่ายยาของแพทย์ในช่วงถือศีลอด หรืออื่น ๆ ที่ผสมผลต่อเรื่องของศาสนา
3. การบริการและการท่องเที่ยว
4. การเงินการธนาคาร
5. แฟชั่นต่าง ๆ
6. การศึกษา

สาเหตุที่ Brand มุสลิมไม่ประสบความสำเร็จ

1. ไม่ได้มีการสร้างให้เกิดการรับรู้ ให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป
2. ชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีแบบชีวิตสมถะ ดังนั้นการสร้างแบรนด์จึงออกมาดูไม่ทันสมัย

3. ขาดความรู้ในการสร้างแบรนด์

ศาสนาอิสลามถือเป็นศาสนาที่มีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย, การปฏิบัติตน, การปฏิบัติตามศาสนกิจ, อาหาร ดังนั้นแนวทางในการสร้างแบรนด์ต้องใช้หลักการสร้างแบรนด์แบบ Cultural Branding โดยแนวคิดคร่าว ๆ ของมันก็คือ การเชื่อมโยงเอาอัตลักษณ์ (Identities) ของสินค้าผลิตภัณฑ์ หรือบริการเข้ากับอัตลักษณ์ของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม ซึ่งนั่นหมายความว่า Cultural Branding ไม่ได้ทำหน้าที่แค่ขายตัวผลิตภัณฑ์หรือชื่อยี่ห้อเท่านั้น แต่ได้ลึกลงเข้าไปถึงรูปแบบการใช้ชีวิต (lifestyle) และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันกับสินค้าหรือบริการทั้งหมดด้วย

หัวใจของการสร้างแบรนด์แบบ Cultural Branding นั้นอยู่ที่การสื่อสาร (Communications) เนื่องจากผู้บริโภคทุกวันนี้จะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ก็เพื่อสัมผัสกับ "โลกอีกใบ" ที่เต็มไปด้วยเรื่องราวแปลกใหม่ โดยสินค้าหรือบริการจะทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางหรือยานพาหนะ ที่นำพาผู้บริโภคไปสัมผัสกับประสบการณ์ดังกล่าวเท่านั้น

Cultural Branding นี้ มีองค์ประกอบหลัก 5 ประการที่อาจเรียกได้ว่าเป็นบันได 5 ขั้นสู่ความสำเร็จของเส้นทางนี้ อันได้แก่

1. การสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับแบรนด์

คือ การค่อย ๆ สร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ให้ผู้บริโภคได้เข้ามาสัมผัส (โดยต้องเป็นประสบการณ์ที่ตรงกับความสนใจของผู้บริโภคเป้าหมาย) แบรนด์ที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ แบรนด์ที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่ว่านี้ได้ในทุก ๆ กิจกรรม

ของชีวิตประจำวัน การกระทำเช่นนี้จะช่วยให้ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์อย่างต่อเนื่อง ช่วยสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในโลกของสินค้าและบริการได้ ดังนั้นการสร้างแบรนด์มุสลิมเองต้องสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับแบรนด์ที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดี ตอบสนองความสนใจของผู้บริโภคได้เป้าหมายทั้งที่เป็นมุสลิมและศาสนาอื่น และไม่ให้อุ้เป็นมุสลิมหรือเชิงศาสนามากเกินไป ต้องคุ้นสมัยและเป็นมิตรกับทุกศาสนา

2. สร้างกลุ่มหรือชุมชน

ให้นึกถึงสถานที่ คือ การสร้างประสบการณ์ในรูปแบบของ "พื้นที่" สำหรับผู้ที่สนใจในสิ่งเดียวกัน ยกตัวอย่าง เช่น ถ้าจะขายอาหารมุสลิม ต้องทำให้เหมือนกับได้ทานจากต้นตำหรับจริง ๆ แทนที่จะเป็นแค่การบรรยายสรรพคุณแค่ในแผ่นพับเท่านั้น

3. ขายสินค้าต่อคนเป็นกลุ่ม

นำเสนอสินค้าในรูปแบบของ "กิจกรรมต่าง ๆ" ที่คนเป็นกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมกันได้

4. เรียนรู้เรื่อง "ภาษา"

การใช้ภาษาในระดับที่เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะภาษาที่ใช้ภายในร้านค้า ควรเป็นภาษาพูดที่ผู้บริโภคเป้าหมายใช้พูดกันจริง ๆ ในชีวิตประจำวัน ไม่ควรใช้ศัพท์เทคนิคที่ยากจะเข้าถึง นอกจากนั้น ภาษาในการสื่อสารควรเป็นภาษาที่สนุก เร้าอารมณ์ ไม่น่าเบื่อ

5. สร้างวัฒนธรรมขึ้นมา

ผู้ผลิตต้องเป็นผู้นำเทรนด์ในด้านนั้น ๆ อย่างเช่น สำหรับสินค้าประเภทอาหาร ผู้ผลิตต้องเป็นผู้นำเรื่อง "เทรนด์การบริโภค" และเข้าใจจิตวิทยาอย่างถ่องแท้ว่าที่จริงแล้ว เทรนด์ในการบริโภคไม่ได้เปลี่ยนไปตามความต้องการในการบริโภค แต่เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามรสนิยมเฉพาะตัว ดังนั้น ถ้าหากคุณเข้าใจผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำเอามาพัฒนาเป็น "วัฒนธรรม"

การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดในการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญต่อความเข้มแข็งของชุมชนเป็นอันดับต้น ๆ ของเป้าหมายในการพัฒนา มีทฤษฎีในการพัฒนาชุมชนมากมาย ที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการและนักปฏิบัติ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

ในประเทศไทยของเรา มีนักวิจัยจำนวนมากที่เข้า ๆ ออก ๆ ชุมชน เพื่อดำเนินการวิจัย บางกลุ่มก็เน้นทำวิจัยเพื่อเรียนรู้ชุมชนเป็นหลัก หรือบางกลุ่มจากภาครัฐและภาคเอกชนได้ลงมือพัฒนาชุมชนจริง ๆ โดยใช้แนวคิดและวิธีการต่าง ๆ กัน แต่เราก็จะพบว่า มีชุมชนจำนวนมาก ซึ่ง

เป็นชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนเข้มแข็ง ยิ่งถ้ามองในเรื่องที่เป็นหัวใจหลักของการพัฒนาชุมชน เช่น เรื่องการศึกษา การเมืองในระดับท้องถิ่น และการเมืองระดับชาติแล้ว เราก็ยังเห็นความล้มเหลวชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาชุมชนตลอดเวลาที่ผ่านมาไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ เนื่องจากปัญหาสำคัญอยู่ 4 ประการด้วยกัน คือ

1. ปัญหาจากตัวนักพัฒนา (พัฒนากร)

ที่มีความรู้ ความเข้าใจและอุดมการณ์ ในการพัฒนาไม่ดีพอ เมื่อต้องเข้าไปอยู่ในชุมชน และต้องเผชิญกับปัญหาและความยากลำบากทั้งของตนเองและของประชาชน จึงขาดขวัญกำลังใจ ไม่สามารถดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดการพัฒนาได้ หรือเกิด ความท้อถอย ไม่สามารถทำงานอุทิศทุ่มเทให้กับการพัฒนาได้อย่างเต็มที่

2. ปัญหาจากวิธีการดำเนินงานของรัฐบาล

ซึ่งมีทั้งในแง่การพัฒนาและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมี ลักษณะที่สวนทางกัน คือ การพัฒนานั้นประชาชนต้องริเริ่มและดำเนินการเอง แต่การประชาสัมพันธ์นั้นรัฐสนับสนุนให้เปล่า จึงทำให้ประชาชนเกิดความสับสน และไม่อยากเข้าร่วม กระบวนการพัฒนา รอคอยแต่การสงเคราะห์

3. ปัญหาความซ้ำซ้อนของกิจกรรมการพัฒนา

เพราะมีหน่วยงานองค์กรหลาย ๆ องค์กรที่เข้าไป ทำงานเดียวกัน ซึ่งอาจมีรูปแบบวิธีการทำงานที่เหมือนหรือต่างกัน ทำให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องด้วย เกิดความสับสนและในขณะเดียวกันหน่วยงานเหล่านั้น ก็แก่งแย่งงานกันเพื่อให้ได้งบประมาณ และ โยนความรับผิดชอบไปให้หน่วยงานอื่นเมื่อเกิดปัญหา

4. ปัญหาการถือราษฎร์บังหลวง

มีนักพัฒนาจำนวนไม่น้อยที่เบียดบังงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ไปใช้ เพื่อประโยชน์ส่วนตัว รวมทั้งการเบียดบังเวลาทำงานไปทำงานอื่น ซึ่งเป็นงานส่วนตัวอีกด้วย

ความล้มเหลวเหล่านี้จะสามารถอธิบายได้โดยใช้ทฤษฎีหลาย ๆ ทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ร่วม ทฤษฎีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ หรือทฤษฎีสังคมความรู้ (Knowledge-based Community Development) คำอธิบายเหล่านี้จะสามารถอธิบายความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชนได้ดี สำหรับชุมชนที่มีธรรมชาติไม่ซับซ้อนเกินไป แต่สำหรับชุมชนมุสลิมซึ่งอาจจะถือว่าเป็นชุมชนชายขอบ (Marginalized Communities) ทฤษฎีเหล่านี้จะไม่สามารถอธิบายความล้มเหลวของชุมชนอย่างเพียงพอ ดังนั้นการพัฒนาชุมชนมุสลิมที่อยู่ตรงขอบทั้งในเชิงวัฒนธรรม

ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์เหล่านี้ จะต้องใช้มุมมองรอบด้าน เนื่องด้วยความซับซ้อนทางด้านวัฒนธรรม และ โครงสร้างทางสังคม ที่มีรากฐานมาจากศาสนา อิสลาม สิ่งหนึ่งที่สะท้อนถึงความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชนมุสลิม ชุมชนมุสลิม มักจะมีปัญหาหนักกว่าชุมชนชาวพุทธในบริเวณเดียวกัน มีคุณภาพชีวิตที่ด้อยกว่า มีปัญหาในเรื่องยาเสพติดและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างรุนแรงกว่ามาก ทั้ง ๆ ที่รัฐพยายามให้ความเท่าเทียมในเรื่องโอกาสต่าง ๆ แทบ ทุกด้าน ภาพความเป็นจริงของชุมชนมุสลิมที่มีปัญหารุมเร้าในขณะนี้ นอกจากที่เราจำเป็นต้องทำ ความเข้าใจธรรมชาติของชุมชนอย่างจริงจังแล้ว เราจะต้องมองให้ข้ามกรอบเดิม ๆ ของการพัฒนาชุมชน และสร้างนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยต้นทุนเดิมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างทางสังคม ที่มีรากฐานมาจากศาสนา การเชื่อผู้นำ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันมัธยศ รวมไปถึง การทำงานร่วมกันกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน คำถามที่ตามมา ก็คือ เราจะทำงานร่วมกันบนแพลตฟอร์มไหน เราจะสร้างกลไกและใช้กลไกเหล่านี้ ในการขับเคลื่อนการ เปลี่ยนแบบบูรณาการและสมดุลได้อย่างไร การเล่นเกมเมืองมากเกินไปของผู้นำชุมชน การพัฒนาชุมชนแบบ แยกส่วน ความรักสบายไม่ทุ่มเทของทั้งนักพัฒนาและประชาชนในชุมชนเอง นั่นก็คือ ภัยหลักของการ พัฒนาชุมชนก็คือการเปลี่ยนวิถีคิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holders) ทั้งหมด การเปลี่ยนวิถี คิดเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายในที่ยั่งยืน ซึ่งตรงข้ามกับการเปลี่ยนแปลงที่อาศัยความกดดันภายนอก ซึ่ง ไม่ยั่งยืน อาจจะทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนไปตามสถานการณ์อย่างรวดเร็ว แต่ไม่ใช่เป็นการพัฒนาที่ ถาวร

จากความจริงและสมมติฐานข้างต้นจึงได้พยายามหารูปแบบในการพัฒนาชุมชนมุสลิม ภายใตกรอบ ความคิดเบื้องต้นดังต่อไปนี้

1. ให้กำหนดเป้าหมายไปที่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

นั่นก็คือการกำหนดไปที่การเปลี่ยนแปลงวิถีคิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มากที่สุด กระบวนการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน จะต้องเน้นที่การพัฒนาคนเป็นอันดับแรก

2. การพัฒนาคนจะต้องมีความต่อเนื่องที่แท้จริง

จะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายในหัวใจ (Internalization) ของสมาชิกชุมชนจริง ๆ ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงชั่วคราวที่เกิดจากการกระตุ้น หรือ ความกดดันจากภายนอก (Externalization) ผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงจะต้องค่อย ๆ สร้างความ เชื่อถือและความไว้วางใจจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำชุมชน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำที่ไม่เป็นทางการ)

3. ให้ค้นหาต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมของชุมชน

เสริมสร้างให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น แล้ว ค่อย ๆ ต่อยอด หรือขยายฐานให้กว้างขึ้น
ครอบคลุมวิถีชีวิตในชุมชนอย่างครบวงจร

4. การพัฒนาแม้ว่าจะจะเป็นชุมชนเล็กขนาดไหนก็ตาม

ผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง จะต้องมองปัญหา และวางมาตรการแก้ไขอย่างครบ
วงจร การแก้ปัญหาเป็นจุด ๆ มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้น้อยในระยะยาว แม้ว่าจะเป็นการ
ลงทุนต่ำก็จริงในระยะสั้น แต่เมื่อมองระยะยาวกลับเป็นต้นทุนที่สูง และได้ผลไม่คุ้มค่า เนื่องจากไม่
สามารถสร้างผลกระทบที่เป็นลูกโซ่หรือสร้างห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มที่ต่อเนื่องได้อย่างแท้จริง

5. ในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

ให้ทุ่มทรัพยากรและความพยายามไปที่การพัฒนาประชากรที่เป็นผู้นำ หรือผู้มี
ศักยภาพสูงก่อน ทั้งนี้เพื่อลดความเสียดทานในการขับเคลื่อน และ เพิ่มแรงขับที่เกิดขึ้นภายใน
ชุมชนเอง ในระยะยาวผู้นำทั้งที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้ จะเป็นกำลังหลักในการ
ขับเคลื่อนแทนแรงขับเคลื่อนจากภายนอก (External Forces) และตัวกระตุ้น การเปลี่ยนแปลง
(Change Agents) เร็วขึ้น

6. ผู้เริ่มต้นขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง (Original agents of Changes)

จะต้องพยายามสร้างเอกภาพ ในการทำงานร่วมกันกับชุมชน และหน่วยงานทั้ง
ภาครัฐและเอกชน ให้พยายามสร้าง เครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง โดยที่ผู้เริ่มต้น
ขับเคลื่อนจะต้องสร้างระบบการบริหาร เครือข่าย (Social Network Management System) ที่มี
ประสิทธิภาพ และต่อเนื่องยั่งยืน

7. การสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

การให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ที่ดี การมีระบบฐานข้อมูลและระบบ
สารสนเทศชุมชน (Community Information System) ที่ทันสมัย เป็นอีก คุญแจหนึ่งของความสำเร็จ
ในการพัฒนาชุมชน

8. การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

จะต้องสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและอุปนิสัยของเด็กและเยาวชนได้อย่างถาวร
นอกจากนี้ทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงความจริงสองประการคือ ประการแรกผู้สูงอายุคืออดีต คน
หนุ่มสาวคือปัจจุบันและอนาคต และเด็กและเยาวชนคืออนาคตและความหวัง ประการที่สองก็คือ
เด็กและเยาวชนนั้นพัฒนาได้ง่ายที่สุด ถึงแม้ว่าการสร้างเยาวชนรุ่นใหม่จะต้องลงทุนมหาศาล และก็
จะได้ผลที่ตามมาคุ้มค่าและยั่งยืนที่สุด

9. การพัฒนาเทคโนโลยี หรือการเข้าถึงเทคโนโลยี

ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะไม่ใช่มุมเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน แต่การพัฒนาเทคโนโลยี หรือการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น จะช่วยให้ชุมชนตอบรับการพัฒนาได้เร็วขึ้น เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่งแล้ว เทคโนโลยีชุมชนที่ดี จะช่วยสร้างความสามารถในการการแข่งขันให้ชุมชนในการแข่งขันในโลกภายนอกที่กว้างออกไป

แปลงหลักคิดที่มีรากฐานจากศาสนาอิสลามให้เป็นแบบจำลองธุรกิจและแนวปฏิบัติในการพัฒนาชุมชน

1. จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคง

ผ่านการพิสูจน์มาเป็นเวลายาวนาน มีความมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง ตามเวลา

2. จะต้องมีความยืดหยุ่น (Flexibility)

อย่างเพียงพอ รองรับความต้องการตามยุคสมัย สามารถ ขยายให้มีความซับซ้อนมากขึ้น (Extensibility) ตามความซับซ้อนของปัญหา และมีคำตอบที่ สามารถปฏิบัติได้ (Practical Solutions)

3. เป็นรากฐานหลักของชุมชนอยู่แล้ว

ถึงแม้ว่ามันจะถูกกลบเกลื่อน ไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง แต่ มันได้ฝังรากลึกลงอยู่ในจิตสำนึกของสมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชน ถ้ามีการกระตุ้นให้เจริญงอกงาม และได้รับการดูแลที่เหมาะสม จะกลายเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีค่าของชุมชนนั้น

4. จะต้องสามารถอธิบายด้วยเหตุผล

หรือใช้ความศรัทธาที่ชุมชนสามารถเข้าใจตรงกันได้และจะต้องไม่ใช่หลักคิดที่นำไปสู่ความขัดแย้ง แต่จะต้องนำไปสู่ความปรองดอง ที่ตั้งอยู่บนหลัก ความยุติธรรม และการยอมรับความแตกต่างทั้งภายในและภายนอกชุมชนนั้น ๆ เป็นต้น

สรุป

ชุมชนมุสลิมเป็นสังคมที่มีความผูกพันซึ่งกันและกันอย่างแน่นแฟ้น โดยมีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง และมีอิหม่ามมัสยิดเป็นผู้นำสูงสุด ซึ่งบทบาทของอิหม่ามมัสยิด มิใช่เพียงการเป็นผู้นำศาสนา หรือการทำพิธีกรรมเท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้นำที่มีส่วนในการขับเคลื่อนสังคมให้เดินไปข้างหน้าอย่างมีคุณธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวกันในชุมชน ประชาชนอยู่ดีกินดี

อย่างทั่วถึง ด้วยระบบชะกาศที่แบ่งมาจากทรัพย์สินของคนรวยมาสู่การดูแลคนยากจนที่ขาดโอกาส ให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างสงบสุข

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมีความเป็นรูปธรรมได้อย่างไรเมื่อข้อมูลข่าวสารของประชาชนในชุมชนที่แท้จริงได้ถูกนำเสนอให้กับผู้นำอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างทั่วถึง และเกิดความเป็นธรรม โดยข้อมูลทั้งหมดได้ถูกเก็บรวบรวมสู่ศูนย์กลางคือมัสยิดที่มีอิหม่ามเป็นผู้บริหารจัดการ ซึ่งเรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้นจริงแล้วตั้งแต่สมัยของท่านศาสดามุฮัมมัด และสืบทอดมาถึงปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมสำคัญในการสนับสนุนให้สามารถบริหารจัดการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หากเรานำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการบริหารชุมชน และมีการเชื่อมโยงสู่ชุมชนอื่นที่มีความแตกต่างทางด้านพื้นที่และสภาพการเป็นอยู่ รวมถึงการมีทรัพยากรที่แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือการค้าขายในชุมชน และการค้าขายข้ามชุมชนที่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง ไม่ทำให้เกิดความฟุ่มเฟือยในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด

ดังนั้น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อเข้าไปต่อยอดในชุมชนมุสลิม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะมีส่วนผลักดันเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ เพื่อเก็บข้อมูลประชากร และความต้องการที่แท้จริงของประชากร โดยเป็นข้อมูลที่พร้อมจะสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการวิจัยวิเคราะห์บริบททางสังคมมุสลิมในประเทศไทยประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยหลายประการ ในแต่ละเหตุปัจจัยล้วนแต่มีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการสร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของชุมชนมุสลิมในประเทศไทยโดยรวม อาทิ ปัญหาการเมือง การปกครอง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาค่านิยมของผู้คนในการบริโภค-อุปโภค ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาทางการศึกษา ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ฯลฯ ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมทั้งสิ้น

ดังนั้นการแก้ปัญหา จึงควรมุ่งเน้นไปที่เศรษฐกิจซึ่งจำเป็นต้องเป็นการแก้ปัญหาทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นในระดับจุลภาคหรือมหภาค เศรษฐกิจของประเทศหนึ่งจะมีความมั่นคงและรุดหน้าในการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนได้จำเป็นต้องพึ่งพาปัจจัยหลายประการ เช่น รัฐบาลมีเสถียรภาพ ระบบราชการมีประสิทธิภาพ มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค ประชาชนมีเสรีภาพและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รัฐบาลและองค์กรของรัฐมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการงบประมาณ ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น

หากประเทศใดมีรัฐบาลที่ขาดเสถียรภาพ มีปัญหาการเมืองที่รุนแรง รัฐบาลไม่ใส่ใจในการปราบปรามอาชญากรรมอย่างจริงจัง มีนักการเมืองที่ทุจริตและแสวงหาประโยชน์ใส่ตนและพวกพ้อง ประเทศนั้นก็ย่อมมีความตกต่ำในด้านเศรษฐกิจและต้องเผชิญกับปัญหาารุมเร้าอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ การแก้ปัญหาเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องที่ทำทลายความสามารถของมนุษย์อย่างไม่ต้องสงสัย

ในปัจจุบันมีระบอบเศรษฐศาสตร์หลักอยู่ 3 แบบ กล่าวคือ

1. แบบทุนเสรีนิยม ซึ่งกำลังประสบปัญหาวิกฤติอยู่ในขณะนี้
2. ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ซึ่งล่มสลายไปแล้ว

3. ระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลาม ซึ่งกำลังได้รับการพิสูจน์และทดสอบจากสภาวการณ์ของโลกที่สูญเสียความเชื่อมั่นต่อระบอบสองแบบแรกและกำลังมองหาทางเลือกที่สาม และระบอบเศรษฐศาสตร์อิสลามก็คือทางเลือกที่สามนั้น สำหรับประชาคมโลกในอนาคตอันใกล้ ต่อคำถามที่ว่าเศรษฐศาสตร์อิสลามมีแนวทางและหลักการในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างไร? เราสามารถนำเสนอแนวทางและหลักการดังกล่าวได้พอสังเขปดังนี้ มีดังนี้

แนวทางและหลักในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจในระบบอิสลาม

1. ด้านศีลธรรม - คุณธรรม

- ระบบเศรษฐกิจต้องมีมาตรฐานทางศีลธรรมเป็นตัวควบคุมจะแยกออกจากกันไม่ได้
- การอุปโภค-บริโภคต้องเป็นที่ยอมรับตามหลักศาสนบัญญัติ กล่าวคือ ผู้บริโภคและผู้ผลิตเครื่องอุปโภค-บริโภคต้องหลีกเลี่ยงจากสิ่งต้องห้าม (หะรอม)
- รูปแบบการทำธุรกิจ, การค้าขายแลกเปลี่ยน, การทำสัญญาข้อตกลง การทำธุรกรรมต้องสอดคล้องกับหลักศาสนบัญญัติและปลอดดอกเบี้ย การทุจริตและการเอาเปรียบ
- ผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจต้องมีคุณธรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต, ผู้ใช้แรงงาน, นายจ้าง, ผู้ให้บริการและผู้บริโภค
- ต้องยึดหลักความพอดีและความพอเพียง ไม่โลภโมโหสัน ไม่มั่งมาก, ไม่สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือย

2. ด้านการผลิต

- ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดต้องเป็นสิ่งที่อนุมัติตามหลักศาสนบัญญัติและมีประโยชน์ในการอุปโภค-บริโภค
- กระบวนการผลิตทุกขั้นตอนต้องสอดคล้องกับหลักศาสนบัญญัติ กล่าวคือ ต้องไม่มีสิ่งต้องห้ามตามหลักศาสนบัญญัติเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการได้มาซึ่งวัตถุดิบ แหล่งเงินทุน สถานประกอบการ เป็นต้น
- สถานประกอบการจะต้องมีมาตรการที่เข้มงวดและรัดกุมในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมและหลีกเลี่ยงจากการสร้างมลภาวะเป็นพิษเพราะหลักคำสอนของศาสนาถือว่าการทำลายสิ่งแวดล้อมและการสร้างมลภาวะเป็นสิ่งต้องห้าม เนื่องจากเป็นการสร้างความวิบัติเสียหายบนหน้าแผ่นดิน

3. ด้านการตลาด

- การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและผลิตภัณฑ์ตลอดจนเครื่องอุปโภคต้องสอดคล้องกับหลักศาสนาที่บัญญัติเอาไว้
- ผู้เกี่ยวข้องกับกลไกตลาดต้องมีคุณธรรม กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์ ไม่ทุจริตหลอกลวง ไม่จะเป็นการทำโฆษณาสินค้า การนำเสนอสินค้า การชั่งตวงสินค้า ไม่เอาเปรียบผู้บริโภคด้วยการกักตุนสินค้าหรือแสวงหาผลกำไรเกินจริง ทั้งนี้การโฆษณาเกินจริง การนำเสนอ

สินค้าโดยหลอกลวงผู้บริโภค และการกักตุนสินค้าในยามวิกฤติถือเป็นสิ่งต้องห้ามตามศาสนาบัญญัติ

- จัดตั้งกลุ่มคณะบุคคลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพสินค้า การกำหนดราคาสินค้า และมาตราซึ่งดวงให้เป็นไปอย่างถูกต้อง เรียกกลุ่มคณะบุคคลหรือองค์กรนี้ว่า อัลฮิสบะฮฺ ( )

- กลไกตลาดจะต้องไม่ถูกแทรกแซงหรือบิดเบือนจากสภาพความเป็นจริง โดยปล่อยให้กลไกตลาดดำเนินไปตามหลักอุปสงค์และอุปทาน ยกเว้นในกรณีเกิดวิกฤติรัฐสามารถเข้าแทรกแซงกลไกตลาดได้ตามความจำเป็น

- ส่งเสริมการตลาดภายในประเทศให้มีความมั่นคง ลดการพึ่งพาสินค้านำเข้าด้วยการสนับสนุนภาคการผลิตภายในประเทศ ทั้งนี้ในระบบเศรษฐกิจอิสลามจะเน้นการพึ่งพาตนเองด้วยการสร้างบุคลากรผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ การสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการค้าและพาณิชย์ โดยใช้หลักปรัชญาภิยะฮฺ กล่าวคือ สังคมหนึ่งหรือประชาคมหนึ่งต้องมีบุคลากรที่พอเพียงในการตอบสนองความต้องการของสังคมหรือประชาคมนั้น ๆ หากมีการละเลยในสิ่งดังกล่าว ก็ถือว่าสังคมและประชาคมนั้นต้องรับผิดชอบโดยทั่วกัน ในกรณีนี้รัฐจึงต้องสนับสนุนให้มีการสร้างผลิตภัณฑ์สินค้าและเครื่องอุปโภคที่ผลิตโดยประชาชนของรัฐ อาทิ รถยนต์, เครื่องใช้ไฟฟ้า, อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

- เปิดตลาดการค้ากับกลุ่มประเทศใกล้เคียงที่มีเส้นพรมแดนติดต่อกันโดยผ่านระบบคมนาคมที่เชื่อมต่อเป็นโครงข่ายถึงกัน ทั้งนี้เป็นการประยุกต์ใช้หลักคำสอนของอัลกุรอานและการทำการค้าของชาวอาหรับที่ระบุเอาไว้ในสุเราะฮฺบะรอฮฺและสุเราะฮฺอื่น ๆ

4. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- สำรวจแหล่งทรัพยากรภายในประเทศและกำหนดมาตรการที่ชัดเจนและรัดกุมในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด- ทรัพยากรธรรมชาติถือเป็นสิ่งถูกสร้างที่พระองค์อัลลอฮฺทรงประทานให้แก่มนุษย์ในการใช้สอยและเอาประโยชน์ ดังนั้นรัฐจึงมีภารกิจในการบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านั้นอย่างเป็นระบบและเข้มงวดในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติจากการทำลายและการผูกขาดของนายทุน

- การพัฒนาใด ๆ ทางด้านเศรษฐกิจต้องคำนึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ตลอดจนต้องคำนึงถึงสภาพสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คน

- รัฐต้องสนับสนุนการใช้ประโยชน์ในที่ดินรกร้างว่างเปล่าเพื่อสร้างผลผลิตและรายได้แก่ประชาชน ทั้งนี้อาศัยหลักการว่าด้วยเรื่องอียาฮฺอุล-มะวาด ในนิติศาสตร์อิสลามมา

ประยุกต์ใช้ รวมถึงการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นที่ดินทำกินแก่ชนชั้นล่างที่ยากจน เรียกหลักการนี้ว่า อัล-อิมา อันหมายถึง ที่ดินที่รัฐจัดสรรไว้เฉพาะผู้ยากจนในการอยู่อาศัยและทำกิน

5. ด้านแหล่งเงินทุน

- จัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีระบบการบริหารการจัดการ ที่สอดคล้องกับหลักศาสนบัญญัติ

- สร้างระบบการเงินและการคลัง ตลอดจนการทำธุรกรรมต่าง ๆ ที่ปลอดภัยเบียดอาทิ กองทุนกู้ยืมที่ปลอดภัยเบียด, ธนาคารอิสลาม, ระบบสหกรณ์ออมทรัพย์วิถีอิสลาม เป็นต้น

- แหล่งที่มาของรายได้อันเป็นงบประมาณของรัฐต้องปลอดจากสิ่งต้องห้ามตามหลักศาสนบัญญัติ กล่าวคือ รัฐต้องไม่หารายได้เข้าสู่การคลังด้วยการมอมเมาประชาชน เช่น การพนันในรูปแบบต่าง ๆ ไม่สนับสนุนธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น การผลิตสุรา ธุรกิจทางเพศ ฯลฯ เนื่องจากรายได้และเงินภาษีที่จัดเก็บจากธุรกิจการค้าและการมอมเมาประชาชนจะสร้างผลเสียในระยะยาวและใหญ่หลวง ซึ่งรัฐต้องทุ่มงบประมาณมหาศาลในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสิ่งขัดต่อหลักศาสนบัญญัตินั้นมากกว่ารายได้และภาษีที่เก็บได้มากกว่าหลายเท่าตัว จึงถือว่าได้ไม่คุ้มกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียงบประมาณในด้านสาธารณสุขและความมั่นคงภายในประเทศอันเกิดจากปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสังคมและศีลธรรม ปัญหาคุณภาพชีวิต ฯลฯ

- จัดระบบชะกาดให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะทรัพย์สินชะกาดถือเป็นแหล่งเงินทุนที่ประชาชนเข้าถึงได้มากที่สุด อีกทั้งทรัพย์สินชะกาดยังถือเป็นแหล่งรายได้ของรัฐที่จะนำมาใช้ในด้านสวัสดิการสังคม การบรรเทาทุกข์และสาธารณภัย ตลอดจนการพัฒนาสาธารณูปโภคอีกด้วย

6. ด้านแรงงานและการประกอบอาชีพ

- การประกอบอาชีพและการใช้แรงงานในแต่ละสาขาอาชีพต้องเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหลักศาสนบัญญัติ

- เจ้าของกิจการต้องมีคุณธรรมด้วยการจ่ายค่าแรงอย่างยุติธรรมและเหมาะสมกับสาขาอาชีพ ไม่เอาเปรียบและขูดรีด

- ผู้ใช้แรงงานต้องมีการพัฒนาฝีมือและทักษะในการทำงานตามสาขาอาชีพของตนอยู่เสมอ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์และขยันขันแข็งในการทำงาน เพราะการทำงานถือเป็นการประกอบศาสนกิจอย่างหนึ่ง หากผู้ใช้แรงงานมีเจตนาที่ดี และใช้แรงงานในสาขาอาชีพที่ถูกต้องตามหลักของศาสนบัญญัติ

- ผู้ใช้แรงงานต้องรู้จักอดออมมัธยัสถ์ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุรุษสุร่ายในการใช้จ่าย และไม่ข้องแวะกับอบายมุข

- รัฐต้องสร้างงานและกระจายการสร้างงานสู่สังคมชนบทด้วยการสนับสนุนอาชีพเสริมแก่ผู้คนในท้องถิ่น โดยรัฐต้องรับผิดชอบในการจัดหาตลอดจนรับผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากอาชีพเสริมนั้น เป็นต้น

การนำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนมุสลิม

ประชากรมุสลิมในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่มีตัวเลขที่ชัดเจนที่จะสามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ จึงทำให้ไม่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่ความรุนแรงในปัจจุบันเนื่องจากชาวมุสลิมไม่ได้รับการดูแลที่ดีจากภาครัฐ เช่นเดียวกับศาสนาอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงถูกชักนำในทางผิด ๆ ได้ง่าย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้มุสลิมเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันเองในชุมชน

1. ปัญหาของชุมชนมุสลิมอาจแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1.1 ปัญหาอาชญากรรม
- 1.2 ปัญหายาเสพติด และอบายมุขอื่น ๆ
- 1.3 ปัญหาความแตกแยก และการทะเลาะวิวาท
- 1.4 ปัญหาด้านโอกาสทางสังคมและการประกอบอาชีพ

สำหรับระบบสารสนเทศที่สร้างขึ้นเพื่อชุมชน มีทั้งหมด 3 ระบบงาน ได้แก่ ระบบบริหารการพักอาศัยและพยาบาล ระบบงานรองรับด้านการขนส่งความช่วยเหลือ และ ระบบงานฐานข้อมูลชุมชนที่มีระบบงานรองรับด้านการขนส่งความช่วยเหลือ โดยเป็นการรองรับการบริหารและจัดการด้านพื้นที่พักอาศัย สถานที่ส่งของ เส้นทางขนส่ง สามารถตอบโจทย์ประวัติการขนส่งสิ่งของช่วยเหลือเมื่อมีเหตุการณ์จากภัยธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน และระบบงานฐานข้อมูลชุมชน เป็นการรองรับการบริหารและจัดการด้านข้อมูลบ้านพักอาศัย และข้อมูลสมาชิกของประชาคมในชุมชน ข้อมูลอาชีพ ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ข้อมูลสินค้าเด่นในชุมชน ตลอดจนข้อมูลสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่อให้หน่วยงาน หรือองค์กร สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปพัฒนา แก้ปัญหาได้ตรงจุด และเสริมสร้างจุดแข็งของชุมชนได้ โดยระบบสารสนเทศถือเป็นหนึ่งในความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่อาจยังไม่เป็นที่แพร่หลายต่อการใช้งานภายในชุมชนนัก ซึ่งหากมีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ได้ภายในชุมชน จะสามารถทำให้ระบบการบริหารงานภายในชุมชนมีประสิทธิภาพได้ ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันต่อไปในอนาคต ซึ่งในอนาคต จะมีการขยายการติดตั้งและพัฒนาระบบสารสนเทศไปยังชุมชนต่าง ๆ เพิ่มเติม

2. การใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

การใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเข้าถึงชุมชนมุสลิมซึ่งจะเป็นสังคมปิดที่ยังไม่พร้อมที่จะรับหรือให้ข้อมูลตรง ๆ ดังนั้นการเข้าถึงชุมชนมุสลิมโดยที่ผู้อาศัยในชุมชนไม่ได้รู้สึกว่าคุณคุกคามหรือทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปสามารถผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

2.1 สถานพยาบาล

สถานพยาบาลเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ใช้เข้าถึงชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะสนองความต้องการของชุมชนในเรื่องของ สุขภาพ เช่น สามารถบอกได้ว่าชุมชนนั้น ๆ มีประชากรอายุ เพศ เป็นอย่างไร มีความต้องการ ยารักษาโรคอะไรบ้างให้เพียงพอ หรือการจัดหาแพทย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญสำหรับโรคที่มีในชุมชนนั้น และต้องถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

2.2 โรงเรียนหรือสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นอีกช่องทางที่สามารถบอกตอบสนองความต้องการทางการศึกษาโดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดี การตอบสนองความต้องการทางการศึกษานั้นถือเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากการปลูกฝังในสถาบันศึกษาจะสามารถปกป้องกันปัญหาสังคมได้ตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาที่ดีเป็นเกราะกำบังที่ดีและไม่ถูกชักจูงไปในทางที่ผิด

ดังนั้นในการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทยนั้น ต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากปัจจุบันได้รับความสนใจจากบุคคลต่างศาสนาที่ต้องการทราบเกี่ยวกับหลักการดำรงชีวิตและวิถีคิดของมุสลิม

2.3 ธุรกิจร้านค้าปลีกในชุมชน

ร้านค้าปลีกในชุมชนถือว่ามีมูลค่ามหาศาลและใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของชุมชนมุสลิมมากที่สุด ความต้องการสินค้าของชุมชนมุสลิมนั้นแตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ เนื่องจากสินค้าและบริการต้องถูกต้องตามหลักของศาสนาอิสลาม ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการสินค้าในร้านค้าชุมชนมุสลิมนั้นยังไม่มีใครเก็บข้อมูลและทราบข้อมูลที่แท้จริง และยังไม่ได้นำใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเก็บและวิเคราะห์เพื่อตอบสนองความต้องการในชุมชนรวมไปถึงการกระจายทรัพยากรจากชุมชนหนึ่งไปอีกชุมชนหนึ่งเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าได้อย่างดี

ในการเก็บข้อมูลผ่านร้านค้าชุมชนนั้นจำเป็นต้องใช้ระบบปฏิบัติการที่น่าเชื่อถือเข้ามาแทนที่ระบบการจดและจำที่ใช้กันอยู่ในชุมชนหรือผู้ประกอบการรายย่อย

ระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์นั้นนอกจากบันทึกแล้วยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ออกมาได้
แม่นยำกว่าเพื่อให้การบริหารความต้องการของชุมชนได้ดีมากยิ่งขึ้น

2.4 สร้างธุรกิจชุมชนโดยใช้ระบบตัวแทน

ธุรกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยเพียง 5% เท่านั้นที่สามารถ
อยู่รอดต่อไปได้ซึ่งนั่นหมายความว่าในแต่ละปีประเทศไทยมีธุรกิจขนาดเล็กถึง 95% ที่ต้องดำเนิน
ธุรกิจอยู่บนความไม่แน่นอนทางธุรกิจ เรียกได้ว่าตัวเลขนี้ทำให้เกิดคำถามที่น่าตกใจขึ้นมาว่าอะไร
คือสาเหตุที่ทำให้ธุรกิจชุมชนจำนวนมากเหล่านี้ ไม่สามารถดำเนินธุรกิจไปถึงฝั่งฝันที่ตั้งใจ
เอาไว้ได้

2.5 ปัญหาของธุรกิจชุมชน

จากปัญหาของ "ธุรกิจชุมชน" ที่ทำให้ธุรกิจชุมชนนั้นไม่ประสบ
ความสำเร็จอันเนื่องมาจากสาเหตุหลัก ๆ ดังนี้

ปัญหาที่ 1 : การรวมตัว

ธุรกิจชุมชนนั้นจะเน้นต่างคนต่างทำและยังไม่เห็นความสำคัญของธุรกิจ
ท้องถิ่น ยังขาดการรวมตัวเพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรอง

ปัญหาที่ 2 : เงินลงทุน

ยังขาดเงินลงทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยเฉพาะชุมชนอิสลาม
เนื่องจากระบบการเงินการธนาคารมองในมุมของความเสี่ยงเป็นหลักดังนั้นและผลกระทบความ
เสี่ยงไปให้ผู้ประกอบการแทน จึงทำให้ผู้ประกอบการในชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องได้ยาก

ปัญหาที่ 3 : การตลาด

ผู้ประกอบการยังขาดความรู้ด้านหลักการตลาด ทำให้ไม่สามารถปรับตัว
และแข่งขัน ได้ยาก เนื่องจากคู่แข่งมีความแข็งแกร่งในทุก ๆ ด้านรวมถึงเป็นที่รู้จักมากกว่า

ปัญหาที่ 4 : การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

การบริหารร้านค้าชุมชนหรือร้านค้าปลีกนั้นถือว่าเป็นหัวใจสำคัญมาก
เนื่องจากการบริหารร้านค้าชุมชนหรือร้านค้าปลีกนั้นจะต้องมีความรู้ในทุก ๆ ด้าน ต้องมีวินัยสูง
และต้องทำอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งยังต้องมีมาตรฐานในการบริหารจัดการด้วย

ปัญหาที่ 5 : เทคโนโลยี

ร้านค้าชุมชนยังขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาเพื่อช่วยในการบริการ
ร้านค้าชุมชน

จากสาเหตุดังที่กล่าวมานั้นธุรกิจชุมชนโดยใช้ระบบการแต่งตั้งตัวแทน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ระบบตัวแทนนั้นจะอาศัยระบบต่าง ๆ ที่บริษัทเจ้าของธุรกิจได้วางเอาไว้เพื่อช่วยในการบริหารจัดการในทุก ๆ เรื่อง และยังมี การสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จัก เนื่องจากระบบตัวแทนมีร้านค้าตัวแทนอยู่ทั่วประเทศจึงมีอำนาจการต่อรองสูง และยังสามารถสนับสนุนในการขนส่งอีกด้วย

การสร้าง Brand มุสลิมไปสู่ Brand ระดับโลก

เนื่องจากประชากรมุสลิมในโลกนี้มีประมาณ 1,800–1,900 ล้านคน กลุ่มผู้บริโภคอาหารฮาลาลนับเป็นตลาดที่มีศักยภาพค่อนข้างสูง ดังนั้นมูลค่าตลาดอาหารฮาลาลในโลกน่าจะประมาณ 6,000,000 ถึง 8,000,000 ล้านบาท (ประมาณ 150,000–200,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ที่สำคัญตลาดอาหารฮาลาลมิได้จำกัดเฉพาะชาวมุสลิมเท่านั้น แต่ยังได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปด้วย ดังนั้นมูลค่าตลาดอาหารฮาลาลน่าจะมีขนาดใหญ่กว่าที่ประมาณไว้ข้างต้น

มุสลิมถือว่าเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือ 1 ใน 3 ของโลก แต่เป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจที่ปัจจุบันยังไม่มี Brand ที่เป็นของมุสลิมเองที่เป็นที่นิยมระดับโลก ซึ่งหากมองแค่จำนวนประชากร Muslim Brand ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจมองข้ามได้เลย ปัจจุบันส่วนใหญ่การสร้าง Brand ของมุสลิมจะมุ่งไปที่วงการอาหารเท่านั้นเนื่องจากมีความชัดเจนทางด้านวัฒนธรรมมากกว่า แต่จริงๆ และอาหาร ฮาลาล นั้นไม่ใช่อาหารสำหรับชาวมุสลิมแต่อย่างใดถือว่าเป็นอาหารที่สะอาดปลอดภัยและดีต่อสุขภาพสามารถทานได้ทุกศาสนาแต่ก็ยังไม่สามารถสร้าง Brand ให้เป็นที่นิยมได้ยังคงจำกัดอยู่ในวงของมุสลิมเท่านั้น หากมองถึงวัฒนธรรมของมุสลิมแล้วยังมีสิ่งที่น่าสนใจในหลายวงการอาทิ

1. อาหาร ต้องถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามสะอาดปลอดภัย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งต้องห้าม
2. การแพทย์ การแพทย์สำหรับมุสลิมนั้นต้องคำนึงถึงหลักการอิสลามและประเพณี เช่น การเข้าใจในการจ่ายยาของแพทย์ในช่วงถือศีลอด หรืออื่น ๆ ที่ผสมผลต่อเรื่องของศาสนา
3. การบริการและการท่องเที่ยว
4. การเงินการธนาคาร
5. แฟชั่นต่าง ๆ
6. การศึกษา

สาเหตุที่ Brand มุสลิมไม่ประสบความสำเร็จ

1. ไม่ได้มีการสร้างให้เกิดการรับรู้ ให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป
2. ชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีแบบชีวิตสมณะ ดังนั้นการสร้างแบรนด์จึงออกมาดูไม่ทันสมัย
3. ขาดความรู้ในการสร้างแบรนด์

ศาสนาอิสลามถือเป็นศาสนาที่มีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การแต่งการ, การปฏิบัติตน, การปฏิบัติตามศาสนกิจ, อาหาร ดังนั้นแนวทางในการสร้างแบรนด์ต้องใช้หลักการสร้างแบรนด์แบบ Cultural Branding โดยแนวคิดคร่าว ๆ ของมันก็คือ การเชื่อมโยงเอาอัตลักษณ์ (Identities) ของสินค้าผลิตภัณฑ์ หรือบริการเข้ากับอัตลักษณ์ของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม ซึ่งนั่นหมายความว่า Cultural Branding ไม่ได้ทำหน้าที่แค่ขายตัวผลิตภัณฑ์หรือชื่อยี่ห้อเท่านั้น แต่ได้ลึกลงเข้าไปถึงรูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle) และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันกับสินค้าหรือบริการทั้งหมดด้วย

หัวใจของการสร้างแบรนด์แบบ Cultural Branding นั้นอยู่ที่การสื่อสาร (Communications) เนื่องจากผู้บริโภคทุกวันนี้จะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการก็เพื่อสัมผัสกับ "โลกอีกใบ" ที่เต็มไปด้วยเรื่องราวแปลกใหม่ โดยสินค้าหรือบริการจะทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางหรือยานพาหนะ ที่นำพาผู้บริโภคไปสัมผัสกับประสบการณ์ดังกล่าวเท่านั้น

Cultural Branding นี้ มีองค์ประกอบหลัก 5 ประการที่อาจเรียกได้ว่าเป็นบันได 5 ขั้นสู่ความสำเร็จของเส้นทางนี้ อันได้แก่

1. การสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับแบรนด์

คือ การค่อย ๆ สร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ให้ผู้บริโภคได้เข้ามาสัมผัส (โดยต้องเป็นประสบการณ์ที่ตรงกับความสนใจของผู้บริโภคเป้าหมาย) แบรนด์ที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ แบรนด์ที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่ว่านี้ได้ในทุกๆ กิจกรรมของชีวิตประจำวัน การกระทำเช่นนี้จะช่วยให้ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์อย่างต่อเนื่อง ช่วยสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในโลกของสินค้าและบริการได้ ดังนั้นการสร้างแบรนด์มุสลิมเองต้องสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับแบรนด์ที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดี ตอบสนองความสนใจของผู้บริโภคได้เป้าหมายทั้งที่เป็นมุสลิมและศาสนาอื่น และไม่ให้อู่อเป็นมุสลิมหรือเชิงศาสนามากเกินไป ต้องดูทันสมัยและเป็นมิตรกับทุกศาสนา

2. สร้างกลุ่มหรือชุมชน

ให้นึกถึงสถานที่ คือ การสร้างประสบการณ์ในรูปแบบของ "พื้นที่" สำหรับผู้ที่สนใจในสิ่งเดียวกัน ยกตัวอย่าง เช่น ถ้าจะขายอาหารมุสลิม ต้องทำให้เหมือนกับได้ทานจากต้นตำหรับจริง ๆ แทนที่จะเป็นแค่การบรรยายสรรพคุณแค่ในแผ่นพับเท่านั้น

3. ขายสินค้าต่อคนเป็นกลุ่ม

นำเสนอสินค้าในรูปแบบของ "กิจกรรมต่าง ๆ" ที่คนเป็นกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมกันได้

4. เรียนรู้เรื่อง "ภาษา"

การใช้ภาษาในระดับที่เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะภาษาที่ใช้ภายในร้านค้า ควรเป็นภาษาพูดที่ผู้บริโภคเป้าหมายใช้พูดกันจริง ๆ ในชีวิตประจำวัน ไม่ควรใช้ศัพท์เทคนิคที่ยากจะเข้าถึง นอกจากนั้น ภาษาในการสื่อสารควรเป็นภาษาที่สนุก เร้าอารมณ์ ไม่น่าเบื่อ

5. สร้างวัฒนธรรมขึ้นมา

ผู้ผลิตต้องเป็นผู้นำเทรนด์ในด้านนั้น ๆ อย่างเช่น สำหรับสินค้าประเภทอาหาร ผู้ผลิตต้องเป็นผู้นำเรื่อง "เทรนด์การบริโภค" และเข้าใจจิตวิทยาอย่างถ่องแท้ว่าที่จริงแล้ว เทรนด์ในการบริโภคไม่ได้เปลี่ยนไปตามความต้องการในการบริโภค แต่เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามรสนิยมเฉพาะตัว ดังนั้น ถ้าหากคุณเข้าใจผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำเอามาพัฒนาเป็น "วัฒนธรรม"

การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดในการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญต่อความเข้มแข็งของชุมชนเป็นอันดับต้น ๆ ของเป้าหมายในการพัฒนา มีทฤษฎีในการพัฒนาชุมชนมากมาย ที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการและนักปฏิบัติ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

ในประเทศไทยของเรา มีนักวิจัยจำนวนมากที่เข้า ๆ ออก ๆ ชุมชน เพื่อดำเนินการวิจัย บางกลุ่มก็เน้นทำวิจัยเพื่อเรียนรู้ชุมชนเป็นหลัก หรือบางกลุ่มจากภาครัฐและภาคเอกชนได้ลงมือพัฒนาชุมชนจริง ๆ โดยใช้แนวคิดและวิธีการต่าง ๆ กัน แต่เราก็จะพบว่า มีชุมชนจำนวนมาก ซึ่งเป็นชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนเข้มแข็ง ยิ่งถ้ามองในเรื่องที่เป็นหัวใจหลักของการพัฒนาชุมชน เช่น เรื่องการศึกษา การเมืองในระดับท้องถิ่น และการเมืองระดับชาติแล้ว เราก็ยังเห็นความล้มเหลวชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาชุมชนตลอดเวลาที่ผ่านมาไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ เนื่องด้วยปัญหาสำคัญ อยู่ 4 ประการด้วยกัน คือ

1. ปัญหาจากตัวนักพัฒนา (พัฒนากร)

ที่มึความรู้ ความเข้าใจและอุดมการณ์ ในการพัฒนาไม่ดีพอ เมื่อต้องเข้าไปอยู่ในชุมชน และต้องเผชิญกับปัญหาและความยากลำบากทั้งของตนเองและของประชาชน จึงขาดขวัญ กำลังใจ ไม่สามารถดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดการพัฒนาได้ หรือเกิด ความท้อถอย ไม่สามารถทำงานอุทิศทุ่มเทให้กับการพัฒนาได้อย่างเต็มที่

2. ปัญหาจากวิธีการดำเนินงานของรัฐบาล

ซึ่งมีทั้งในแง่การพัฒนาและการประชาสงเคราะห์ ซึ่งมี ลักษณะที่สวนทางกัน คือ การพัฒนานั้นประชาชนต้องริเริ่มและดำเนินการเอง แต่การประชาสงเคราะห์นั้นรัฐสนับสนุนให้เปล่า จึงทำให้ประชาชนเกิดความสับสน และไม่อยากเข้าร่วม กระบวนการพัฒนา รอคอยแต่การสงเคราะห์

3. ปัญหาความซ้ำซ้อนของกิจกรรมการพัฒนา

เพราะมีหน่วยงานองค์กรหลาย ๆ องค์กรที่เข้าไป ทำงานเดียวกัน ซึ่งอาจมีรูปแบบวิธีการทำงานที่เหมือนหรือต่างกัน ทำให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องด้วย เกิดความสับสนและในขณะเดียวกันหน่วยงานเหล่านั้น ก็แก่งแย่งงานกันเพื่อให้ได้งบประมาณ และ โยนความรับผิดชอบ ไปให้หน่วยงานอื่นเมื่อเกิดปัญหา

4. ปัญหาการจู่ร้ายถูกรังแก

มีนักพัฒนาจำนวนไม่น้อยที่เบียดบังงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ไปใช้ เพื่อประโยชน์ส่วนตัว รวมทั้งการเบียดบังเวลาทำงานไปทำงานอื่น ซึ่งเป็นงานส่วนตัวอีกด้วย

ความล้มเหลวเหล่านี้อาจจะสามารถอธิบายได้โดยใช้ทฤษฎีหลาย ๆ ทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ หรือทฤษฎีสังคมความรู้ (Knowledge-based Community Development) คำอธิบายเหล่านี้จะสามารถอธิบายความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชนได้ดี สำหรับชุมชนที่มีธรรมชาติไม่ซับซ้อนเกินไป แต่สำหรับชุมชนมุสลิมซึ่งอาจจะถือว่าเป็นชุมชนชายขอบ (Marginalized Communities) ทฤษฎีเหล่านี้จะไม่สามารถอธิบายความล้มเหลวของชุมชนอย่างเพียงพอ ดังนั้นการพัฒนาชุมชนมุสลิมที่อยู่ตรงขอบทั้งในเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์เหล่านี้ จะต้องใช้มุมมองรอบด้าน เนื่องด้วยความซับซ้อนทางด้านวัฒนธรรม และโครงสร้างทางสังคม ที่มีรากฐานมาจากศาสนา อิสลาม สิ่งหนึ่งที่สะท้อนถึงความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชนมุสลิม ชุมชนมุสลิม มักจะมีปัญหาหนักกว่าชุมชนชาวพุทธในบริเวณ

เดียวกัน มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า มีปัญหาในเรื่องยาเสพติดและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างรุนแรงกว่ามาก ทั้ง ๆ ที่รัฐพยายามให้ความเท่าเทียมในเรื่องโอกาสต่าง ๆ แทบ ทุกด้าน ภาพความเป็นจริงของชุมชนมุสลิมที่มีปัญหาเรื้อรังในขณะนี้ นอกจากที่เราจำเป็นต้องทำ ความเข้าใจธรรมชาติของชุมชนอย่างจริงจังแล้ว เราจะต้องมองให้ข้ามกรอบเดิม ๆ ของการพัฒนาชุมชน และสร้างนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาชุมชน โดยอาศัยต้นทุนเดิมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางสังคม ที่มีรากฐานมาจากศาสนา การเชื่อผู้นำ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสถาบันมัธยม รวมไปถึง การทำงานร่วมกันกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน คำถามที่ตามมาคือ เราจะทำงานร่วมกันบนแผนงานอย่างไร เราจะสร้างกลไกและใช้กลไกเหล่านี้ในการขับเคลื่อนการ เปลี่ยนแบบบูรณาการและสมดุลได้อย่างไร การเล่นเกมเมืองมากเกินไปของผู้นำชุมชน การพัฒนาชุมชนแบบ แยกส่วน ความรักสบายไม่ทุ้มเทศของทั้งนักพัฒนาและประชาชนในชุมชนเอง นั่นก็คือ ภูเขาหลักของการ พัฒนาชุมชนก็คือการเปลี่ยนวิถีคิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holders) ทั้งหมด การเปลี่ยนวิถี คิดเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายในที่ยั่งยืน ซึ่งตรงข้ามกับการเปลี่ยนแปลงที่อาศัยความกดดันภายนอก ซึ่ง ไม่ยั่งยืน อาจจะทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนไปตามสถานการณ์อย่างรวดเร็ว แต่ไม่ใช่เป็นการพัฒนาที่ถาวร

จากความจริงและสมมติฐานข้างต้นจึงได้พยายามหารูปแบบในการพัฒนาชุมชนมุสลิม ภายใต้กรอบความคิดเบื้องต้นดังต่อไปนี้

1. ให้กำหนดเป้าหมายไปที่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

นั่นก็คือกำหนดที่การเปลี่ยนแปลงวิถีคิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มากที่สุด กระบวนการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน จะต้องเน้นที่การพัฒนาคนเป็น อันดับแรก

2. การพัฒนาคนจะต้องมีความต่อเนื่องที่แท้จริง

จะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายในหัวใจ (Internalization) ของสมาชิกชุมชนจริง ๆ ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงชั่วคราวที่เกิดจากการกระตุ้น หรือ ความกดดันจากภายนอก (Externalization) ผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงจะต้องค่อย ๆ สร้างความ เชื่อถือและความไว้วางใจจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำชุมชน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำที่ไม่เป็นทางการ)

3. ให้ค้นหาต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมของชุมชน

เสริมสร้างให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น แล้วค่อย ๆ ต่อยอด หรือขยายฐานให้กว้างขึ้น ครอบคลุมวิถีชีวิตในชุมชนอย่างครบวงจร

4. การพัฒนาแม้ว่าจะเป็นชุมชนเล็กขนาดไหนก็ตาม

ผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง จะต้องมองปัญหา และวางมาตรการแก้ไขอย่างครบวงจร การแก้ปัญหาเป็นจุด ๆ มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ น้อยในระยะยาว เป็นการลงทุนต่ำก็จริงในระยะสั้น แต่เมื่อมองระยะยาวกลับเป็นต้นทุนที่สูง และได้ผลไม่คุ้มค่า เนื่องจากไม่สามารถสร้างผลกระทบที่เป็นลูกโซ่ที่ต่อเนื่อง ได้อย่างแท้จริง

5. ในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

ให้ทุ่มทรัพยากรและความพยายามไปที่การพัฒนา ประชากรที่เป็นผู้นำ หรือผู้มีศักยภาพสูงก่อน ทั้งนี้เพื่อลดความเสียหายในการขับเคลื่อน และ เพิ่มแรงขับที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเอง ในระยะยาวผู้นำทั้งที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้ จะเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนแทนแรงขับเคลื่อนจากภายนอก (External Forces) และตัวกระตุ้นการเปลี่ยนแปลง (Change Agents) เร็วขึ้น

6. ผู้เริ่มต้นขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง (Original Agents of Changes)

จะต้องพยายามสร้างเอกภาพ ในการทำงานร่วมกันกับชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ให้พยายามสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง โดยที่ผู้ริเริ่มต้นขับเคลื่อนจะต้องสร้างระบบการบริหารเครือข่าย (Social Network Management System) ที่มีประสิทธิภาพ และต่อเนื่องยั่งยืน

7. การสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

การให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ที่ดี การมี ระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศชุมชน (Community Information System) ที่ทันสมัย เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งของความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน

8. การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

จะต้องสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและอุปนิสัยของเด็กและเยาวชน ได้อย่างถาวร นอกจากนี้ทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงความจริงสองประการคือ ประการแรกคือ ผู้สูงอายุคืออดีต คนหนุ่มสาวคือปัจจุบันและอนาคต เด็กและเยาวชนคืออนาคตและความหวัง ประการที่สองก็คือ เด็กและเยาวชนนั้นพัฒนาได้ง่ายที่สุด ถึงแม้ว่าการสร้างเยาวชนรุ่นใหม่จะต้องลงทุนมหาศาล และก็จะได้ผลที่ตามมาคุ้มค่าและยั่งยืนที่สุด

9. การพัฒนาเทคโนโลยี หรือการเข้าถึงเทคโนโลยี

ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะไม่ใช่มุมเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน แต่การพัฒนาเทคโนโลยี หรือการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น จะช่วยให้ชุมชนตอบรับการพัฒนาได้

เร็วขึ้น เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่งแล้ว เทคโนโลยีชุมชนที่ดี จะช่วยสร้างความสามารถในการการแข่งขันให้ ชุมชน ในการแข่งขันในโลกภายนอกที่กว้างออกไป

แปลงหลักคิดที่มีรากฐานจากศาสนาอิสลามให้เป็นโมเดลและแนวปฏิบัติในการพัฒนา ชุมชน

1. จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคง

ผ่านการพิสูจน์มาเป็นเวลายาวนาน มีความมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา

2. จะต้องมีความยืดหยุ่น (Flexibility)

อย่างเพียงพอ รองรับความต้องการตามยุคสมัย สามารถ ขยายให้มีความซับซ้อนมากขึ้น (Extensibility) ตามความซับซ้อนของปัญหา และมีคำตอบที่สามารถปฏิบัติได้ (Practical Solutions)

3. เป็นรากฐานหลักของชุมชนอยู่แล้ว

ถึงแม้ว่ามันจะถูกกลืนหายไปไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง แต่ มันได้ฝังรกรากลึกอยู่ในจิตสำนึกของสมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชน ถ้ามีการกระตุ้นให้เจริญออกมา และได้รับการดูแลที่เหมาะสม จะกลายเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีค่าของชุมชนนั้น

4. จะต้องสามารถอธิบายด้วยเหตุผล

หรือใช้ความศรัทธาที่ชุมชนสามารถเข้าใจตรงกันได้และจะต้องไม่ใช่หลักคิดที่นำไปสู่ความขัดแย้ง แต่จะต้องนำไปสู่ความปรองดอง ที่ตั้งอยู่บนหลัก ความยุติธรรม และการยอมรับความแตกต่างทั้งภายในและภายนอกชุมชนนั้น ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยไม่ปิดกั้นทางความคิดและมีเจตนาแนะนำให้ผู้ที่สนใจศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้งกว่าที่ได้ทำการวิจัยมาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนมุสลิมในประเทศไทย เพื่อให้สามารถนำงานวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคมและชุมชนมุสลิมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อโลกก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล หรือ Digital Economy วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงมีความสำคัญ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำมาใช้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด และชนชาติใดก็ตาม ก็สามารถนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้กับชีวิตได้ และการที่มีระบบ Digital Economy ทำให้เราเชื่อมโยงข้อมูลของประชากร ชุมชน สังคม

ทุกมุมโลกเข้าหากันได้แบบทันทีทันใด (Real-time) ด้วยเหตุปัจจัยนี้เองที่ผู้วิจัยได้นำเอาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีพื้นฐานง่าย ๆ ที่มีอยู่แล้วในสังคมทุกสังคมทั่วโลก Social Digital Economy นำมาใช้สื่อสาร รวบรวม จัดเก็บ และประมวลผลข้อมูลประชากร เพื่อการค้าการลงทุนและการเงิน โดยมุ่งไปที่ ชุมชนมุสลิมที่มีระบบชุมชนเข้มแข็ง แข็งแกร่ง เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวเหมาะสมต่อการสร้างรูปแบบจำลองของชุมชนขึ้นเป็นชุมชนตัวอย่างของโลก ในการพัฒนาชุมชนด้วยระบบข้อมูลสารสนเทศ และนำไปสู่การเชื่อมโยง การตลาด การเงิน หรือ เศรษฐศาสตร์อิสลาม ที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพากัน ช่วยเหลือกัน และมีสินค้าฮาลาล (Halal) อันหมายถึงสินค้าที่มีกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัยด้วยสุขอนามัยและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม อันสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและใช้หลักการตลาดเข้าไปพัฒนารูปแบบให้เกิดธุรกิจชุมชนแบบร่วมลงทุน เช่น รูปแบบร้านสะดวกซื้อชุมชน โดยมีหลักการว่า ที่ใดมีชุมชนที่นั่นมีตลาด และมีฐานข้อมูลประชากรของชุมชน เพื่อความรอบรู้ถึงความต้องการบริโภค และกำลังการผลิตของชุมชนนั้น ๆ เอง มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการจำหน่ายให้แก่คนในชุมชนนั่นเองและระหว่างชุมชน และไปสู่แบรนด์สากลระดับโลกได้ เมื่อพัฒนาองค์ประกอบโดยรวมทั้งหมดได้เช่นนี้ ก็จะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศไทย ควรใช้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรทางการเงินอิสลามที่ถูกต้อง เพื่อเปิดโอกาสให้กับประเทศไทยที่จะใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการเชื่อมต่อกับประชากรมุสลิมอีก 3,000 ล้านคนทั่วโลก ในฐานะยุทธศาสตร์แห่งความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน นำประเทศไทยก้าวเข้าสู่ผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าฮาลาลระดับโลก เชื่อมต่อกับระบบการเงินอิสลามของโลก และระดมเงินสดของมุสลิมในประเทศไทย ที่ถือว่ายังไม่มีระบบการเงินของธนาคารอิสลามที่ถูกต้องรองรับ หรือเป็นที่ยอมรับในขณะนี้ เพื่อให้เกิดธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยยุคใหม่ อันเป็นที่ยอมรับของมุสลิมอย่างแท้จริง

สังคมมุสลิมยังขาดการเอาใจใส่ของภาครัฐ โดยยังไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์จากมุมมองทุกมิติ ต้องเข้าใจปัญหาของชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยมีปัจจัยที่ต้องพิจารณาคือ นโยบายส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงนั้นจะต้องสร้างความเข้าใจและเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ต้องสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง การยอมรับในขนบธรรมเนียมที่แตกต่างจะช่วยให้ลดความแตกแยกในสังคม ดังนั้น สิ่งที่สำคัญคือการเริ่มต้นด้วยการปูพื้นฐานการศึกษาที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนและผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และนำธุรกิจการร่วมลงทุนสู่การปฏิบัติจริง ตามหลักการเงินอิสลามที่ถูกต้องเป็นรูปธรรมที่ชุมชนยอมรับ โดยปฏิรูปธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ให้ดำเนินกิจการตาม

หลักการเงินอิสลามอย่างแท้จริง และให้ชุมชนมุสลิมมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของทั้งในส่วนของการถือหุ้น และการร่วมลงทุนกับธนาคารในกิจการที่เป็นสินค้าและบริการฮาลาลต่าง ๆ

วิถีชีวิตของมุสลิมเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาโดยใช้พลังจากเครือข่าย เนื่องจากมุสลิมมีการรวมกลุ่มและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันเนื่องมาจากยึดมั่นในคำสอนและหลักการแห่งศรัทธาเดียวกันอย่างเคร่งครัด หากแต่ยังมีจุดอ่อนในเรื่องของมุมมองที่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มของมุสลิมเองที่มีอยู่สองกลุ่มหลัก ๆ คือกลุ่มที่อนุรักษ์นิยม ที่ยึดถือในภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีโลกปัจจุบัน และอีกกลุ่มที่มีมุมมองที่รับกับวิถีโลกแนวใหม่

ความแข็งแกร่งของพลังศรัทธาของชุมชนมุสลิมก่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว และการใช้กิจกรรมในการพัฒนาจะช่วยให้ทุกคนมีส่วนร่วมมากขึ้น ด้วยการสอนให้มุสลิมทำธุรกิจในชุมชนของตนเอง จากการใช้เทคโนโลยี บริหารข้อมูลประชากรของตนทั้งอุปสงค์และอุปทานเป็นร้านชุมชน และสร้างเครือข่ายประชากรของชุมชนขึ้นเอง และพัฒนาไปสู่เครือข่ายข้ามชุมชน หรือระหว่างชุมชนต่อไป เครือข่ายชุมชนนี้ต้องนำไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่เป็นฮาลาล และการเข้าถึงแหล่งการเงิน เพื่อการร่วมลงทุนที่ถูกต้องตามหลักศาสนา โดยผ่านช่องทางการเงิน โดยธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยให้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นผลสำเร็จ

แผนภาพที่ 5-1 : ยุทธศาสตร์ สามเหลี่ยมแห่งความมั่นคงและมั่งคั่ง ในการแก้ไขปัญหา IBANK และ SME BANK อย่างยั่งยืน

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ต้องปรับยุทธศาสตร์แนวคิดการบริหารจัดการใหม่ทั้งหมด เพื่อให้ธนาคารอิสลาม (I Bank) ก้าวเข้าสู่สังคมออนไลน์ หรือ Digital Economy มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนธุรกิจการเงินอิสลาม โดยมีข้อมูลประชากรมุสลิมแต่ละชุมชน เพื่อรู้ถึงคุณลักษณะของมุสลิม เพศ อายุ การศึกษา ความต้องการบริโภคสินค้าและบริการ และผลผลิตของชุมชนแต่ละชุมชน (Demand & Supply) ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาการให้บริการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยไปสู่ Digital Business Transformation หรือ IT Banking เชื่อมโยงกับระบบข้อมูลและใช้เครื่องมือสื่อสารในการทำธุรกรรมทางการเงิน การค้า การซื้อขาย การทำธุรกรรมต่าง ๆ กับธนาคาร ได้อย่างสมบูรณ์และครบถ้วน เพื่อให้บริการลูกค้าถึงชุมชน และแต่ละบุคคล ได้ตลอดเวลา หรือบริการ 24 ชั่วโมง อันจะเป็นมิติใหม่ของโลก และเป็นต้นแบบการให้บริการทางการเงินอิสลามในระดับสากล

แนวความคิดด้านการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

สังคมมุสลิมไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนมุสลิมยากจนที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก การไม่ได้รับการเอาใจใส่จากภาครัฐ และระบบราชการอย่างเท่าเทียมกัน ที่เรื้อรังมาช้านาน ประเด็นด้านอัตลักษณ์ความเป็นคนมุสลิมในประเทศไทยกลุ่มที่ต้องการความทันสมัยให้ชุมชนมุสลิม และการร่วมเทศกาลต่าง ๆ ในสังคมไทย แต่กลุ่มหัวอนุรักษ์ก็มีการต่อต้าน หากจำแนกแล้วก็มีทั้งประเด็นปัญหาศาสนา การเมือง สังคม และที่สำคัญ ปัญหาที่ยังไม่มีทีท่าว่าจะแก้ไขอย่างไรเพื่อเป็นทางออกของสังคมมุสลิมไทยในวันนี้

จากปัญหาดังกล่าวการที่จะเข้าสู่ชุมชนมุสลิมและให้มุสลิมยอมรับโดยทั่วกันคือ ต้องสามารถเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานของชุมชนเสียก่อน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

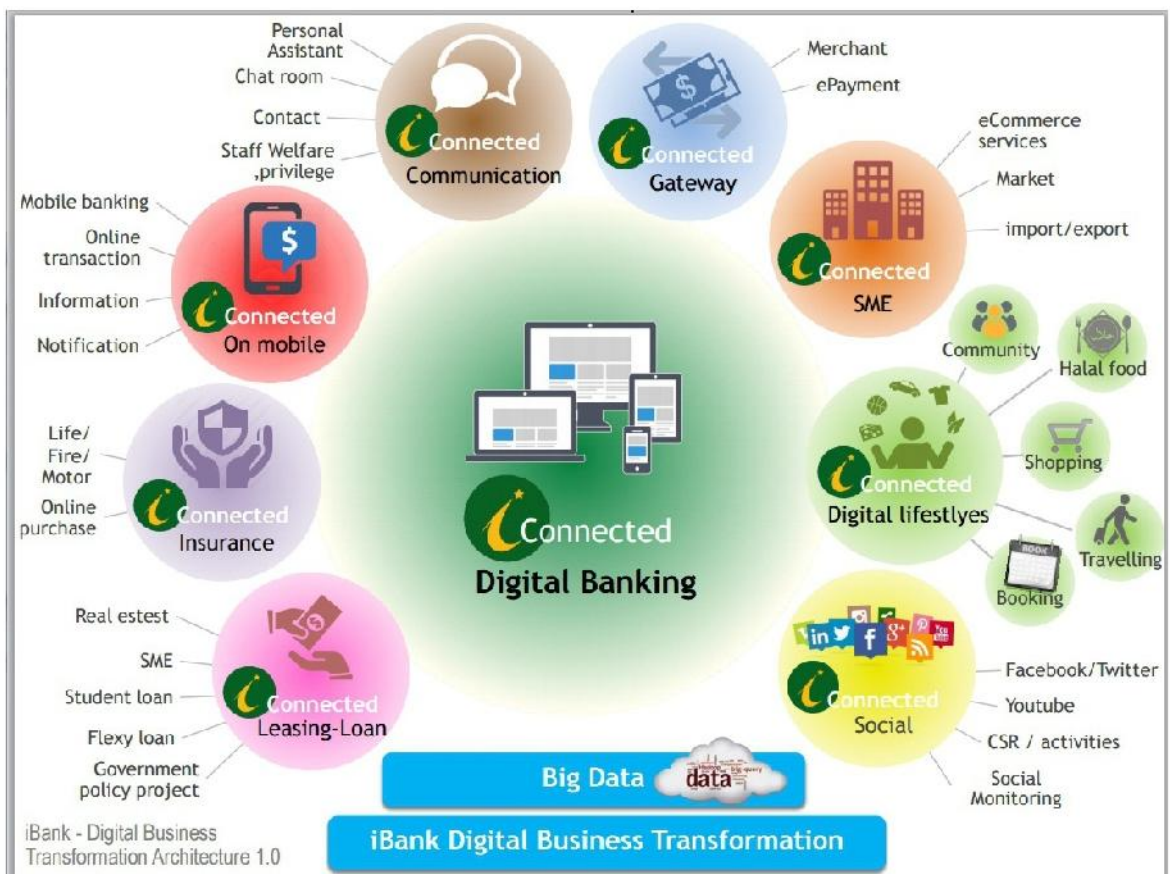
1. ช่องทางการศึกษา หรือ สถาบันการศึกษา
2. ช่องทางการแพทย์ หรือ สถานพยาบาล
3. ช่องทางธุรกิจค้าปลีกในชุมชน

สินค้าและบริการนั้นจะเป็นอุปโภคบริโภคเช่นเดียวกับร้านสะดวกซื้อชั้นนำอื่น ๆ คือ แต่จะแตกต่างคือ เป็นสินค้าและบริการที่เป็นฮาลาล สิ่งที่แตกต่างกันจากร้านค้าสะดวกซื้ออื่น ๆ คือมีสินค้าและการบริการทางการเงินแก่ลูกค้าไปพร้อมกับผ่านระบบ IT Banking โดยสามารถสรุปกลุ่มสินค้าอื่น ๆ ได้ดังนี้

1. สินค้าอุปโภคบริโภค ตามความต้องการของชุมชน แบบ Real time ผู้บริโภคจะได้สินค้าน่าพอใจ เนื่องจากไม่มีภาระการผลิตที่เกินความต้องการ ไม่ต้องเสียค่าทางการตลาดโฆษณา
2. บริการชำระค่าสาธารณูปโภคและค่าบริการต่าง ๆ

3. โครงการทางการเงิน เช่น ผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ ที่จำเป็นในชุมชนเพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามได้
4. ตอบสนองสินค้าอื่น ๆ ที่สมาชิกชุมชนต้องการผ่านช่องทางออนไลน์
5. เป็นช่องทางกระจายสินค้าจากอีกชุมชนหนึ่งไปอีกชุมชนหนึ่ง และมีส่วนช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน
6. ร้านค้าสะดวกซื้อชุมชน จะเป็นช่องทางในการระบายสินค้าของชุมชนออกสู่ตลาดโลกในมาตรฐานสินค้า Halal เช่นเดียวกับการผลิตสินค้า OTOP หรือ ผลิตภัณฑ์ตำบล ที่มีคุณภาพระดับ Halal อันจะเป็นการสร้างแบรนด์ในระดับสากลสู่ตลาดโลกต่อไป

แผนภาพที่ 5-2 : แผนภูมิ Digital Banking (Digital Economy)

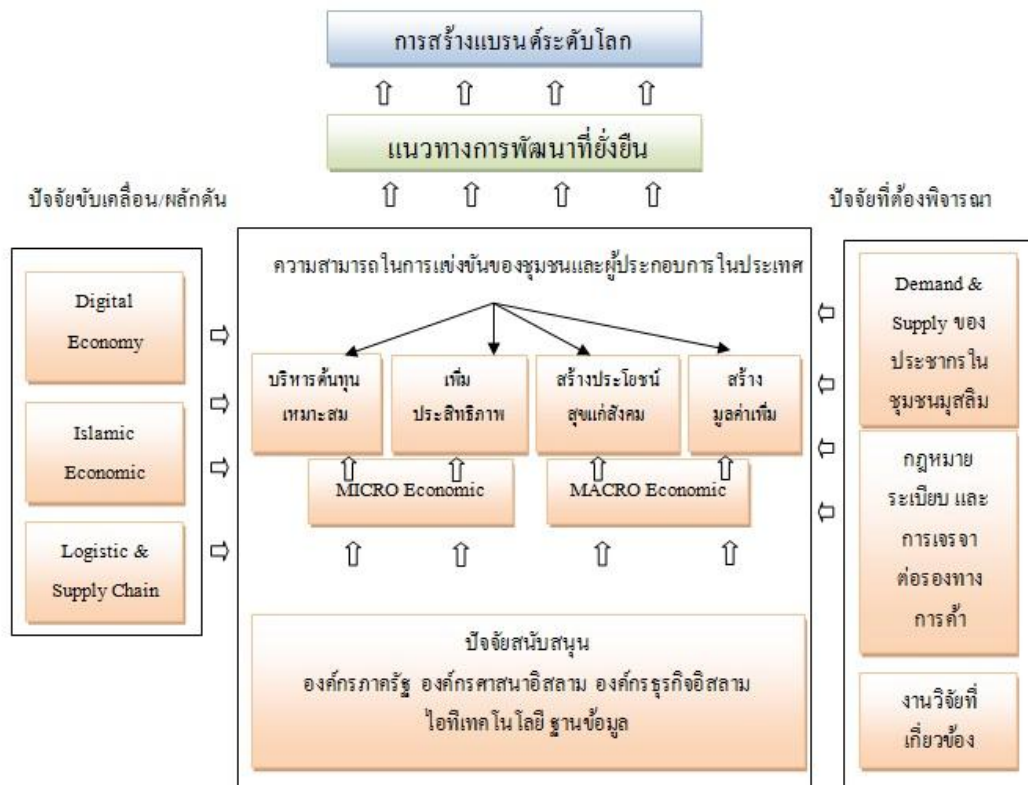
การสร้างแบรนด์มุสลิมให้เป็นที่ยอมรับนั้นเป็นเรื่องที่ท้าทายมาก ๆ เนื่องจากตลาดมุสลิมเป็นตลาดที่ใหญ่ถึง 1 ใน 3 ของโลก เฉพาะชาวมุสลิมก็มีประชากรถึง 2,000 ล้านคน และเป็นกลุ่มคนที่มีกำลังซื้อสูงมาก สิ่งที่ชาวมุสลิมยึดถือสำหรับการดำรงชีวิตนั้น นอกจาก ชะรีอะฮ์ เป็นพื้นฐานในทุก ๆ ด้านของชีวิต “ฮาลาล” ถือเป็นสิ่งที่ได้รับอนุญาต และถูกต้องตามหลักศาสนา

อิสลาม จะถือว่าเป็นแบรนด์ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกก็ว่าได้ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะเข้าใจเพียงแค่ว่า ฮาลาล คืออาหาร หรือเป็นอาหารอย่างเด็วเท่านั้น หรือเป็นอาหารของมุสลิมเท่านั้น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด ๆ ดังนั้น การสร้างแบรนด์มุสลิมแบบ Cultural Branding ซึ่งหัวใจของการสร้างแบรนด์แบบนี้ คืออยู่ที่การสื่อสาร (Communications) ต้องสร้างเรื่องราวต่าง ๆ ที่บอกถึงสินค้า หรือบริการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับฮาลาล และจริง ๆ แล้ว ฮาลาลมีประโยชน์กับคุณภาพชีวิตที่ดีของทุก ๆ คนอย่างไร ยกตัวอย่าง เช่น อาหาร การแพทย์ การบริการและการท่องเที่ยว การเงินการธนาคาร แฟชั่นต่าง ๆ การศึกษา

การสรุปเกี่ยวกับการสร้างแบรนด์ของมุสลิมนั้น มีความจำเป็นมาก ๆ ในการพัฒนาชุมชนมุสลิม ยกตัวอย่างประเทศเกาหลีใต้ที่มีการสร้างแบรนด์ของประเทศ คือ เทคโนโลยีและวัฒนธรรม ซึ่งผลที่ได้คือผู้คนทั่วโลกสนใจประเทศเกาหลีใต้มากยิ่งขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ประชาชนดีขึ้น ดังนั้น มุสลิมเองมีวัฒนธรรมที่ดีสืบทอดมามากกว่า 1,400 ปี อย่างมั่นคง ต่อเนื่องและน่าจะเป็นหลักการเมืองการปกครอง หลักเศรษฐศาสตร์ที่มีอายุยาวนานมากที่สุดในโลก ดังนั้น หลักการของอิสลามกำลังเป็นที่สนใจอย่างยิ่งกว่าอิสลาม คือ ทางออกของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน

แผนภาพที่ 5-3 : กรอบวิเคราะห์การวิจัย

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดการบริหารแบบใหม่ที่น่าเสนอ เพื่อเป็นการเชื่อมโยงระบบการเงินสู่ชุมชน ผ่านไปยังมัสยิดที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมุสลิมอย่างแท้จริง การนำระบบ IT เข้ามาเชื่อมโยงเครือข่าย ทำให้ไม่จำเป็นต้องขยายตัวแบบเดิม ๆ ที่ต้องใช้จำนวนสาขามาก ๆ แต่ในระบบใหม่เป็นการนำเอา IT มาปรับใช้ให้เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับธนาคาร ที่เรียกว่า ระบบธนาคาร IT Banking โดยความร่วมมือระหว่างธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย กับชุมชนมัสยิดทั่วประเทศ เพื่อให้ทุกชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องตามหลักศาสนาและเป็นการสร้างความมั่นคงของชาติควบคู่ไปกับการสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจชุมชน ด้วยกลไกที่สันติวิธีภายใต้หลักการ **ที่ใดมีมัสยิด ที่นั่นมีตลาด มีร้านค้าสะดวกซื้อฮาลาล ที่ใดมีร้านค้าฮาลาล ที่นั่นมีธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ที่ใดมีการสื่อสารดิจิทัล (Digital Information) ที่นั่นมีระบบการให้บริการทางการเงินอิสลาม (Islamic Finance)**

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ต้องระดมทุนภาคประชาชนภายในประเทศ ด้วยการกระจายหุ้นสู่ชาวไทยมุสลิมภายในประเทศ ไม่ควรนำหุ้นออกขายให้กับกองทุนการเงินต่างชาติ หรือกลุ่มทุนต่างชาติ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการใช้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นกลไกในการแก้ไขและพัฒนาสังคมเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ การให้ชาวไทยมุสลิมมีส่วนร่วมลงทุนเป็นเจ้าของ และใช้บริการการเงินอิสลามอย่างมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของร่วมนั้น เป็นรากฐานประกอบการสำคัญอย่างยิ่งยวดที่ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยต้องดำรงรักษาเอาไว้อย่างมั่นคง

บรรณานุกรม

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. “การพัฒนาอย่างยั่งยืน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

www.dit.go.th/uploadnew/narathiwat วันที่ 13 พฤษภาคม 2558

อิสเรศ มะหะหมัด. “ความรู้ด้านการเงินอิสลาม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.islamic>

[financethai.com](http://www.islamicfinancethai.com)

http://halaqah-addirasiah.blogspot.com/2010/12/blog-post_5629.html

หนังสือ

อุมร์ สุลัยมาน อับดุลลอฮ์ อัล-อัยกีร์ ; นะซะว่า สะกอพะฮ์ อิสลามียะฮ์ อะซีละฮ์ ; (2002) หน้า

316-317

สุภาส เครือเนตร. แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลี่ยมเซียง,

2541

ภาคผนวก

ภาคผนวก

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ของมุสลิมเกี่ยวกับสถานการณ์ การเงินอิสลามในประเทศไทย

คำถาม : อาจารย์มีตำแหน่งงานหลายอย่าง มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกัน อาจารย์ชอบงานไหนมากที่สุด ?

คำถาม : แนวทางและหลักการทำงานมีอะไรบ้าง ?

คำถาม : อาจารย์มีอุปสรรคในการทำงาน และวิธีการแก้ไขอย่างไร ?

คำถาม : การทำงานกับคนต่างศาสนิกมีปัญหาหรือไม่ ? และมีการอธิบายให้พวกเขาเข้าใจเราได้ได้อย่างไร ?

คำถาม : อาจารย์มีส่วนในการเผยแพร่ศาสนาหรือไม่ ?

คำถาม : การทำงานทางด้านสหกรณ์ อีบนุ อฟฟาน มีรูปแบบการทำงานอย่างไร ?

คำถาม : การทำธุรกิจ ต้องมีการแสวงหากำไร เรามีวิธีการให้ผู้ที่เข้ามาใช้บริการเข้าใจได้อย่างไร ?

คำถาม : คนที่ทำธุรกิจ กับคนที่เรียนศาสนาสามารถเป็นบุคคล คนเดียวกันได้หรือไม่ ?

คำถาม : การเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) อาจารย์ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ?

คำถาม : อาจารย์สามารถประสานงานให้รัฐบาลเข้าใจสังคมมุสลิม และวิถีชีวิตของมุสลิมได้อย่างไร ?

คำถาม : อาจารย์แบ่งเวลาทำงานให้กับครอบครัวอย่างไรบ้าง ?

คำถาม : เหตุใดมุสลิมจึงไม่ค่อยชวนขายทำธุรกิจอย่างกว้างขวาง ?

คำถาม : การพัฒนาเศรษฐกิจจะช่วยลดปัญหาารุนแรงไม่สงบใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้หรือไม่เพียงใด ? อย่างไร ?

คำถาม : มุสลิมมีความหนักแน่น เข้มแข็งในการเงินอิสลามที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยมากน้อยจริงจังแค่ไหน ?

คำถาม : มุสลิมมีเงินออมแล้วเก็บเงินออมกันอย่างไรหากไม่ฝากธนาคารหรือเลือกฝากธนาคารใดหากมีองค์การการเงินที่ถูกหลักอิสลามมุสลิมจะสนับสนุนมากน้อยแค่ไหนหากเป็นองค์กรที่ไม่ใช่อิสลามการระดมทุนอิสลามเป็นที่นิยมหรือน่าเชื่อถือในหมู่มุสลิมมากน้อยอย่างไร ?

คำถาม : ใครเป็นผู้นำจิตวิญญาณที่มุสลิมยอมรับในประเทศไทย มีหรือไม่ ?

คำถาม : ระบบการแต่งตั้งจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของชาวมุสลิมและมุสลิมนานาชาติมากน้อยแค่ไหน ?

คำถาม : ธนาคารอิสลามในความเห็นของมุสลิมมีความเชื่อถือมากน้อยแค่ไหนและมุสลิมมุ่งหวังกับธนาคารอิสลาม ไอแบงก์ มากน้อยแค่ไหน เพียงใด และอย่างไร อยากเห็น ไอแบงก์ เป็นอย่างไร ?

คำถาม : เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไอที จะขัดกับหลักศาสนาอิสลามหรือไม่และชาวมุสลิมพร้อมที่จะยอมรับเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด ?

รกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายทรงรบ ค่าน้ำไฟ
วัน เดือน ปี เกิด	24 สิงหาคม 2502
การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ปริญญาโท พานิชศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนติบัณฑิตไทย (นบท. รุ่นที่ 33) - ปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง - ประกาศนียบัตรหลักสูตร DCP ของ IOD ประจำปี 2557 - ประกาศนียบัตรชั้นสูง หลักสูตรการค้า และการพาณิชย์ (TEPCOT รุ่นที่ 5) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย - ประกาศนียบัตร เทคนิคการเจรจาต่อรอง ระบุข้อพิพาทและแก้ไขวิกฤตการณ์ รุ่นที่ 1 สำนักงานอนุญาโตตุลาการ - ประกาศนียบัตรนักปกครอง (รุ่นที่ 1) เนติบัณฑิตยสภา - ประกาศนียบัตรชั้นสูง หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับผู้บริหารระดับสูง สถาบันพระปกเกล้า (ปปร. รุ่นที่10) - ประกาศนียบัตรชั้นสูง เศรษฐกิจสาธารณะ สำหรับผู้บริหารระดับสูง สถาบันพระปกเกล้า (ปศส. รุ่นที่3) - ประกาศนียบัตรชั้นสูง หลักสูตรการบริหารงานภาครัฐ และกฎหมายมหาชน สำหรับผู้บริหารระดับสูง สถาบันพระปกเกล้า (ปรม. รุ่นที่ 9)
ประวัติการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - กรรมการผู้จัดการ บริษัท อะมานะส์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) - กรรมการบริหาร บริษัท อะมานะส์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) - กรรมการและรักษาการผู้จัดการ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย - ประธานกรรมการบริหาร ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย - ประธานกรรมการบริหาร บริษัท เอ็ม ไทย ลีเกิ้ล คอร์ปอเรชั่น จำกัด - ประธานกรรมการ บริษัท เอ็มไทย คอร์ปอเรท รีสตรีคเจอร์ จำกัด และกรรมการผู้จัดการ
ตำแหน่งปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - กรรมการ บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด - ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมุสลิม โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ
ผสมผสานกับเศรษฐศาสตร์อิสลาม
(ศึกษากรณีการฟื้นฟูธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย)

ผู้วิจัย นายทรงรบ ค่านอำไพ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ตำแหน่ง กรรมการ บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด
ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบเศรษฐศาสตร์อิสลามเกิดขึ้นมาในโลกนี้กว่า 1,400 ปี มีชุมชนมุสลิมที่ดำรงชีวิตด้วยหลักการนี้อย่างมั่นคงกระจายอยู่ทั่วโลก และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรม (Islamic culture) หรือหลักแห่งพลังศรัทธา ประเทศไทยมีชุมชนมุสลิมกระจายตัวอยู่กันเป็นชุมชน 39 จังหวัด โดยมีศูนย์กลางคือมัสยิดที่มีการลงทะเบียนไว้มากกว่า 3,800 มัสยิด และที่ยังไม่ได้ลงทะเบียนอีกมากกว่า 7,000 มัสยิด โดยมีประชากร 10-12% ของประชากรทั้งหมดของประเทศคิดเป็นจำนวนประชากร 8-10 ล้านคนและมีอัตราเพิ่มของประชากรสูงขึ้นทุกปี ซึ่งปัจจุบันทั่วโลกมีประชากรมุสลิมถึง 2,000 ล้านคนคิดเป็น 1 ใน 3 ของประชากรโลกซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

สังคมมุสลิมไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชน และไม่มีระบบการเงินอิสลามที่ถูกต้องตามหลักศาสนารองรับ มุสลิมไทยส่วนใหญ่ยังยากจนเป็นจำนวนมาก การไม่ได้รับการเอาใจใส่จากภาครัฐ และระบบราชการอย่างเท่าเทียมกัน ที่เรื้อรังมายาวนาน ประเด็นด้านอัตลักษณ์ความเป็นคนมุสลิมในประเทศไทยกลุ่มที่ต้องการความทันสมัยให้ชุมชนมุสลิม และการร่วมเทศกาลต่าง ๆ ในสังคมไทย แต่กลุ่มหัวอนุรักษ์ก็มีการต่อต้าน หากจำแนกแล้วสังคมไทยมุสลิมก็มีทั้งประเด็นปัญหาศาสนา วัฒนธรรม การเมือง สังคมเศรษฐกิจ และที่สำคัญธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ยังไม่อยู่ในฐานะเป็นที่ไว้วางใจของชาวไทยมุสลิม และมีชาวมุสลิมใช้บริการทั้งการฝากเงิน และสินเชื่ออย่างมาก หรือเพียงร้อยละ 10 ของการใช้บริการเท่านั้น มีสินเชื่อ

ด้วยคุณภาพมากถึงร้อยละ 50 ของสินเชื่อกทั้งหมด ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ยังไม่มีทิศทางที่ถูกต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดตั้งตาม พ.ร.บ.จัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ปัญหาทั้งหมดยังไม่มีที่ท่าว่าจะแก้ไขอย่างไรที่พอจะเป็นทางออกของสังคมมุสลิมไทยในเร็ววัน นอกจากการแก้ไขแบบบูรณาการทุกมิติอย่างจริงจัง จริงใจ และต่อเนื่อง

ผู้วิจัยจึงมีแรงบันดาลใจที่จะศึกษาและเข้าใจปัญหาดังกล่าว เนื่องจากได้มีโอกาสเข้าเป็นกรรมการรักษาการกรรมการผู้จัดการ และประธานกรรมการบริหาร ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย อยู่ช่วงเวลาหนึ่ง จึงได้รับทราบถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้วิจัยมีแนวคิดและสนใจ ถึงการบริหารจัดการด้านธุรกิจ และการทำการการตลาดที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวมุสลิม ที่กำหนดให้มีสัจเป็นศูนย์กลางทางข้อมูลและการตลาดในชุมชนของตนเอง โดยมีความสำคัญของปัญหา ดังนี้

1. บริบทของชุมชนมุสลิมภายใต้หลักการที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามและเศรษฐศาสตร์อิสลาม ความเป็นเครือข่ายทางสังคมของชุมชนมุสลิมที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนการประกอบอาชีพและเป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนได้อย่างไร และส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของชุมชนในการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนได้อย่างไร

2. ประสิทธิภาพหรือความสามารถใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่เป็นต้นแบบของการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับชุมชนอื่น ๆ โดยอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสอดคล้องกับระบบการเงินการธนาคารของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและผสมผสานกับแนวทางเศรษฐศาสตร์อิสลาม เพื่อพัฒนาชุมชนมุสลิมให้มีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทความเป็นเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ความเข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตของมุสลิมประเทศไทย และความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรมุสลิมและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจและการประกอบอาชีพของชาวมุสลิมในประเทศไทย

2. เพื่อนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐาน ที่สังคมมีอยู่แล้วมาปรับใช้ผสมผสานกับหลักการดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลามหรือหลักการเงินอิสลามหรือเศรษฐศาสตร์อิสลาม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้สร้างประโยชน์แก่ชุมชน

และนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือสินค้าของชาวมุสลิมให้เกิดการสร้างแบรนด์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

3. เพื่อเสนอแนวทางการฟื้นฟูธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยสู่การเป็นธนาคารที่ใช้หลักการเงินอิสลามอย่างถูกต้องสมบูรณ์ทำธุรกิจตามหลักเศรษฐศาสตร์อิสลามและขยายผลการพัฒนาชุมชนมุสลิมของประเทศไทย และนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินธุรกิจฮาลาลและสร้างแบรนด์ฮาลาล ด้วยสินค้าบริการที่เป็นฮาลาลภายใต้การผลิตของชุมชนมุสลิมในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาพื้นที่ในประเทศไทยโดยทั่วไปโดยเน้นเรื่องพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากบางพื้นที่อาจมีความแตกต่างด้านการเมืองการปกครองและความมั่นคง

2. ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาภายในระยะเวลา 3 เดือนโดยเริ่ม ตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน 2558

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาบริบทชุมชนเครือข่ายทางสังคม ครอบคลุมเนื้อหาส่วนบุคคล ระบบความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคิด ประเพณี วัฒนธรรม คุณภาพทางสังคม ความสัมพันธ์ของสมาชิก ลักษณะทางเศรษฐกิจ อาชีพ การบริการจัดการ การตลาด การอนามัยและสาธารณสุข การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี การเมืองทั้งในอดีตและปัจจุบันและอนาคตและทัศนคติของประชากรที่มีต่อธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

4. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาประชากรของชุมชนมุสลิมในประเทศไทยและกรณีศึกษาการบริหารกิจการธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยโดยทั่วไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการผลิต จำหน่ายสินค้าหรือเป็นผู้ให้บริการแก่ชาวมุสลิมในประเทศไทย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน โดยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วนคือ

1. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยรวบรวมข้อมูลจากภาครัฐและเอกชนที่เชื่อถือได้ บทสัมภาษณ์ ข่าวสาร บทความ และบทวิจัยต่าง ๆ จากแหล่งอื่น ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ภาพรวมของชุมชนมุสลิมในประเทศไทยและความศรัทธาที่มีต่อการบริหารกิจการธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยในภาพรวม

2. การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้แบบสอบถามไปยังมุสลิมในระดับต่าง ๆ เช่น ผู้นำมุสลิม และนักธุรกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ยังลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลบริบทของชุมชน และมีการสัมภาษณ์เชิงลึก

หลังจากนั้นได้นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการวิจัย

1. บริบททางสังคมมุสลิม

สังคมมุสลิมยังขาดการเอาใจใส่ของภาครัฐ โดยยังไม่ได้มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์จากมุมมองทุกมิติ ต้องเข้าใจปัญหาของชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยมีปัจจัยที่ต้องพิจารณาคือ นโยบายส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงนั้นจะต้องสร้างความเข้าใจและเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ต้องสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง การยอมรับในขนบธรรมเนียมที่แตกต่างจะช่วยให้ลดความแตกแยกในสังคม ดังนั้น สิ่งที่สำคัญคือการเริ่มต้นด้วยการปูพื้นฐานการศึกษาที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนและผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และนำธุรกิจการร่วมลงทุนสู่การปฏิบัติจริง ตามหลักการเงินอิสลามที่ถูกต้องเป็นรูปธรรมที่ชุมชนยอมรับ โดยปฏิรูปธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ให้ดำเนินกิจการตามหลักการเงินอิสลามอย่างแท้จริง และให้ชุมชนมุสลิมมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของทั้งในส่วนของการถือหุ้น และการร่วมลงทุนกับธนาคารในกิจการที่เป็นสินค้าและบริการหลากหลาย ๆ

2. การพัฒนาโดยใช้เครือข่าย

วิถีชีวิตของมุสลิมเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาโดยใช้พลังจากเครือข่าย เนื่องจากมุสลิมมีการรวมกลุ่มและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันเนื่องมาจากยึดมั่นในคำสอนและหลักการแห่งศรัทธาเดียวกันอย่างเคร่งครัด หากแต่ยังมีจุดอ่อนในเรื่องของมุมมองที่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มของมุสลิมเองที่มีอยู่สองกลุ่มหลัก ๆ คือกลุ่มที่อนุรักษนิยม ที่ยึดถือในภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีโลกปัจจุบัน และอีกกลุ่มที่มีมุมมองที่รับกับวิถีโลกแนวใหม่

ความแข็งแกร่งของพลังศรัทธาของชุมชนมุสลิมก่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว และการใช้กิจกรรมในการพัฒนาจะช่วยให้ทุกคนมีส่วนร่วมมากขึ้น ด้วยการสอนให้มุสลิมทำธุรกิจในชุมชนของตนเอง จากการใช้เทคโนโลยี บริหารข้อมูลประชากรของตนทั้งอุปสงค์ และอุปทานเป็นร้านชุมชน และสร้างเครือข่ายประชากรของชุมชนขึ้นเอง และพัฒนาไปสู่เครือข่ายข้าม

ชุมชน หรือระหว่างชุมชนต่อไป เครือข่ายชุมชนนี้ต้องนำไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่เป็นฮาลาล และการเข้าถึงแหล่งการเงิน เพื่อการร่วมลงทุนที่ถูกต้องตามหลักศาสนา โดยผ่านช่องทางการการเงิน โดยธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นผลสำเร็จ

แนวคิดด้านศาสนาอิสลาม

หลักการของศาสนาอิสลาม แบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ ๆ ได้ 2 ส่วน คือ

1. หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับบุคคล (ฟิรดูอัยนีย) ได้แก่ หลักการพื้นฐานอันจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนจะต้องรู้ ต้องประพฤติแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

- 1.1. หลักศรัทธา หรือ ความเชื่อในศาสนา เรียกว่า อีมาน
- 1.2. หลักปฏิบัติ หรือ หน้าที่ในศาสนา เรียกว่า อิบาเดห์
- 1.3. หลักคุณธรรม หรือ หลักความดี เรียกว่า อิห์ซาน

2. หลักการอันเป็นข้อบังคับสำหรับสังคม(ฟิรคูฟีวายะฮ์) ได้แก่ หน้าที่ต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งนับตั้งแต่สังคมหน่วยเล็กที่สุด คือ ครอบครัวจนถึงสังคมที่ใหญ่ที่สุดคือประเทศชาติ

โดยหลักการศาสนาอิสลามจึงมิได้วางบทบัญญัติแต่เฉพาะในด้านการปฏิบัติศาสนาอย่างเดียว แต่ได้วางบทบัญญัติและข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเทศชาติเอาไว้ด้วย ในอิสลามจึง

มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับครอบครัวการค้าขาย การลงทุน การทำธุรกิจ การเงิน การบัญชี การเก็บภาษี ตลอดจนการจัดกำลังกองทัพ การบริหารประเทศและ การทูต เป็นต้น

แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์อิสลาม

หลักเศรษฐศาสตร์อิสลามนั้นมีการเชื่อมโยงระหว่างหลักการศาสนาและหลักการธุรกิจเข้าด้วยกันซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากหลักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปที่เน้นเรื่องธุรกิจและการเงินเป็นสำคัญ แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์อิสลามนี้จะเน้นความสอดคล้องกับธรรมชาติมากที่สุด ยึดหลักความเมตตาไม่เอาัดเอาเปรียบ และมีข้อห้ามเกี่ยวกับระบบดอกเบี้ย จะเน้นเรื่องการลงทุนและแบ่งปันผลประโยชน์และเป็นการแบ่งทรัพยากร ระบบเศรษฐศาสตร์และการเงินอิสลามจะเป็นความหวังใหม่ที่เข้ามาแทนที่ระบบทุนนิยมแบบเก่าซึ่งเกิดปัญหาและอาจจะล่มสลายในที่สุดในอนาคตของระบบเศรษฐกิจโลก

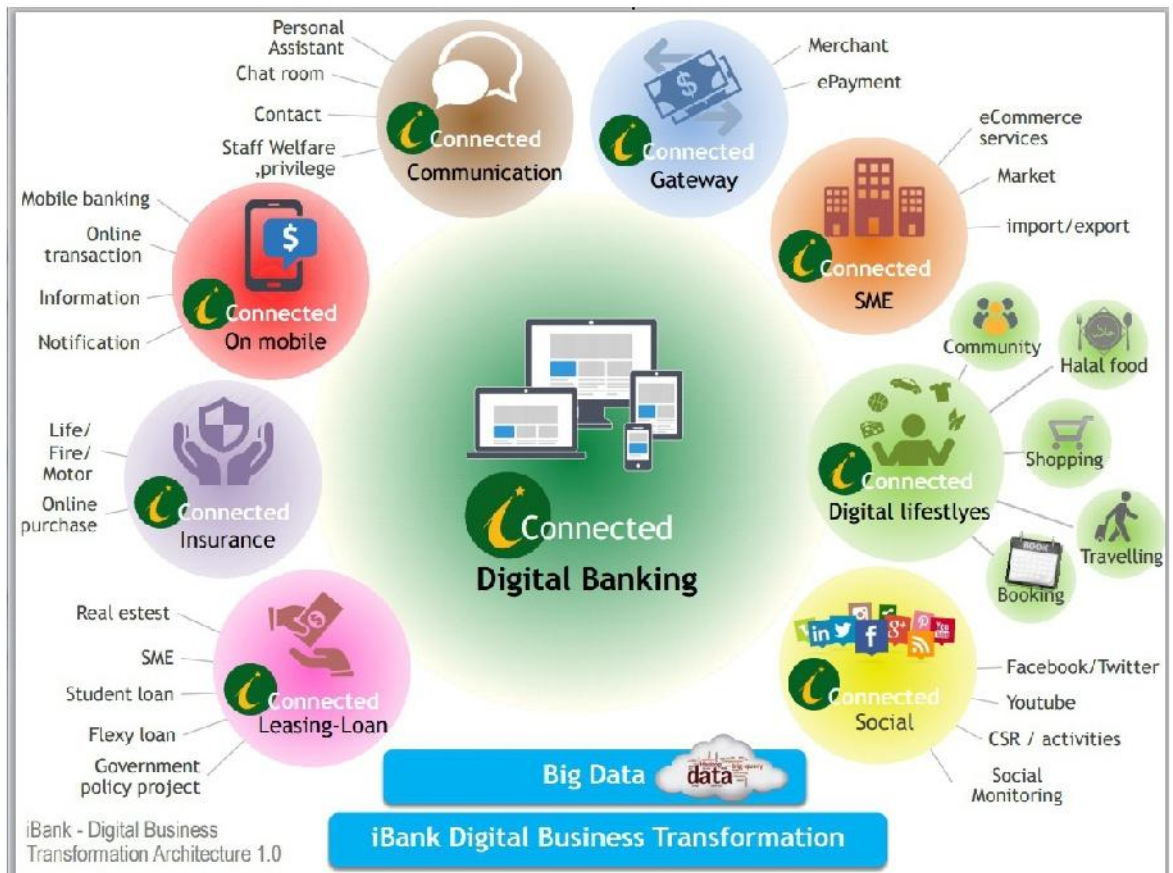
แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์อิสลาม พึ่งพิงธรรมชาติและคุณธรรมจึงสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ที่อาศัยความร่วมมือมีระดับชุมชนและก้าวไปสู่ความร่วมมือเป็นหนึ่งเดียวกันในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรของโลกร่วมกันอย่างเป็นธรรมและปลอดภัย และสอดคล้องกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นพื้นฐานสังคมและการดำเนินชีวิตบนทางสายกลางพอประมาณและสมเหตุสมผลบนพื้นฐานของข้อมูลและความรู้ที่พอเพียงต่อการตัดสินใจเสมอ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีตามความทันสมัยของโลกอย่างลงตัว

แนวความคิดเกี่ยวกับ Digital Economy

คือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตมวลรวมของประเทศให้ทันกับโลกในยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ Knowledge Economy หรือ เศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ และ Creative Economy

แผนภูมิ Digital Economy

การทำ Digital Business Transformation หรือการสร้างฐานข้อมูลประชากรขนาดใหญ่ Big Data การแปลงธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยไปสู่การเป็นธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยยุคใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการเงิน เพื่อเข้าสู่ชุมชนมุสลิม

แนวความคิดด้านการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

สังคมมุสลิมไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนมุสลิมยากจนที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก การไม่ได้รับการเอาใจใส่จากภาครัฐ และระบบราชการอย่างเท่าเทียมกัน ที่เรื้อรังมายาวนาน ประเด็นด้านอัตลักษณ์ความเป็นคนมุสลิมในประเทศไทยกลุ่มที่ต้องการความทันสมัยให้ชุมชนมุสลิม และการร่วมเทศกาลต่าง ๆ ในสังคมไทย แต่กลุ่มหัวอนุรักษ์ก็มีการต่อต้าน หากจำแนกแล้วก็มีทั้งประเด็นปัญหาศาสนา การเมือง สังคม และที่สำคัญ ปัญหา ยังไม่มีทีท่าว่าจะแก้ไขอย่างไรเพื่อเป็นทางออกของสังคมมุสลิมไทยในเร็ววัน

จากปัญหาดังกล่าวการที่จะเข้าสู่ชุมชนมุสลิมและให้มุสลิมยอมรับโดยทั่วกันคือต้องสามารถเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานของชุมชนเสียก่อน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ช่องทางการศึกษา หรือสถาบันการศึกษา
2. ช่องทางด้านการแพทย์ หรือสถานพยาบาล
3. ช่องทางธุรกิจค้าปลีกในชุมชน

ดังนั้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนนั้นต้องอาศัยข้อมูลที่เพียงพอซึ่งนั้นต้องมีระบบปฏิบัติการที่ดีที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลออกมาได้อย่างแม่นยำเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐานที่มีอยู่แล้วและเข้าถึงชุมชนได้ทันที ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศไร้สาย เชื่อมประชากรในชุมชนและระหว่างชุมชน เพื่อหยั่งรู้ความต้องการ และผลผลิตของชุมชนในการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนทุกมิติ อาทิเช่น ครอบครั้ว การค้าขาย การเงิน การลงทุน โดยมีรูปแบบการพัฒนาธุรกิจตัวอย่างและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในธุรกิจนั้น ได้อย่างถูกต้องและกลมกลืนตามหลักเศรษฐศาสตร์การเงินอิสลาม

การสร้างร้านค้าชุมชนสะดวกซื้อในชุมชนมุสลิมทั่วประเทศโดยใช้หลักการเงินอิสลามและผลักดันให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย เข้าร่วมลงทุน เพื่อให้บริการทางการเงินผ่านช่องทางร้านค้าชุมชนสะดวกซื้อ

เนื่องจากวิถีชีวิตของมุสลิมนั้นมีความเรียบง่ายยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารชุมชนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นในการพัฒนาชุมชนให้เป็นรูปธรรมนั้น ต้องทำอย่างเป็นระบบเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงเกิดธุรกิจชุมชนในรูปแบบตัวแทน หรือการร่วมลงทุนระหว่างนักธุรกิจ นักลงทุน เทคโนโลยีและประชากรในชุมชน หรือ ชุมชนมุสลิมได้เป็นเจ้าของโครงการนั้น ๆ ได้มีรายได้จากธุรกิจชุมชนนั้น และได้ประโยชน์จากธุรกิจนั้นโดยตรง

ผู้วิจัยเห็นว่าควรสร้างธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อของชุมชนมุสลิม โดยแนวความคิดเริ่มแรกเกิดจากระบบสหกรณ์ที่สมาชิกมีส่วนร่วมและรายได้ที่สมาชิกเข้ามาใช้บริการนั้นจะกลับคืนสู่สมาชิกในรูปแบบเงินปันผล

แต่เนื่องจากระบบสหกรณ์มีระเบียบและกฎหมายมาเกี่ยวข้องมากมายทำให้ไม่เอื้อต่อการทำธุรกิจ จึงเกิดแนวความคิดที่สมาชิกในชุมชนมาถือหุ้นในลักษณะหน่วยลงทุน ซึ่งจะต้องควบคุมมาตรฐานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดและผลิต และจำหน่ายสินค้าและบริการตรงตามความต้องการและการผลิตของประชากรในชุมชนนั้น ๆ เอง

สถานที่ตั้ง ของร้านสะดวกซื้อชุมชนนั้นจะเน้นชุมชนมุสลิมเป็นหลักจะอยู่ใกล้ศูนย์กลางของชุมชนคือมัสยิด 3,800 แห่ง โดยมีการคำนึงถึงความหนาแน่นของชุมชนและการสัญจรผ่านทั้งมุสลิมและบุคคลทั่วไป มัสยิดทั้งหมดจะเข้าร่วมธุรกิจ ร้านค้าสะดวกซื้อ ซึ่งเป็นช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าในชุมชนและระหว่างชุมชนที่เป็นฮาลาล และเป็นตัวแทนให้บริการทางการเงินให้กับธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

สินค้าและบริการนั้นจะเป็นอุปโภคบริโภคเช่นเดียวกับร้านค้าสะดวกซื้อชั้นนำอื่น ๆ แต่จะแตกต่างคือ เป็นสินค้าและบริการที่เป็นฮาลาล สิ่งที่แตกต่างกันจากร้านค้าสะดวกซื้ออื่น ๆ คือมีสินค้าและบริการทางการเงินแก่ลูกค้าไปพร้อมกันผ่านระบบ IT Banking โดยสามารถสรุปกลุ่มสินค้าอื่น ๆ ได้ดังนี้

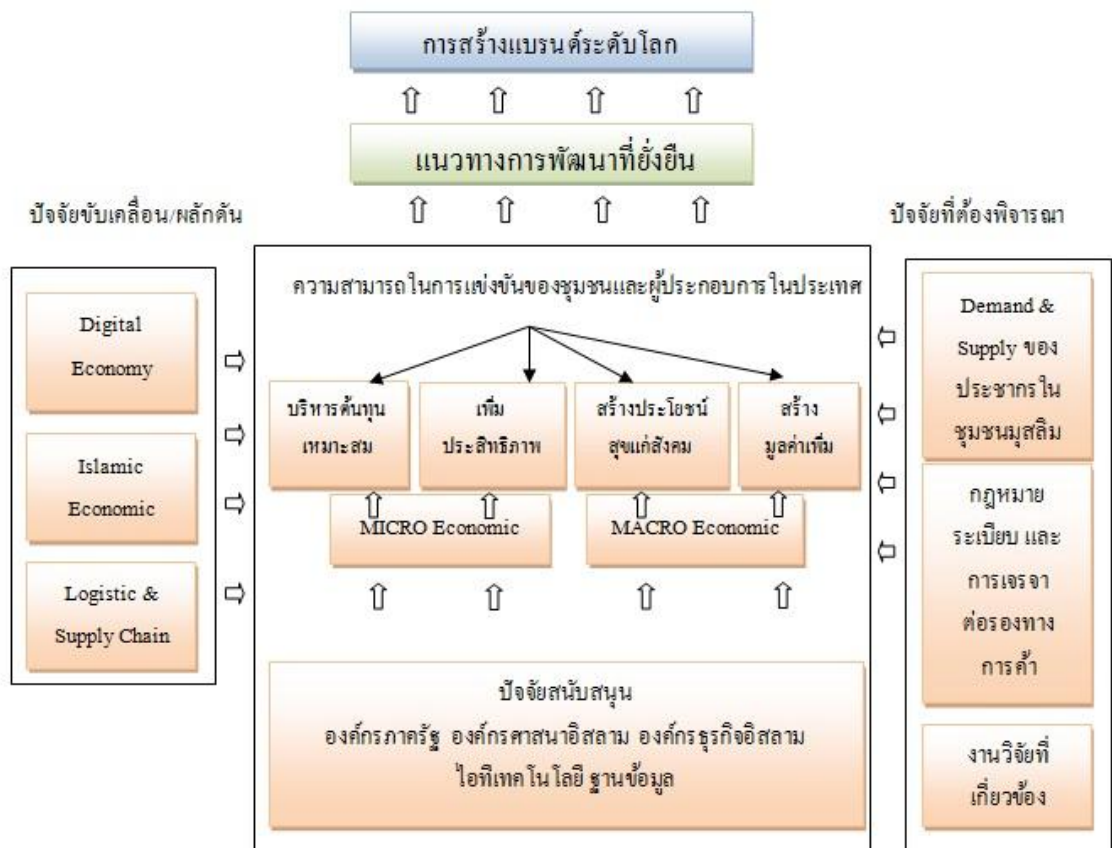
1. สินค้าอุปโภคบริโภค ตามความต้องการของชุมชน แบบ Real time ผู้บริโภคจะได้สินค้าในราคาต่ำ เนื่องจากไม่มีภาระการผลิตที่เกินความต้องการ ไม่ต้องเสียค่าทางการตลาดโฆษณา
2. บริการชำระค่าสาธารณูปโภคและค่าบริการต่าง ๆ
3. ธุรกิจทางการเงิน เช่น ผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ ที่จำเป็นในชุมชนเพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามได้
4. ตอบสนองสินค้าอื่น ๆ ที่สมาชิกชุมชนต้องการผ่านช่องทางการค้าออนไลน์
5. เป็นช่องทางกระจายสินค้าจากอีกชุมชนหนึ่งไปอีกชุมชนหนึ่ง และมีส่วนช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน
6. ร้านค้าสะดวกซื้อชุมชน จะเป็นช่องทางในการระบายสินค้าของชุมชนออกสู่ตลาดโลกในมาตรฐานสินค้า Halal เช่นเดียวกับการผลิตสินค้า OTOP หรือผลิตภัณฑ์ตำบล ที่มีคุณภาพระดับ Halal อันจะเป็นการสร้างแบรนด์ในระดับสากลสู่ตลาดโลกต่อไป

การสร้างแบรนด์มุสลิมไปสู่แบรนด์ระดับโลก

การสร้างแบรนด์มุสลิมให้เป็นที่ยอมรับนั้นเป็นเรื่องที่ท้าทายมาก ๆ เนื่องจากตลาดมุสลิมเป็นตลาดที่ใหญ่ถึง 1 ในสามของโลกเฉพาะชาวมุสลิมก็มีประชากรถึง 2,000 ล้านคน และเป็นกลุ่มคนที่มีกำลังซื้อสูงมาก สิ่งที่ชาวมุสลิมยึดถือสำหรับการดำรงชีวิตนั้น นอกจากคือชะรีอะฮ์เป็นพื้นฐานในทุก ๆ ด้านของชีวิต “ฮาลาล” ถือเป็นสิ่งที่ได้รับอนุญาต และถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม จะถือว่าเป็นแบรนด์ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกก็ว่าได้ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะเข้าใจเพียงแค่ว่าฮาลาล คืออาหาร หรือเป็นอาหารอย่างเดียวนั้นหรือเป็นอาหารของมุสลิมเท่านั้น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด ๆ ดังนั้น การสร้างแบรนด์มุสลิมแบบ Cultural Branding ซึ่งหัวใจของการสร้างแบรนด์แบบนี้คืออยู่ที่การสื่อสาร (Communications) ต้องสร้างเรื่องราวต่าง ๆ ที่บอกถึงสินค้าหรือบริการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับฮาลาล และจริง ๆ แล้วฮาลาลมีประโยชน์กับคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนอย่างไร ยกตัวอย่าง เช่น อาหาร การแพทย์ การบริการและการท่องเที่ยว การเงินการธนาคาร แฟชั่นต่าง ๆ การศึกษา

การสรุปเกี่ยวกับการสร้างแบรนด์ของมุสลิม นั้น มีความจำเป็นมาก ๆ ในการพัฒนาชุมชนมุสลิม ยกตัวอย่างประเทศเกาหลีใต้ที่มีการสร้างแบรนด์ของประเทศคือ เทคโนโลยีและวัฒนธรรม ซึ่งผลที่ได้คือผู้คนทั่วโลกสนใจประเทศเกาหลีใต้มากยิ่งขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้นชีวิตความเป็นอยู่ประชาชนดีขึ้น ดังนั้นมุสลิมเองมีวัฒนธรรมที่ดีสืบทอดมามากกว่า 1,400 ปี อย่างมั่นคงต่อเนื่องและน่าจะเป็นหลักการเมือง การปกครอง หลักเศรษฐศาสตร์ที่มีอายุยาวนานมากที่สุดในโลก ดังนั้นหลักการของอิสลามกำลังเป็นที่สนใจอย่างยิ่งว่าอิสลาม คือทางออกของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยไม่ปิดกั้นทางความคิดและมีเจตนาปรารถนาให้มีผู้ที่สนใจศึกษาข้อมูลให้ลึกซึ้งกว่าที่ได้ทำการวิจัยมาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนมุสลิมในประเทศไทย เพื่อให้สามารถนำงานวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคมและชุมชนมุสลิมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อโลกก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล หรือ Digital Economy วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงมีความสำคัญ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำมาใช้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นนับถือศาสนาใด และชนชาติใดก็ตาม ก็สามารถนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้กับชีวิตได้ และการที่มีระบบ Digital Economy ทำให้เราเชื่อมโยงข้อมูลของประชากร ชุมชน สังคม ทุกมุมโลกเข้าหากัน ได้แบบทันทีทันใด (Real time) ด้วยเหตุปัจจัยนี้เองที่ผู้วิจัยได้นำเอาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีพื้นฐานง่าย ๆ ที่มีอยู่แล้วในสังคมทุกสังคมทั่วโลก Social Digital Economy นำมาใช้สื่อสาร รวบรวม จัดเก็บ และประมวลผลข้อมูลประชากร เพื่อการค้าการลงทุน และการเงิน โดยมุ่งไปที่ ชุมชนมุสลิมที่มีระบบชุมชนเข้มแข็ง แข็งแกร่ง เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวเหมาะสมต่อการสร้างรูปแบบจำลองของชุมชนพัฒนาขึ้นเป็นชุมชนตัวอย่างของโลก ในการพัฒนาชุมชนด้วยระบบข้อมูลสารสนเทศ และนำไปสู่การเชื่อมโยง การตลาด การเงิน หรือ เศรษฐศาสตร์อิสลาม ที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพากัน ช่วยเหลือกัน และมีสินค้าฮาลาล (Halal) อันหมายถึงสินค้าที่มีกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัยด้วยสุขอนามัยและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม อันสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและใช้หลักการตลาดเข้าไปพัฒนารูปแบบให้เกิดธุรกิจชุมชนแบบร่วมลงทุน เช่น รูปแบบร้านสะดวกซื้อชุมชน โดยมีหลักการว่า ที่ใดมีชุมชนที่นั่นมีตลาด และมีฐานข้อมูลประชากรของชุมชน เพื่อความรอบรู้ถึงความต้องการบริโภค และกำลังการผลิตของชุมชนนั้น ๆ เอง มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการจำหน่ายให้แก่คนในชุมชนนั่นเองและระหว่างชุมชน และ ไปสู่แบรนด์สากลระดับโลกได้ เมื่อพัฒนาองค์ประกอบโดยรวมทั้งหมดได้เช่นนี้ ก็จะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มั่นคง มั่นคง และยั่งยืน ได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดการบริหารแบบใหม่ที่น่าสนใจ เพื่อเป็นการเชื่อมโยงระบบการเงินสู่ชุมชน ผ่านไปยังมัสยิดที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมุสลิมอย่างแท้จริง การนำระบบ IT เข้ามาเชื่อมโยงเครือข่ายแบบทำให้ไม่จำเป็นต้องขยายตัวแบบเดิม ๆ ที่ต้องใช้จำนวนสาขามาก ๆ แต่ในระบบใหม่เป็นการนำเอา IT มาปรับใช้ให้เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับธนาคาร ที่เรียกว่า ระบบธนาคาร IT Banking โดยความร่วมมือระหว่างธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยกับชุมชนมัสยิดทั่วประเทศ เพื่อให้ทุกชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องตามหลักศาสนา และเป็นการสร้างความมั่นคงของชาติควบคู่ไปกับการสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจชุมชน ด้วยกลไกที่สันติวิธีภายใต้หลักการ ที่ใดมีมัสยิด ที่นั่นมีตลาด มีร้านค้าสะดวกซื้อฮาลาล ที่ใด

มีร้านค้าฮาลาล ที่นั่นมีธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ที่ได้มีการสื่อสารดิจิทัล (Digital Information) ที่นั่นมีระบบการให้บริการทางการเงินอิสลาม (Islamic Finance)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ต้องระดมทุนภาคประชาชน ภายในประเทศ ด้วยการกระจายหุ้นสู่ชาวไทยมุสลิมภายในประเทศ ไม่ควรนำหุ้นออกขายให้กับ กองทุนการเงินต่างชาติ หรือกลุ่มทุนต่างชาติ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการใช้ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นกลไกในการแก้ไขและพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ และความมั่นคง ของชาติ การให้ชาวไทยมุสลิมมีส่วนร่วมลงทุนเป็นเจ้าของ และใช้บริการการเงินอิสลามอย่างมี ส่วนร่วมและเป็นเจ้าของร่วมนั้น เป็นรากฐานประการสำคัญอย่างยิ่งยวดที่ธนาคารอิสลามแห่ง ประเทศไทยต้องดำรงรักษาเอาไว้อย่างมั่นคง